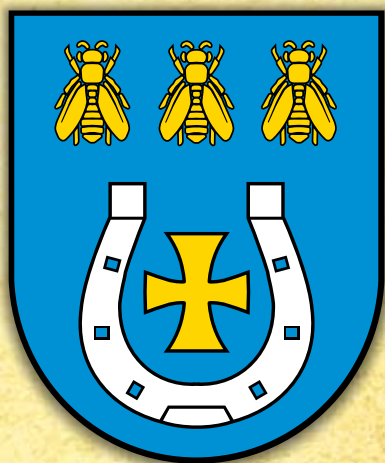

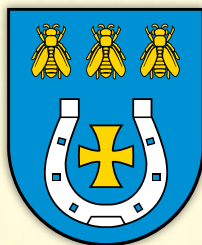
Leksykon Sołectw

Gminy Łduńska Wola

Leksykon Sołectw

Gminy Łduńska Wola

Redaktor naukowy: BARTOSZ BARTOSIEWICZ

Recenzent: PROF. DR HAB. EUGENIUSZ WOJCIECHOWSKI

Opracowanie redakcyjne: IWONA GOS

Projekt i opracowanie dtp: ARKADIUS AGENCJA REKLAMOWO-WYDAWNICZA

Mapy: BARTOSZ BARTOSIEWICZ

Zdjęcia: ARCHIWUM URZĘDU GMINY ZDUŃSKA WOLA

ISBN: 978-83-931970-4-0

© Copyright by Uniwersytet Łódzki

– Ośrodek Badawczy Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego & Urząd Gminy Zduńska Wola

Publikacja dofinansowana z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

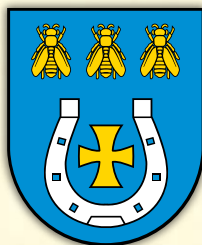
Nakład 1000 egzemplarzy

Druk: P.P.I. INTROGRAF ŁASK

BARTOSZ BARTOSIEWICZ, SYLWIA KOWARA, KATARZYNA MILEWSKA-OSIECKA, JACEK NALEWAJKO,
AGNIESZKA OGRODOWCZYK, MARCIN TURCZYN, JOANNA ULAŃSKA

Leksykon Sołectw *Gminy Zduńska Wola*

Ośrodek Badawczy Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego
Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego

Urząd Gminy Zduńska Wola

Łódź – Zduńska Wola 2011

Spis treści:

Wprowadzenie	5
Gmina Zduńska Wola – informacje ogólne	7
Annopole Nowe	11
Annopole Stare	15
Biały Ług	19
Czechy	23
Gajewniki	29
Gajewniki-Kolonia	33
Henryków	37
Izabelów	41
Janiszewice	45
Karsznice	51
Kłady	55
Korczew	59
Krobanów	63
Michałów i Ostrówek	67
Mostki	71
Ochraniew	75
Ogrodzisko	81
Opiesin	85
Piaski	89
Polków	93
Poręby	97
Pratków	101
Rębieskie	105
Suchoczasy	109
Tymienice	113
Wojsławice	119
Wólka Wojsławska	125
Wymysłów	129
Zamłynie	133
Zborowskie	137

Wprowadzenie

Niniejszy *Leksykon* jest pierwszym tego typu opracowaniem poświęconym gminie Zduńska Wola. Tom zawiera podstawowe informacje na temat: położenia, środowiska przyrodniczego, historii, sposobu użytkowania ziemi, stanu zagospodarowania oraz struktury społeczno-gospodarczej wszystkich sołectw wchodzących w skład gminy.

Leksykon powstał w oparciu o prace dyplomowe, wykonane przez studentów geografii na seminarium w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego. Każda z nich była poświęcona monografii jednego z sołectw. Prace te powstały w latach 2003–2006. Część informacji została zaktualizowana w 2008 r. w oparciu o dostępne materiały urzędowe i statystyczne oraz w trakcie ćwiczeń terenowych dla studentów kierunku – gospodarka przestrzenna.

Większość materiałów wykorzystanych w *Leksykonie* pochodzi z bezpośredniej inwentaryzacji terenowej, powiązanej z badaniami ankietowymi, przeprowadzonymi wśród mieszkańców gminy. Tak przygotowane opracowanie wpływa na jego oryginalność, gdyż część zawartych w nim danych (w szczególności na temat stanu zagospodarowania oraz struktury ludności) nie jest gromadzona przez instytucje statystyczne. Brak ich również w materiałach posiadanych przez Urząd Gminy Zduńska Wola.

Mam nadzieję, że publikacja ta stanie się interesującą lekturą dla mieszkańców, potencjalnych inwestorów, a równocześnie skutecznym narzędziem promocji gminy.

BARTOSZ BARTOSIEWICZ

Gmina Zduńska Wola

— informacje ogólne

Gmina Zduńska Wola jest położona w powiecie zduńskowolskim, w zachodniej części województwa łódzkiego. Graniczy z gminami: Szadek, Łask, Sędziejowice, Zapolice, Sieradz, Warta oraz z miastem Zduńska Wola, które otacza z trzech stron – od zachodu, północy i wschodu. Gmina zajmuje powierzchnię 112 km² i jest zamieszkała przez 11,5 tys. osób (2009 r.).

Główną oś układu komunikacyjnego gminy stanowi droga krajowa, łącząca aglomerację łódzką z Kaliszem i Wrocławiem oraz sieć dróg powiatowych. Układ ten uzupełnia 50 km dróg gminnych, w większości o nawierzchni bitumicznej. Drogi te, w stopniu wystarczającym, zapewniają wewnętrzną obsługę komunikacyjną, a także umożliwiają dojazd do miasta powiatowego. Komunikację zbiorową obsługują autobusy PKS, w części gminy również autobusowa komunikacja miejska ze Zduńskiej Woli.

Na terenie gminy zlokalizowany jest węzeł dwóch ważnych regionalnych zelektryfikowanych i dwutorowych linii kolejowych: Łódź-Kalisz oraz Herby Nowe-Gdynia (tzw. magistrala węglowa), połączonych systemem czterech jednotorowych łącznic. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Zduńskiej Woli.

Rzeźba terenu gminy to typowa wysoczyzna morenowa, ukształtowana pod wpływem działalności zlodowacenia Warty i późniejszych, holocénskich procesów erozji i akumulacji wodnej oraz eolicznej. W podłożu dominują piaski wodnolodowcowe i glina zwałowa oraz młodsze holocénskie utwory piaszczyste. W kilku wyrobiskach, istniejących na terenie gminy, eksploatowane są piaski, żwiry oraz łyły.

Teren gminy jest równinny, położony przeciętnie na wysokości 150-160 m n.p.m. Najwyższy punkt znajduje się w Mostkach (198 m n.p.m.), a najniższy w Piaskach (132 m n.p.m.).

W obrębie gminy dominują gleby piaszczyste (bielicowe oraz pseudobielicowe), gleby brunatne właściwe i wyługowane, zdegradowane czarne ziemie oraz gleby bagienne. W większości są to gleby IV i V klasy bonitacyjnej. Najlepsze glebowe warunki występują w okolicach Wojśławic i Korczewa (nawet II klasa bonitacyjna – *Plan Rozwoju Lokalnego*, 2008). Sieć hydrograficzna jest mało urozmaicona. Teren gminy leży w dorzeczu Warty, jest odwadniany przez niewielkie ciek: Tymiankę i Pichnę.

Strukturę przestrzenną gminy kształtują obszary użytkowane rolniczo, które stanowią ponad 65% jej powierzchni. Pośród nich dominują grunty orne (81%). Lesistość w gminie wynosi 26%. W drzewostanie przeważa sosna, rzadziej spotykane gatunki to: dąb, brzoza, grab, świerk i modrzew.

Ze względu na unikatową florę, dwa fragmenty leśne zostały poddane ochronie rezerwatowej. Są to: rezerwat „Jabłecznik” o pow. 47,3 ha oraz rezerwat „Wojśławice” o pow. 97,3 ha. W obu ochronie podlegają kompleksy leśne: grądowe bądź łęgowe oraz bór mieszany z licznymi jodłami. Południowy fragment gminy leży w obrębie Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki oraz Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

W odróżnieniu od typowych gmin wiejskich regionu łódzkiego, gmina Zduńska Wola nie posiada tzw. miejscowości gminnej. Jej funkcje pełni miasto Zduńska Wola (osobna gmina miejska), jednocześnie siedziba powiatu. W skład gminy wchodzi 31 sołectw, obejmujących łącznie 41 miejscowości. Największą wsią, pod względem liczby mieszkańców, są Czechy (ponad 1600 mieszkańców), najmniejsze to: Laskowiec oraz Krobanówek (poniżej 50 mieszkańców – według ewidencji ludności w gminie, 2007 r.).

Układ osadniczy poszczególnych wsi jest do siebie zbliżony. Są to głównie ulicówki oraz rzędówki – zabudowa koncentruje się wzdłuż dróg. Układ działek jest do siebie zbliżony – pasmowy bądź blokowo-pasmowy. Dominuje zabudowa niska jednokondygnacyjna, rzadziej dwukondygnacyjna. Większość budynków mieszkalnych jest wzniesiona z cegły i pochodzi z lat 60. i 70. XX w. Budynkom mieszkalnym najczęściej towarzyszy zabudowa gospodarcza, związana z działalnością rolniczą (nie dotyczy to budynków najmłodszych). Są to przede wszystkim stodoły, obory oraz garaże.

Dostępność do sieci wodociągowej posiadają wszyscy mieszkańcy gminy. Niższa jest dostępność do sieci kanalizacyjnej, z której korzysta 30% mieszkańców, co jak na obszary wiejskie regionu łódzkiego nie jest jednakże wartością niską. Odbierane ścieki trafiają do dwóch oczyszczalni, zlokalizowanych w Wojśławicach i Tymienicach.

Gospodarkę odpadami prowadzi się w oparciu o składowisko położone w miejscowości Mostki. Jego właścicielem jest miasto Zduńska Wola (*Plan Rozwoju Lokalnego*, 2008).

Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 103 os./km² i jest dwukrotnie wyższa od przeciętnego na obszarach wiejskich w Polsce. W ostatnich latach obserwuje się nieznaczny wzrost liczby mieszkańców (od 1999 r. o 7%), przy utrzymującym się ujemnym przyroście naturalnym (-1,1‰). Decyduje o tym dość wysokie saldo migracji, które w 2009 r. wynosiło 5,6‰ (Bank Danych Regionalnych, 2009). Wynika ono z dużego zainteresowania obszarami gminy ze strony mieszkańców Zduńskiej Woli, w mniejszym stopniu również innych miast regionu (Łasku, Sieradza czy Łodzi). Pozytywnie prezentuje się także struktura wieku mieszkańców gminy. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 62%, a w przedprodukcyjnym 22%. W gminie ponad 60% to mieszkańcy w wieku do 40 lat. Współczynnik feminizacji wynosi 99, co świadczy o równowadze pomiędzy płciami i jest zjawiskiem dość typowym dla obszarów wiejskich. Wskaźnik bezrobocia na koniec 2009 r. wyniósł 7,9% (BDR, 2009).

Pomimo wiejskiego charakteru, rolnictwo nie stanowi o obliczu gospodarczym gminy. Cechuje się ono dużym rozdrobnieniem (65% gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha) oraz średnią towarowością. Dominują gospodarstwa o mieszanym profilu działalności, z przewagą hodowli trzody chlewnej, w mniejszym stopniu bydła. W większości gospodarstw działalność rolnicza jest drugim, po pracy najemnej, źródłem dochodów mieszkańców. Wśród zasiewów przeważają: żyto, mieszanki zbożowe oraz ziemniaki. W mniejszym stopniu uprawiana jest również pszenica, pszenżyto, jęczmień oraz owies.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 769 podmiotów gospodarczych (BDR, 2009). Dominuje działalność usługowa (60%), z tego podmioty handlowe stanowią ponad połowę. Sektor produkcyjny i budowlany reprezentuje niespełna 290 podmiotów. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie (obliczany na 10 tys. mieszkańców) wynosi 67 i jest wyższy od średniej dla obszarów wiejskich regionu łódzkiego. Dość wysoka wartość wskaźnika wiąże się z silnymi powiązaniami gospodarczymi gminy ze Zduńską Wolą. Na terenach bezpośrednio graniczących z miastem i posiadających dogodnie położenie komunikacyjne, liczba podmiotów jest szczególnie wysoka (np.: Czechy, Opiesin, Tymienice). Dominującą rolę w sektorze produkcyjnym odgrywają firmy odzieżowe oraz przemysłu spożywczego. Największe podmioty gospodarcze na terenie gminy, zatrudniające po kilkuset pracowników, to: „Agros Nova” w Tymienicach (producent soków), „Fabelo” w Opiesinie (producent elementów obuwia) oraz „Dromak” w Porębach (przedsiębiorstwo robót drogowych).

Annopole Nowe

Sołectwo Annapole Nowe jest zlokalizowane w zachodniej części gminy. Od północy graniczy z sołectwami: Zborowskie, Annapole Stare, Rębieskie, Rębieskie Kolonia; od strony wschodniej sąsiaduje z Korczewem i Wojsławicami; od południa z Tymienicami i Izabelowem, zaś od zachodu z gminą Sieradz. Jego powierzchnia wynosi 1071,5 ha i jest największym sołectwem w gminie (9,6% obszaru gminy). Annapole Nowe posiada dość dobre położenie komunikacyjne. Przez teren sołectwa przebiega południkowo droga powiatowa relacji Zduńska Wola-Boczki.

Powierzchnia terenu jest równinna, lekko opadająca z południa w kierunku północnym, charakteryzuje się niewielkimi deniwelacjami o maksymalnym spadku stoków, dochodzącym do 5°. Najwyższy punkt znajduje się w części południowej i osiąga wysokość 172,2 m n.p.m., zaś najniżej położony jest obszar w północno-wschodnim fragmencie sołectwa w dolinie rzeki Pichny, jego wysokość bezwzględna to 154,2 m n.p.m. W pobliżu północnej granicy sołectwa znajduje się wyrobisko poeksploatacyjne. Na terenie wsi dominują średniej i słabej jakości gleby, zaliczane do klas IV-VI. Najlepsze gleby III klasy bonitacyjnej zajmują 7% powierzchni użytków rolnych i znajdują się w środkowej części sołectwa. Wzdłuż doliny Brodni dominują gleby zaliczane do V i VI klasy, na których znajdują się łąki i pastwiska. Na glebach bielcowych, należących do najgorszych jakościowo, znajdują się lasy. We wschodniej części sołectwa przepływa rzeka Pichna; jej koryto ma ok. 1,5 m szerokości. W Annapolu Nowym jest jeden sztuczny zbiornik wodny, pełniący dawniej funkcje przeciwpożarowe. Część doliny Pichny znajduje się w strefie ochrony ekologicznej, natomiast tereny zabudowane należą do strefy ochrony wartości kulturowych. Na terenie sołectwa wydzielono rezerwat leśny „Jabłecznik”, w którym ochronie podlega las jodłowy.

Annapole Nowe jest jedną z najmłodszych wsi w gminie. Początek trwałego osadnictwa na tym terenie datuje się na ostatnie dekady XIX w., choć znajdują się tu liczne stanowiska archeologiczne m.in. z okresu lateńskiego. Tereny współczesnego sołectwa należały do rodu Siemiątkowskich, początkowo wieś nazywała się Annypole. Pod koniec XIX w., ze względu na duże kompleksy leśne, ludność zamieszkująca Annapole Stare zaczęła się przenosić na nowe tereny, położone na południe od tamtej wsi, zakładając Annapole Nowe.

Do wybuchu II wojny światowej większość mieszkańców stanowiła ludność pochodzenia niemieckiego, czego dowodem jest m.in. przedwojenny cmentarz, zlokalizowany w północnej części sołectwa. W tym czasie wieś zamieszkiwało 190 osób. Annapole należało do parafii ewangelicko-augsburskiej

Teren sołectwa

Rezerwat leśny „Jabłecznik”

w Zduńskiej Woli. W latach powojennych nastąpił szybki rozwój przestrzenny wsi, głównie wzdłuż drogi powiatowej.

Współczesny układ przestrzenny zabudowy jest prosty; wieś zaliczana jest do typu ulicówki. W obrębie całego sołectwa zabudowa skupiona jest w południowej części sołectwa, wzdłuż drogi powiatowej. Odległości pomiędzy poszczególnymi gospodarstwami zazwyczaj nie przekraczają kilkudziesięciu metrów. W Anopolu Nowym znajduje się 75 budynków mieszkalnych. Najstarszy pochodzi sprzed 1918 r. Z okresu międzywojennego do dziś zachowało się 15 domów. Głównym materiałem konstrukcyjnym, stosowanym do budowy, były wówczas cegła lub drewno. W latach 1946–1970 w Anopolu Nowym powstało 9 budynków mieszkalnych (12%), zaś w następnych dwóch dekadach 29 domów (39%). Od 1990 r. na terenie sołectwa wybudowano, lub jest w budowie, ok. 20 domów. Przeważa tutaj zabudowa jednokondygnacyjna (61%), 4% domów posiada trzy kondygnacje. W Anopolu Nowym najliczniej jest reprezentowana zabudowa gospodarcza; tego rodzaju budynków jest 85.

W strukturze użytkowania ziemi największy udział mają lasy, które zajmują 78% powierzchni sołectwa. Zdecydowana większość to lasy państwowe (90%). Lasy otaczają tereny rolnicze i osadnicze ze wszystkich stron, z wyjątkiem południa. Użytki rolne zajmują 18% powierzchni, z tego największą część stanowią grunty orne.

Układ komunikacyjny sołectwa opiera się na południkowo biegnącej drodze powiatowej, łączącej Zduńską Wolę ze wsią Boczki. Jej długość na tym obszarze wynosi 3 km; nawierzchnia jest bitumiczna. Pozostałe drogi lokalne mają nawierzchnię nieutwardzoną i większość z nich przebiega ze wschodu na zachód. Sieć wodociągowa jest w pełni rozwinięta. Sieć telekomunikacyjna została wybudowana w połowie lat 90. Korzysta z niej ok. 70% gospodarstw.

Annopole Nowe zamieszkują 233 osoby. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 22 os./km². Liczba ludności wsi wykazuje stałą tendencję rosnącą. Przyrost naturalny, a przede wszystkim saldo migracji w ostatnich latach, są dodatnie. Średnia wieku mieszkańców sołectwa wynosi 36 lat. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 62%, a współczynnik feminizacji wynosi 97. Dominuje ludność z wykształceniem zawodowym (42% mieszkańców) i podstawowym (28%); 5% mieszkańców ukończyło studia wyższe. Około 40% mieszkańców jest aktywnych zawodowo.

Struktura zatrudnienia mieszkańców wsi wyraźnie wskazuje na zmianę charakteru tej jednostki na pozarolniczą – większość pracuje w sektorze przemysłowym (55%) i usługowym (38%), jedynie 7% w rolnictwie. Głównym źródłem utrzymania jest praca najemna poza rolnictwem (40%); z niezarobkowych źródeł utrzymuje się 36% mieszkańców. Średnia wielkość gospodarstw rolnych w sołectwie wynosi 8,2 ha; w większości są to gospodarstwa wielokierunkowe. Tylko dwa posiadają powierzchnię powyżej 15 ha; przeważają gospodarstwa liczące od 5 do 10 ha. W produkcji roślinnej dominuje żyto, pszenżyto oraz ziemniaki.

Na terenie sołectwa funkcjonuje 13 podmiotów gospodarczych w tym dwa punkty usługowe: wymiany butli gazowych oraz usługi asenizacyjne. W sołectwie działa Ochotnicza Straż Pożarna.

Annopole Stare

Sołectwo Annopole Stare jest położone w północno-zachodniej części gminy. Od północy sąsiaduje z Zamłyniem, od południa z Annopolem Nowym, od wschodu z sołectwem Rębieskie Kolonia, a od zachodu z sołectwem Zborowskie. Jest jednym z najmniejszych sołectw w gminie; zajmuje powierzchnię 186 ha. Przez wieś przebiegają dwie drogi powiatowe: relacji Annopole Stare-Czartki i Zduńska Wola-Boczki.

Ukształtowanie terenu sołectwa jest mało zróżnicowane. Teren nachylony jest w kierunku południowo-wschodnim, deniwelacje sięgają 10 m. Najwyższy punkt (161 m n.p.m.) leży w centralnej części, na wysoczyźnie morenowej. Wysokość względna tego wzniesienia wynosi ok. 2,5 m. Najniższy punkt położony jest w części północno-wschodniej sołectwa – w dolinie rzeki Pichny (151 m n.p.m.). We wschodniej części obszaru znajduje się nieczynne wyrobisko piasku. Na terenie sołectwa przeważają gleby bielcowe oraz bielice utworzone na piaskach gliniastych lekkich. Są to głównie gleby IV i V klasy bonitacyjnej. Przez obszar sołectwa przepływa dopływ rzeki Pichny. Ciek ten jest przekształcony antropogenicznie – koryto rzeki zostało przedłużone i poszerzone.

Wieś Annopole Stare powstała w pierwszej połowie XVIII w. Jej nazwa pochodzi od imienia pierwszej właścicielki wsi – Anny Siemiątkowskiej (z majątku w Tymienicach bądź w Wojsławicach). Początkowo teren ten nazywano Anny Polem, z czasem nazwę zmieniono na Annopole. Rozwój wsi związany

Pozostałości po byłym cmentarzu wyznania ewangelicko-augsburskiego

Budynek ośrodka zdrowia

był ściśle z rozwojem manufaktur w Zduńskiej Woli. W tym czasie nastąpił napływ osadników niemieckich na tereny otaczające Zduńską Wolę, w tym do Annapola. W 1880 r. wieś zamieszkiwało 189 osób, w tym 93 mężczyzn. Przeważała wówczas ludność niemiecka, wyznania ewangelicko-augsburskiego. We wsi znajdowała się szkołka ewangelicka. Do dzisiaj zachował się cmentarz ludności niemieckiej. Na początku XX w., wraz z rozwojem demograficznym, część mieszkańców Annapola zaczęła się przenosić na obszar dzisiejszej miejscowości Annopole Nowe. W okresie II wojny światowej Annopole Stare było miejscem kaźni oddziałów wojska polskiego. Po wojnie w opuszczonych gospodarstwach niemieckich zamieszkali repatrianci przybyli z okolic Lwowa.

Pod względem genetycznym Annopole Stare należy uznać za ulicówkę. Zabudowa wsi jest skupiona wzdłuż drogi do Czartek, po obu jej stronach. Z tyłu do większości domów przylegają pola uprawne, które przyjmują układ pasmowy. Długość pól wynosi 450–600 m, zaś szerokość od 12,5 do 50 m. Gospodarstwa rozmieszczone są dość chaotycznie; część przylega do siebie, inne oddalone są o 150 m. Obecnie następuje uzupełnianie nową zabudową wolnych przestrzeni między gospodarstwami. Zachowane najstarsze budynki, pochodzące sprzed I wojny światowej, świadczą o pierwotnym rozwoju zabudowy wsi po obu stronach drogi.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację użytków rolnych. Zajmują one 68% powierzchni sołectwa. Wśród nich największy obszar zajmują grunty orne (87,8%). Lasy obejmujące 27% powierzchni, znajdują się w zachodniej (lasy prywatne) oraz w południowej (lasy państwowe należące do Leśnictwa Andrzejów) części sołectwa.

Na terenie wsi Annopole Stare znajdują się 32 budynki mieszkalne. Najstarszy budynek pochodzi sprzed 1919 r. Wybudowano go z czerwonej cegły. We wsi znajdują się również budynki, pochodzące z okresu 1919–1945, jednak przeważa zabudowa powojenna. Ponad 62% budynków powstało w latach 1946–1990. Przeważają budynki jedno- lub dwukondygnacyjne. Budynkom mieszkalnym towarzyszy zabudowa gospodarcza oraz cztery obiekty usługowe.

Przez wieś przebiegają wspomniane dwie drogi powiatowe o łącznej długości 2,5 km. Ich skrzyżowanie znajduje się we wschodniej części wsi. Posiadają one nawierzchnię utwardzoną. Sieć komunikacyjną sołectwa uzupełniają drogi gminne o długości 1,3 km oraz drogi gospodarcze o długości 2 km, umożliwiające dojazd do pól uprawnych oraz lasu. Annopole Stare posiada bezpośrednie połączenie komunikacją miejską ze Zduńską Wolą. Przez wieś przebiegają dwie linie autobusowe.

Podstawowym źródłem zasilania w energię elektryczną jest stacja transformatorowa, zlokalizowana w Zduńskiej Woli. Napowietrzna linia niskiego napięcia przebiega wzdłuż dróg powiatowych, a jej długość wynosi 2,5 km. Sieć wodociągowa powstała w połowie lat 80. na długości 2,5 km. Początkowo wodę czerpano z lokalnego ujęcia wody, obecnie woda doprowadzana jest z Rębieskich.

Annopole Stare zamieszkuje 111 osób (2007 r.); gęstość zaludnienia wynosi 64 os./km². Średnia wieku mieszkańców Annopola Starego wynosi 37 lat. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 60,4%, a przedprodukcyjnym 24,3%. Współczynnik feminizacji wynosi 105. Przeważa ludność z wykształceniem zawodowym – ok. 37% oraz podstawowym – 32%; 6% stanowią mieszkańcy z wykształceniem wyższym. Struktura zatrudnienia wskazuje na zmianę charakteru jednostki na pozarolniczą. Wśród osób pracujących 60% zatrudnionych jest w usługach, 17% pracuje w przemyśle (głównie w zakładach włókienniczych w Zduńskiej Woli), a 23% zajmuje się rolnictwem. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców wsi jest praca w usługach oraz w przemyśle.

Rolnictwo stanowi główne źródło dochodów dla około 10% mieszkańców. Prawie 30% pobiera renty i emerytury. Na terenie sołectwa istnieje kilkanaście gospodarstw rolnych. W strukturze zasiewów dominują ziemniaki (20% upraw) oraz żyto (ok. 30% areалу). Gospodarstwa są małe, głównie kilkuhektarowe. Hodowla nie odgrywa znaczącej roli, bydło i trzoda chlewna utrzymywane są głównie na własny użytek.

We wsi funkcjonują 3 podmioty gospodarcze oraz oddział biblioteki, ośrodek zdrowia, bar i szkoła podstawowa, zlokalizowana w budynku z lat 90. XX w.

Biały Ług

Sołectwo Biały Ług jest położone w sąsiedztwie Zduńskiej Woli. Graniczy od północy z sołectwem Wymysłów, od wschodu i południa z Krobanowem, zaś od wschodu z Henrykowem. Teren Białego Ługu ma powierzchnię 1,36 km². Sołectwo przecinają dwie drogi gminne: relacji Henryków-Kolonia Krobanów oraz Biały Ług-Krobanów. Powierzchnia terenu obniża się z północnego zachodu (najwyższy punkt ma wartość 185,4 m n.p.m. i położony jest przy zachodniej granicy sołectwa) ku wschodowi (najniższy punkt wysokościowy – 173,7 m n.p.m., znajduje się przy granicy wsi).

Na terenie sołectwa dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe, występujące głównie we wschodniej części obszaru. Należą one w przewadze do kompleksu żytniego bardzo dobrego. W zachodniej i północno-zachodniej części występują gleby brunatne, kompleksu żytniego słabego, zaś w części północno-wschodniej czarne ziemie, zaliczane do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego. Niewielki odsetek zajmują gleby murszowe, zajęte przez użytki zielone. Większość stanowią gleby III i IV klasy bonitacyjnej.

Na terenie sołectwa nie występują naturalne ciekі ani zbiorniki wodne. Do obiektów hydrograficznych należą 12 sztucznych zbiorników, wybudowanych w celach hodowlanych.

Wieś powstała na początku XX w. Początkowo należała do dziedzica Orzechowskiego, będącego też właścicielem Krobanówka. W pierwszych latach XX w. zaciągnął on wysokie kredyty na rozwój fabryki, a ponieważ nie mógł ich spłacić, bank zaczął sprzedawać tereny obecnej wsi. Obszar wystawiony na sprzedaż podzielono na dwie części – północną z gorszymi glebami, nazwaną „Przydziałki” oraz południową z glebami wyższych klas, nazwaną „Numerki”. Każdy kupujący otrzymywał jedną część ziemi z Przydziałek i jedną z Numerków. Pierwsze budynki mieszkalne zbudowano na południu wsi w 1907 r. Wzniesiono je z cegły, pochodzącej z cegielni Orzechowskiego w Krobanówku, którą zatrudnieni tam mieszkańcy wsi otrzymywali jako część wynagrodzenia. Po upadku cegielni mieszkańcy sprowadzili krosna i zaczęli trudnić się wyrobem tkanin jedwabnych. Dla wsi był to okres prosperity. Liczba mieszkańców sięgała 180 osób. W czasie II wojny światowej na terenie wsi powstały drewniane zabudowania, wzniesione przez więźniów pochodzenia żydowskiego na polecenie Niemców, którzy zamieszkiwali je do czasu przymusowego wysiedlenia po zakończeniu wojny. Po 1945 r. teren wsi przeszedł w ręce państwa. W 1966 r. wieś została zelektryfikowana.

W roku 1990, staraniem mieszkańców, doprowadzono na teren sołectwa wodociąg, zaś w 1994 r. oddano do użytku nową utwardzoną drogę, łączącą wieś z sąsiednimi sołectwami.

Sołectwo charakteryzuje się prostym układem przestrzennym (ulicówka). Przeważająca część zabudowy skupiona jest przy drodze Biały Ług-Krobanów. Zabudowania po wschodniej stronie drogi rozmieszczone są w sposób regularny, zaś po stronie zachodniej – bardziej rozproszone. Najstarsze budynki pochodzą z okresu przedwojennego. Zabudowa w latach 1945-1970 rozwijała się głównie w centralnej części wsi, zaś w latach 1970-1990 na północy. Budynki najnowsze powstają jako uzupełnienie istniejących luk w zabudowie oraz wzdłuż bocznych ulic, odchodzących od drogi głównej. Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację gruntów rolnych, które zajmują 78% obszaru sołectwa. Są one zlokalizowane głównie między drogami gminnymi a południową i wschodnią granicą wsi. Lasy zajmują 4,8% powierzchni – z największym udziałem w północnej części obszaru i mniejszymi skupiskami przy drodze prowadzącej do Krobanowa.

Na terenie Białego Ługu znajdują się 183 budynki, w tym 77 mieszkalne. Większość zabudowań mieszkalnych jest murowana, jedynie siedem, z okresu wojny, drewnianych. Przeważa zabudowa jednokondygnacyjna (71%). Starsze zabudowania mają charakter typowy dla obszarów wiejskich; budynkowi mieszkalnemu towarzyszą zabudowania gospodarcze. Najnowsze budynki prezentują podmiejski typ zabudowy.

Układ komunikacyjny sołectwa opiera się na dwóch wspomnianych już drogach gminnych: Henryków-Krobanów o długości 1150 m w obrębie sołectwa oraz Biały Ług-Krobanów o długości 680 m.

Panorama sołectwa

Wjazd do wsi od strony Henrykowa

Obydwe drogi posiadają nawierzchnię utwardzoną. Sieć energetyczna i sieć wodociągowa na terenie sołectwa są w pełni rozwinięte. Wodociąg ma łączną długość 3 km.

Biały Ług zamieszkuje 270 osób (2007 r.). Gęstość zaludnienia wsi jest niemal dwukrotnie wyższa niż liczona dla gminy i wynosi 198,5 os./km². Dominuje ludność w wieku produkcyjnym (60%). Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 22%. Przeważają osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym – po ok. 33%; 5% posiada wykształcenie wyższe. Przyrost naturalny i saldo migracji w ostatniej dekadzie były dodatnie.

Ludność czynna zawodowo to niemal połowa mieszkańców wsi. Ponad 35% stanowią renciści i emeryci. Najwięcej osób jest zatrudnionych w usługach – 70%; w przemyśle i budownictwie pracuje nieco ponad 22%, zaś w rolnictwie jedynie 5%. Dla prawie połowy gospodarstw domowych podstawowym źródłem utrzymania jest praca najemna poza rolnictwem.

Na terenie sołectwa znajduje się ok. 40 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstw to 3,14 ha. Jedynie powierzchnia 7% z nich jest większa od 5 ha. Produkcję rolną, nastawioną na sprzedaż, prowadzi tylko jedno gospodarstwo (ok. 20 ha), które specjalizuje się w hodowli trzody chlewnej oraz uprawie zboża z przeznaczeniem na pasze.

Na terenie wsi znajduje się 10 podmiotów gospodarczych w tym m.in. jeden sklep spożywczo-przemysłowy, trzy punkty wymiany butli gazowych i zakład ślusarski.

Czechy

Sołectwo Czechy sąsiaduje od północy z sołectwem Izabelów, od południa z Polkowem i Ogrodziskiem, od wschodu ze Zduńską Wolą, od zachodu z sołectwami gminy Sieradz – Grabowcem i Stawiszczem. Teren ma powierzchnię 5,6 km². Sołectwo tworzą trzy jednostki osadnicze: Czechy (centralna część sołectwa), Kolonia Czechy I (część północno-zachodnia) i Czechy II (część południowo-wschodnia). Czechy mają dobre położenie komunikacyjne. Teren sołectwa przecina równoleżnikowo droga krajowa nr 14. W północnej części sołectwa przebiega linia kolejowa Łódź-Kalisz.

Ukształtowanie terenu Czech charakteryzują niewielkie deniwelacje. Średnia wysokość wynosi ok. 175 m n.p.m., z najwyższym punktem (185 m n.p.m.) położonym w południowo-zachodniej części sołectwa i najniższym (169 m n.p.m.) znajdującym się pomiędzy Kolonią Czechy II a Czechami. Wysokości względne dochodzą do 2 m, a nachylenia stoków nie przekraczają 2° w północnej części sołectwa i 5° na południu. W zachodniej i południowej części znajdują się wyrobiska poeksploatacyjne. Na terenie wsi dominują gleby IV–VI klasy bonitacyjnej. Gleby III klasy zajmują 6,5% powierzchni, występując wyspowo we wschodniej części wsi. Największy udział (43%) mają gleby IV klasy, kompleksu żyniego dobrego. Na terenie sołectwa nie występują naturalne ciekі. Jedynym obiektem objętym ochroną jest jesion wyniosły o obwodzie 395 cm, znajdujący się w Czechach przy posesji nr 153.

Pierwsza informacja o wsi pochodzi z połowy XIII w. Wieś była prawdopodobnie własnością kościelną. W dokumentach historycznych Czechy zostały wymienione po raz pierwszy w 1409 r., zaś z 1552 r. pochodzi wzmianka o S. Czechowskim herbu Odrowąż z Kamostku i Dobrej, który miał wpływ na rozwój wsi. W drugiej połowie XIX w. Czechy zamieszkiwały 483 osoby, w tym 460 katolików. Była to ludność średniozamożna. 990 mórg ziemi było w posiadaniu włościan. W latach 20. i 30. XX w. ludność wsi trudniła się głównie rolnictwem i tkactwem, oddając uzyskiwany produkt właścicielom spółek w zamian za niskie wynagrodzenie. Zabudowa z tego okresu była niska, drewniana, pokryta strzechą. Domy z cegły zaczęto wznosić dopiero pod koniec lat 30. W roku 1932, nakładem gospodarzy, wybudowano z kamieni 0,5 km drogi wiodącej do Zduńskiej Woli (obecna droga nr 14).

W czasie II wojny światowej mężczyźni ze wsi byli wysyłani do Niemiec na roboty przymusowe, a mieszkańcy Czech byli systematycznie ograbiani z dobytku. Tutejsi mieszkańcy byli także świadkami eksterminacji Żydów, których rozstrzelano na placu na pograniczu Czech i Zduńskiej Woli. Czechy najprężniejszy rozwój przechodziły w latach 1950–1970. Nastąpił wówczas gwałtowny rozwój wsi;

Obelisk poświęcony mieszkańcom Czech i okolicznych wiosek, którzy walczyli w I i II wojnie światowej

Kompleks boisk „Orlik 2012” przy Zespole Gimnazjum, Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Czechach

wznoszono wiele domów. Stopniowo zmniejszało się znaczenie rolnictwa w gospodarce. Nastąpił także regres tkactwa.

Sołectwo charakteryzuje się złożonym układem przestrzennym (jest to typ wsi samorodnej, skupionej, zbliżonej do ulicówki lub rzędówki). Zabudowa ma charakter zwarty. W ostatnich latach rozwój osadnictwa na obszarze Czech zyskuje na intensywności. Następuje uzupełnianie luk w zabudowie. Obok budynków mieszkalnych powstają prywatne zakłady produkcyjne i usługowe, najczęściej związane z branżą odzieżową i samochodową. Zmianie ulega sposób zagospodarowania działek, zanikają obiekty związane z rolnictwem. Przeważająca część zabudowy skupiona jest przy drodze krajowej i drogach gminnych. Zabudowania przy drodze krajowej są rozmieszczone w większym rozproszeniu i zlokalizowane po jej północnej stronie, zaś przy drogach gminnych zabudowa ma charakter zwarty po ich obu stronach. Najstarsze budynki pochodzą sprzed 1918 r. Jest to 13 obiektów przy drodze gminnej w centralnej części Czech. Podobna lokalizacja cechuje zabudowania z lat 1919-1945 (47 budynków). W latach późniejszych obiekty powstawały na terenie wszystkich wsi. Budynki najnowsze powstają przede wszystkim jako uzupełnienie istniejących luk w zabudowie, głównie wzdłuż drogi krajowej nr 14 oraz w strefie granicznej ze Zduńską Wolą.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację użytków rolnych (434 ha), wśród których 71% zajmują grunty orne. Są one zlokalizowane głównie na północy, południowym wschodzie

i w centrum wsi. Lasy zajmują jedynie 7,4% powierzchni, a tereny osadnicze 6,5%. Są one skupione przede wszystkim przy drogach o przebiegu wschód-zachód, z największym nasileniem na terenach sąsiadujących ze Zduńską Wolą.

Na terenie Czech znajduje się 880 budynków gospodarczych, w tym ponad 70% murowanych i 415 mieszkalnych, w tym jedynie 24 (6%) drewniane. W ostatnich latach następuje proces adaptacji części budynków gospodarczych na cele mieszkaniowe. Przeważa zabudowa jednokondygnacyjna. Jedynie ok. 10% stanowią budynki dwukondygnacyjne, zlokalizowane głównie w obrębie Czech II. Starsze zabudowania mają charakter typowy dla obszarów wiejskich, najnowsze zaś prezentują podmiejski typ zabudowy.

Układ komunikacyjny sołectwa opiera się na drodze krajowej Łódź-Wrocław, drogach gminnych oraz sieci dróg gospodarczych. Długość drogi krajowej na terenie sołectwa wynosi 3 km. Łączna długość dróg gminnych w sołectwie to 5,5 km – w większości o nawierzchni bitumicznej. Przez obszar Czech, równoległe do drogi krajowej, przebiega zelektryfikowana i dwutorowa linia kolejowa Łódź-Kalisz. Na terenie sołectwa brak jest jednak stacji kolejowej. Układ uzupełniają nieutwardzone drogi gospodarcze. Sieć energetyczna i sieć wodociągowa są bardzo dobrze rozwinięte. Podstawowym źródłem zasilania w energię elektryczną jest stacja transformatorowa, zlokalizowana na terenie Zduńskiej Woli. Sieć napowietrzna na obszarze Czech ma długość 12 km i jest w dobrym stanie technicznym. Wodociąg

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Czechach

Jesion – pomnik przyrody

posiada łączną długość 10,6 km, a jego budowa została rozpoczęta w 1993 r. Na terenie Czech znajdują się dwa ujęcia wody: podstawowe – powstałe w 1993 r., zlokalizowane w zachodniej części wsi przy drodze Czechy-Polków (woda pobierana jest z poziomu kredowego i posiada wydajność 80 m³/h – max. 134 m³/h) oraz rezerwowe – położone w pobliżu, z wydajnością 45 m³/h. Obszar sołectwa w ostatnich latach został prawie w całości wyposażony w sieć kanalizacyjną. Budowa kanalizacji rozpoczęła się w 1994 r. i jest systematycznie kontynuowana.

Czechy zamieszkuje 1686 osób (2007 r.), co stanowi 15% ludności gminy. Jest to najludniejsza wieś w gminie Zduńska Wola. Gęstość zaludnienia jest niemal trzykrotnie wyższa niż liczona dla gminy i wynosi 299 os./km². W strukturze wiekowej dominuje ludność w wieku produkcyjnym (niemal 60%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 25%. Przeważa ludność z wykształceniem zawodowym (ok. 20%); wykształcenie wyższe ma 10% mieszkańców. Liczba ludności wsi wykazuje stałą tendencję rosnącą. Średni przyrost naturalny w ostatniej dekadzie był dodatni. Na dodatnim poziomie utrzymuje się także saldo migracji. Struktura zatrudnienia ludności Czech wyraźnie wskazuje na zmianę charakteru tej jednostki na pozarolniczą. Czynnici zawodowo stanowią 43% mieszkańców sołectwa. Z tej liczby ponad 80% pracuje poza rolnictwem. Zaznaczyć należy, że tylko dla 5% mieszkańców podstawowym źródłem utrzymania jest praca w rolnictwie. Dla większości gospodarstw podstawowym źródłem dochodu jest praca najemna poza rolnictwem. Tylko dla około 10% praca najemna poza rolnictwem stanowi dodatkowe źródło dochodu. Duże znaczenie mają niezarobkowe źródła utrzymania.

Na terenie sołectwa znajduje się 185 gospodarstw rolnych. Ponad połowa z nich ma powierzchnię do 2 ha, zaś jedynie 4% większą niż 5 ha – jednak nieprzekraczającą 10 ha. Właściwie całość produkcji rolnej w sołectwie przeznaczana jest na własne potrzeby.

Na terenie wsi Czechy działają następujące zakłady przemysłowe z branży odzieżowej i bieliźniarskiej: Zakład Odzieżowy „Orio”, Zakład Produkcji Odzieży „Batif” Andrzej Szurgot, Przedsiębiorstwo Bieliźniarskie „Kamex”, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Sutex”, Zakład Odzieżowy „Ewa” oraz firma „Montercom”. Ponadto z branży mięsnej należy wymienić firmę „Jamadar”, a meblowej zakład produkcji mebli „Tapex”. Działalność o charakterze usługowym świadczy ponad 80 podmiotów gospodarczych, jednym z większych jest firma Usługi Transportowo-Komunalne Beata Kamola. Z zakresu handlu są tu dwa sklepy spożywczo-przemysłowe, jeden rolno-przemysłowy, salon meblowy, firmy sprzedające materiały budowlane: „Zdunbudex” i Tomczyk Ireneusz Materiały i Usługi Budowlane.

Szeroko reprezentowane są usługi motoryzacyjne (salon samochodowy „Toyota”, mechanika pojazdowa, lakiernictwo pojazdowe, zakład wulkanizacji opon, zakład produkcji i sprzedaży pokrowców samochodowych).

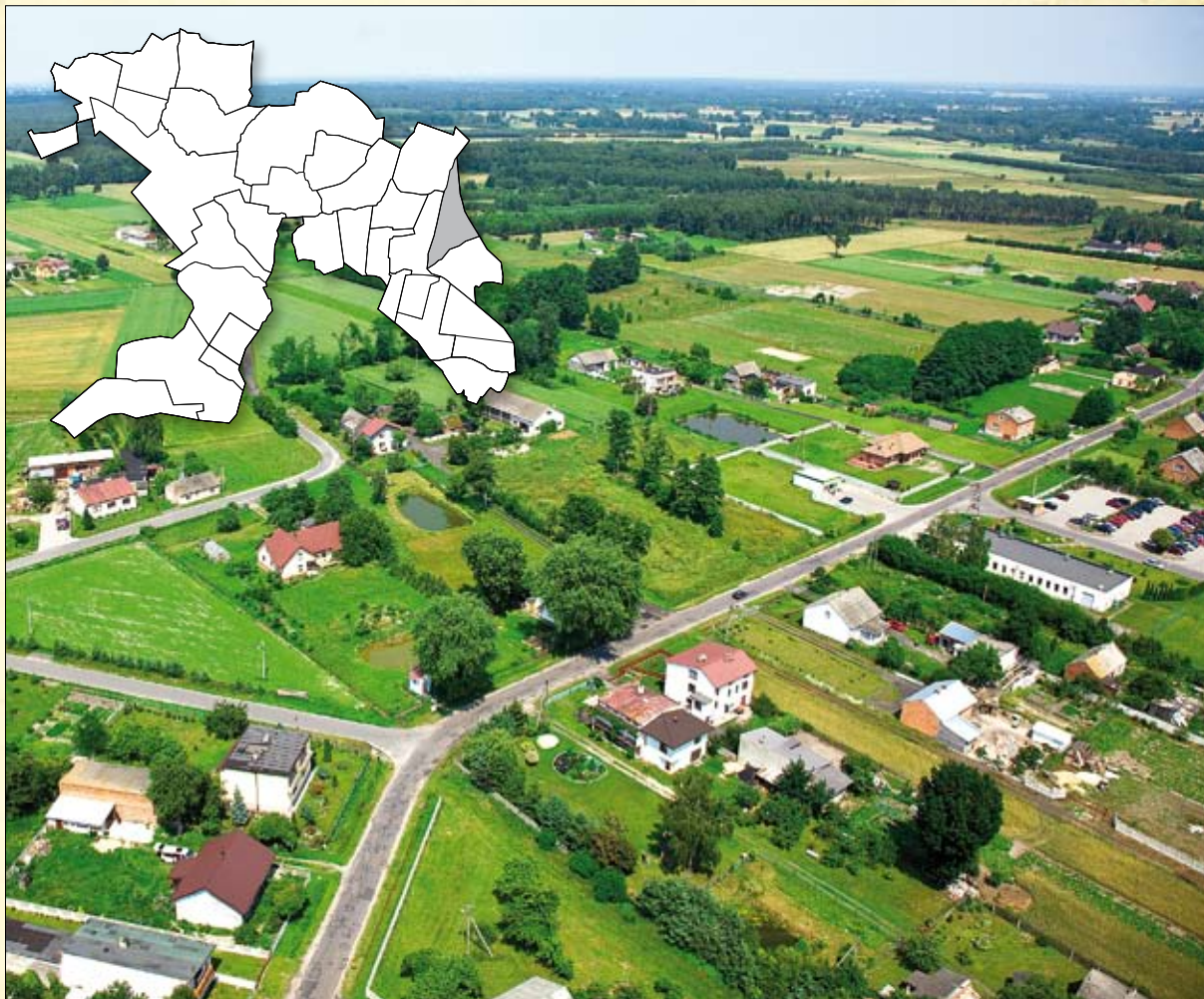
Na terenie wsi Czechy jest 5 autokomisów oraz Karczma „We Młynie”, restauracja „Scarabeus”, firma świadcząca usługi dźwigowe, zakład naprawy maszyn rolniczych.

Jest też zakład zajmujący się sprzedażą opakowań oraz produkcji i montażu okien „M.R. Kowalczyk”. Działa tu także szkoła podstawowa, gimnazjum i przedszkole oraz jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

Gajewniki

Sołectwo Gajewniki jest zlokalizowane we wschodniej części gminy. Od południa graniczy z Kolonią Gajewniki, od zachodu z Wymysławem, od północy z Mostkami, zaś od wschodu z Borszewicami Kościelnymi w gminie Łask. Gajewniki zajmują powierzchnię 270,5 ha. Na terenie sołectwa znajdują się dwie jednostki osadnicze – Kolonia Kraszęcin (zwana przez miejscowych „Państwiskami”) i Gajewniki. Przez ten teren przebiega droga powiatowa relacji Florianki-Borszewice oraz droga gminna łącząca Gajewniki z trasą Łódź-Wrocław. Powierzchnia terenu obniża się z północy (najwyższy punkt ma wysokość 191,5 m n.p.m.) na południe (najniższy punkt znajduje się w dolinie Tymianki na wysokości 176 m n.p.m.). Na północy Gajewnik przeważają gleby bielcowe, rdzawe i brunatne kwaśne, które należą do V i VI klasy bonitacyjnej (kompleks żytni słaby i żytni bardzo słaby). W południowej części sołectwa są gleby murszowo-mineralne zaliczone do V klasy bonitacyjnej oraz gleby pseudobielcowe, reprezentujące kompleks pszenno-żytni. Głównym ciekim, odprowadzającym wody z terenu sołectwa, jest południkowo przepływająca Tymianka. W dolinie rzeki występuje pięć zbiorników wodnych.

Gajewniki powstały na przełomie XIV i XV w., stanowiąc własność wielkiego kanclerza koronnego oraz prymasa Polski Jana Łaskiego. Według lokalnych podań, prawdopodobnym założycielem wsi był starosta ziemi sieradzkiej Gajewnicki, od którego nazwiska wzięło nazwę sołectwo. W połowie XVII w. wieś oraz okoliczne dobra były dzierżawione przez Jana Biernackiego. W tym okresie Gajewniki stanowiły odizolowaną osadę, położoną wśród dużych kompleksów leśnych. Na początku XIX w. zabudowa wsi koncentrowała się po północnej stronie drogi biegnącej do Janiszewic. W tym czasie powstały pierwsze zabudowania w Kęszycach oraz Koszęcinie, tworząc folwark gajewnicki. W 1827 r. na terenie Gajewnik znajdowało się 21 domów zamieszkałych przez 176 mieszkańców. W drugiej połowie XIX w. we wsi Kraszęcin było 6 domów, w których przebywało 56 osób, zaś w 1881 r. wieś Kęszyce zamieszkiwało 52 mieszkańców zajmując 10 domów. Całość należała wówczas do parafii w Borszewicach. Pod koniec XIX i na początku XX w. tereny dzisiejszego sołectwa należały do dziedzica Kęszyckiego, następnie Skolimowskiego. Posiadał on w Gajewnikach dwór oraz duże stado koni, które dało początek współczesnej stadninie. W 1898 r. utworzono tu pierwszą szkołę podstawową. Największy zasięg terytorialny posiadały Gajewniki w okresie międzywojennym, dochodząc na południu do linii torów kolejowych relacji Łódź-Wrocław. Podczas II wojny światowej 30% ludności Gajewnik zostało wysiedlonych do Rzeszy, zaś sama wieś była zasiedlana przez Niemców. Najbardziej intensywny rozwój wsi, pod względem liczby

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Gajewnikach, w którym do niedawna mieściła się szkoła podstawowa

Panorama z widokiem na stadninę koni „Agro-Aves”

mieszkańców i zabudowy, nastąpił w latach 70. XX w., zahamowany w kolejnej dekadzie. Od lat 90. widoczny jest ponowny wzrost liczby mieszkańców.

Współczesny układ przestrzenny zabudowy jest złożony. W centralnej części Gajewnik gospodarstwa skupiają się wzdłuż drogi powiatowej oraz drogi lokalnej okrążającej z lewej strony drogę powiatową. Zabudowa Kraszęcina ma charakter rozproszony, podobnie jak przysiółki położone w południowym i zachodnim fragmencie sołectwa. Na terenie Gajewnik zachowało się niewiele budynków pochodzących sprzed I wojny światowej, również zabudowania z okresu międzywojennego są nieliczne. Budynki pochodzące z lat 1945-1970 znajdują się głównie wzdłuż drogi powiatowej oraz na terenie Kraszęcina. Najwięcej zabudowań powstało w ostatnich trzech dekadach. Budynki są rozmieszczone dość równomiernie, przede wszystkim wzdłuż drogi powiatowej. W strukturze użytkowania ziemi dominują grunty orne, które zajmują 40% powierzchni sołectwa. Tereny leśne znajdują się głównie w północnym fragmencie i zajmują 24% obszaru sołectwa.

W sołectwie znajdują się 54 budynki mieszkalne. Głównym materiałem konstrukcyjnym jest cegła (74%). Przeważa zabudowa jednokondygnacyjna (41%) oraz dwukondygnacyjna (39%).

Układ komunikacyjny sołectwa opiera się głównie na drogach lokalnych. Ich łączna długość wynosi 5,6 km. W większości są to drogi gruntowe lub żwirowe. Droga powiatowa ma na terenie sołectwa 1,5

km długości, posiada nawierzchnię asfaltową. Wszystkie gospodarstwa są podłączone do sieci energetycznej i wodociągowej. Gospodarstwo, w którym znajduje się stadnina koni, posiada własną oczyszczalnię ścieków.

W Gajewnikach mieszka 180 osób (2007 r.). Gęstość zaludnienia wynosi 66 os./km². Przyrost naturalny i saldo migracji w ostatnich latach były dodatnie. Średnia wieku mieszkańców sołectwa to zaledwie 35 lat. Dominują osoby w wieku produkcyjnym (66%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 23%. Przeważa ludność z wykształceniem podstawowym i średnim zawodowym (po 26%), osoby z wykształceniem wyższym stanowią 6%. W strukturze zawodowej dominują osoby zatrudnione w przemyśle i budownictwie (52%) oraz w usługach (35%); 13% utrzymuje się z pracy w rolnictwie. Dla ponad połowy mieszkańców głównym źródłem dochodów jest praca najemna poza rolnictwem; blisko 33% utrzymuje się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

Na terenie sołectwa znajdują się 32 gospodarstwa rolne, ich średnia wielkość wynosi 3,2 ha. Największy udział cechuje gospodarstwa o powierzchni do 5 ha (62,5%), zaś największe – liczące powyżej 20 ha – stanowią 6,2%. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż oraz ziemniaków. Hodowlę zwierząt prowadzi się w 26 gospodarstwach, w tym jedno specjalizuje się w hodowli koni.

Na terenie sołectwa w dwóch miejscach eksploatuje się na lokalne potrzeby piasek i żwir. Wśród 10 podmiotów gospodarczych, działających na terenie Gajewnik, należy wymienić trzy zakłady wytwarzające opakowania tekturowe, zakład produkujący bieliznę, bar piwny, punkt wymiany butli gazowych, agencję ubezpieczeniową oraz stadninę koni.

Gajewniki Kolonia

Sołectwo Gajewniki Kolonia jest położone we wschodniej części gminy. Graniczy od południa z sołectwem Michałów, od zachodu z sołectwami: Krobanów, Biały Ług i Wymysłów, od północy z Gajewnikami, zaś od wschodu z sołectwem Borszewice, znajdującym się w gminie Łask. Sołectwo Gajewniki Kolonia zajmuje powierzchnię 277 ha i należy do średniej wielkości sołectw. Sołectwo składa się z jednej wsi, przysiółku oraz kilku osiedli samotniczych.

Przez Gajewniki KOLONIĘ przebiega droga powiatowa Florianki-Borszewice oraz drogi gminne relacji Gajewniki-Ostrówek i Gajewniki-Dionizów. Przez teren sołectwa przebiega także niebieski szlak rowerowy, łączący m. in. Zduńską Wolę z Szadkiem. Przez południową część obszaru przebiega linia kolejowa relacji Łódź-Kalisz. Powierzchnia terenu obniża się z północy (najwyższy punkt jest zlokalizowany przy drodze Ochraniew-Borszewice i ma wysokość 182,6 m n.p.m.) na południe (najniższy punkt znajduje się przy południowej granicy sołectwa na wysokości 170,4 m n.p.m.). W północnej części dominują gleby bielcowe, rdzawe i brunatne kwaśne, wytworzone na piaskach luźnych oraz słabo gliniastych, które są zaliczane do kompleksu żytniego słabego oraz żytniego bardzo słabego. Na pozostałym obszarze przeważają gleby zaliczane do kompleksu pszenno-żytniego i pszennego słabego.

Wody powierzchniowe są odprowadzane przez rzekę Tymiankę, będącą prawym dopływem Grabi. Jest tu jeden naturalny zbiornik wodny o powierzchni 1 ara, znajdujący się w północnej części wsi oraz 10 sztucznych stawów (największe mają powierzchnię poniżej 2 arów).

W 1934 r. sołectwo Gajewniki Kolonia zostało wydzielone z Gajewnik, tworząc oddzielną jednostkę. Wcześniejsze dzieje wsi były ściśle związane z Gajewnikami, które założono na przełomie XIV i XV w. W połowie XVII w. tereny te należały do Jana Biernackiego. W 1709 r., podczas przemarszu wojsk rosyjskich, istniejące zabudowania zostały spalone. W okresie międzywojennym tereny sołectwa należały do dziedzica Kęszyckiego, który prawdopodobnie miał swój dwór na obszarze Gajewnik Kolonii. Był on posiadaczem dużego stada koni, które wypasał na terenie dzisiejszego sołectwa. Obecnie tradycje hodowli tych zwierząt są kontynuowane. Pod koniec lat 30. XX w. na tym terenie mieszkało 10 rodzin pochodzenia niemieckiego. W latach 50. utworzono tu spółdzielnię produkcyjną, przekształconą w kółko rolnicze i ostatecznie w przedsiębiorstwo produkcyjne „Aves”.

Układ przestrzenny sołectwa jest złożony i charakteryzuje się skupieniem zabudowy wzdłuż drogi Ochraniew-Borszewice w kierunku skrzyżowania z drogą gminną Gajewniki-Dionizów. Budynki są tam rozmieszczone regularnie, z prostopadłe biegnącymi do drogi polami. Drugi obszar zwartej za-

budowy jest widoczny w południowej części sołectwa – wzdłuż drogi Michałów-Gajewniki. Poza tym na terenie sołectwa we wschodniej części istnieje przysiółek Ameryczka, zaś w zachodnim fragmencie kilka osiedli samotniczych.

W Gajewnikach Kolonii znajduje się 50 budynków mieszkalnych. Głównymi materiałami konstrukcyjnym są cegły (70% zabudowy) oraz pustaki (22%); cztery domy zbudowano z drewna. Dwa najstarsze zachowane do dziś obiekty wybudowano przed 1918 r. Około 20% zabudowy mieszkalnej pochodzi z okresu międzywojennego. Najwięcej budynków powstało w latach 1946-1970 (44%). W Gajewnikach Kolonii przeważa zabudowa jedno- (65%) i dwukondygnacyjna (21%). W strukturze użytkowania ziemi dominują grunty rolne; zajmują one 75% obszaru sołectwa. Łąki i pastwiska rozmieszczone są głównie w północnej części, zajmując łącznie 6,2% powierzchni. Lasy zajmują 6% powierzchni. Dominują one w północno-wschodniej części sołectwa.

Układ komunikacyjny opiera się na drodze powiatowej relacji Ochraniew-Borszewice o długości 1,8 km w obrębie sołectwa oraz na drogach gminnych Gajewniki-Ostrówek i Gajewniki-Dionizów o długości 2 km. Drogi te są pokryte asfaltem. Układ komunikacyjny uzupełniają drogi lokalne o łącznej długości 4,1 km, posiadające nawierzchnię żwirową lub gruntową. Przez teren sołectwa na długości

Droga gminna Gajewniki-Michałów

Kapliczka wiejska

1,3 km przebiega linia kolejowa relacji Łódź-Kalisz. Długość sieci energetycznej wynosi 5,2 km. Przy drodze powiatowej zlokalizowana jest stacja transformatorowo-rozdzielcza. Na terenie zakładu „Aves” znajduje się stacja wodociągowa i ujęcie wód podziemnych o wydajności 70 m³/h. Długość wodociągu na obszarze sołectwa wynosi 4,1 km i korzysta z niego 92% mieszkańców. Sieć telefoniczna ma długość 5,1 km, podłączonych do niej jest 75% gospodarstw. Na terenie przedsiębiorstwa „Aves” zlokalizowana jest przyzakładowa oczyszczalnia ścieków oraz punkt utylizacji odpadów przemysłowych.

W Gajewnikach Kolonii mieszka 128 osób (2007 r.). Gęstość zaludnienia wynosi 56 os./km². W ostatniej dekadzie przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne. Średnia wieku mieszkańców wynosi 41 lat. Pod względem wieku ekonomicznego dominuje ludność w wieku produkcyjnym (60,5%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 18,1%. Wskaźnik feminizacji osiąga wartość 94. Przeważa ludność z wykształceniem zawodowym i podstawowym (79%), jedynie 6% posiada wykształcenie wyższe. Ponad połowa mieszkańców znajduje zatrudnienie w przemyśle i budownictwie (51%), w rolnictwie ok. 27%, a w usługach blisko 22%. Praca we własnym gospodarstwie jest głównym źródłem utrzymania dla 25% osób; ponad 35% utrzymuje się z pracy najemnej poza rolnictwem. Własną działalność gospodarczą prowadzi 5% mieszkańców. Pozostali utrzymują się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

Na terenie sołectwa znajduje się 49 gospodarstw rolnych. Ich średnia wielkość wynosi 4,8 ha. Dominują gospodarstwa o powierzchni do 5 ha (68%). Jedynie 4% to gospodarstwa o powierzchni większej niż 15 ha. W produkcji roślinnej przeważa uprawa żyta, pszenicy, mieszanek zbożowych i jęczmienia. Na terenie sołectwa są dwa gospodarstwa wyspecjalizowane w hodowli – w pierwszym hodojuje się trzodę chlewną (ok. 120 szt.), zaś w drugim kaczki (ok. 50 szt.).

Wśród 5 podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gajewnikach Kolonii wymienić należy zakład przetwórstwa drobiowego „Aves”, zakład opakowań tekturowych oraz sklep spożywczo-przemysłowy.

Henryków

Sołectwo Henryków jest położone w niewielkiej odległości od miasta Zduńska Wola. Sąsiaduje od północy z sołectwem Wymysłów, od południa z terenami PKP, od wschodu z gruntami Białego Ługu, zaś od zachodu ze Zduńską Wolą i Ochraniewem. Teren sołectwa ma powierzchnię 1,3 km².

Henryków ma dogodne położenie komunikacyjne. Teren sołectwa przecinają dwie drogi gminne: relacji Henryków-Kolonia Krobanów oraz Henryków-Zduńska Wola. W północnej części wsi przebiega linia kolejowa Łódź-Kalisz, zaś południkowo – łącznica kolejowa. Powierzchnia terenu obniża się z północnego wschodu (najwyższy punkt ma wartość 185,4 m n.p.m. i położony jest przy wschodniej granicy sołectwa) ku zachodowi (najniższy punkt – 179,5 m n.p.m., znajduje się przy torach kolejowych na południu sołectwa). Na terenie sołectwa dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe. Przeważają gleby słabe, kwaśne, należące do V i VI klasy bonitacyjnej.

Wieś powstała ok. 1906 r. Jednym z jej założycieli była rodzina Orzechowskich. Henryków miał najprawdopodobniej stanowić uposażenie jednego z synów Orzechowskiego – Henryka – i to od jego imienia pochodzi nazwa jednostki. Pierwotny, polski skład ludności szybko uległ zmianie, gdyż ziemie należące do Orzechowskich (przejęte przez bank na pokrycie zaciągniętych wysokich kredytów na rozwój fabryki) zaczęli wykupywać niemieccy koloniści. W efekcie teren wsi na początku drugiej dekady XX w. w 80% zamieszkiwali Niemcy.

Parcelacja gruntów na największą skalę odbywała się w latach 1908-1920. Obszar wsi rozwijał się w sposób nierównomierny. Najstarsza zabudowa była zlokalizowana w pobliżu linii kolejowej, jednak nie przetrwała ona w większości do chwili obecnej. Zachował się jedynie dom z nr 1 położony najdalej na północ. Istotnym wydarzeniem, w znacznej mierze warunkującym rozwój wsi, była budowa w 1930 r. magistrali węglowej, która dała zatrudnienie wielu osobom i skłoniła je do osiedlania się na tych terenach. Po 1945 r. teren wsi przeszedł na własność państwa. Na początku lat 70. XX w. Henryków utracił ok. 30% swoich ziem na południu. Tereny te zostały włączone do Zduńskiej Woli i przeznaczone pod budowę zakładów przemysłowych „Fadom”. Obecnie najbardziej dynamicznie rozwija się zabudowa przy przebiegającej południkowo drodze gminnej.

Sołectwo charakteryzuje się chaotycznym, nieregularnym układem przestrzennym. Zabudowa jest rozmieszczona w różnej odległości od dróg. Dom z nr 1 zlokalizowany jest z dala od reszty posesji – na północy, za torami kolejowymi, przy granicy z Ochraniewem. Część zabudowań znajduje się przy

Schronisko dla Bezdomnych imienia bł. ks. Franciszka Drzewieckiego

Kościół w Henrykowie

drodze o przebiegu równoleżnikowym w północnej części wsi, jednak większość przy drodze gminnej Zduńska Wola-Henryków-Biały Ług oraz prostopadłej do niej drodze Henryków-Zduńska Wola. Zabudowania zlokalizowane są po obu stronach dróg, czasem w znacznym od nich oddaleniu.

W strukturze użytkowania ziemi przeważają tereny mieszkaniowe – zajmują one prawie 30% obszaru sołectwa. Obszary zalesione stanowią ok. 15% powierzchni sołectwa – z największym udziałem w centralnej oraz północnej i mniejszym w południowo-zachodniej części wsi. Użytki rolne to jedynie ok. 10% powierzchni. Bardzo duża ich część została rozparcelowana pod zabudowę mieszkaniową, zalesiona lub nie jest użytkowana (nieużytki stanowią aż kilkanaście procent powierzchni Henrykowa). Jeszcze w latach 50. XX w. znaczny udział w strukturze użytkowania ziemi miało sadownictwo i ogrodnictwo (sady zajmowały ponad 120 ha). Z uwagi na niską opłacalność zaprzestano tej działalności.

Na terenie Henrykowa znajduje się 50 budynków, w tym cztery drewniane. Około 90% zabudowań stanowią budynki mieszkalne. Dominują obiekty wzniesione w ostatniej dekadzie, zaś zabudowania ponad półwieczne stanowią ok. 30%. Przeważa zabudowa jednokondygnacyjna (70%). Jedynie starsze budynki mają charakter typowy dla obszarów wiejskich – domowi mieszkalnemu towarzyszą stodoła i obora. Najnowsze obiekty prezentują podmiejski typ zabudowy i są pozbawione części gospodarczej – zastąpił je garaż lub komórka.

Obok wspomnianych dróg, układ komunikacyjny sołectwa uzupełniają równoleżnikowo przebiegające drogi dojazdowe do gospodarstw. Sieć energetyczna i sieć wodociągowa na terenie sołectwa są w pełni rozwinięte. Do sieci podłączone są wszystkie gospodarstwa. Wodociąg na terenie sołectwa ma łączną długość 3,8 km.

W Henrykowie mieszka 248 osób (2007 r.). Gęstość zaludnienia wsi jest niemal dwukrotnie wyższa niż liczona dla gminy i wynosi 198 os./km². W strukturze wiekowej dominuje ludność w wieku produkcyjnym (60%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 20%. Przeważają mieszkańcy z wykształceniem podstawowym (31%) oraz średnim; 13% ma wykształcenie wyższe. Średni przyrost naturalny w ostatniej dekadzie był dodatni. Na dodatnim poziomie utrzymuje się także saldo migracji. Wśród sprowadzających się na teren sołectwa dominują mieszkańcy Zduńskiej Woli. Ludność czynna zawodowo to niemal połowa mieszkańców wsi. Najwięcej osób zatrudnionych jest w usługach (80%) i przemyśle (głównie włókiennictwo). W latach wcześniejszych wiele osób zatrudniano na kolei. Dla prawie 60% gospodarstw podstawowym źródłem utrzymania jest praca najemna poza rolnictwem. Na drugiej pozycji plasują się niezarobkowe źródła utrzymania (30% gospodarstw).

Wśród 10 podmiotów gospodarczych, działających na terenie wsi, wymienić należy zakład krawiecki „Bat-Ton”, powstały w 1994 r. Do niedawna funkcjonował również warsztat naprawy samochodów. Na terenie Henrykowa znajduje się także, zbudowany przed ponad 20 laty, kościół i towarzyszące mu schronisko dla bezdomnych mężczyzn, prowadzone przez księży orionistów.

Izabelów

Sołectwo Izabelów jest zlokalizowane w zachodniej części gminy. Od północy graniczy z Anno-polem Nowym, od wschodu z Tymienicami, od południa z Czechami, zaś od zachodu z terenami lasów państwowych. W skład sołectwa wchodzi trzy jednostki osadnicze: Izabelów, Izabelów Mały i Andrzejów. Wzdłuż południowej granicy sołectwa przebiega droga powiatowa Zduńska Wola-Boczki. Połączenie Izabelowa z sąsiednimi Czechami zapewnia droga gminna. Sołectwo posiada bezpośrednie powiązania autobusowe ze Zduńską Wolą (PKS i komunikacja miejska). Zlokalizowano tutaj osiem przystanków autobusowych.

Na terenie sołectwa najwyżej położony punkt znajduje się na wysokości 178,2 m n.p.m. (na południe od Izabelowa Małego); najniższy położony – 159,7 m n.p.m. – w dolinie Pichny. Wysokość względna sięga 18,5 m. W granicach sołectwa występują trzy kompleksy przydatności rolniczej gleb: żnyi bardzo dobry (północna część), żnyi słaby (na terenie Izabelowa i Izabelowa Małego) oraz zbożowo-pastewny słaby (Andrzejów). Dominują gleby piaskowe różnych typów genetycznych. W północnej części występują gleby pseudobielicowe na piaskach gliniastych lekkich, zaś w okolicy Andrzejowa czarne ziemie. Gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowe i mady) charakterystyczne są dla doliny Pichny. Największą część sołectwa zajmują gleby słabszych klas bonitacyjnych – IVb, Va i VI. Izabelów położony jest w dorzeczu Pichny. W rejonie wsi Andrzejów znajdują się tereny źródłiskowe i górny odcinek rzeki Niniwki.

Na terenie sołectwa zarejestrowano liczne stanowiska archeologiczne: punkt osadniczy z okresu lateńskiego (IV w. p.n.e.) oraz cmentarzysko kultury pomorskiej w Izabelowie, a także punkty osadnicze okresu wpływów rzymskich (I-IV w. p.n.e.) i neolitu. Istnienie na tym obszarze wcześniejszych kultur potwierdzają gliniane naczynia wykopane w ogrodzie jednego z mieszkańców w 1913 r.

Wieś Izabelów powstała prawdopodobnie pod koniec pierwszej połowy XIX w. i należała wtedy do majątku rodu Siemiątkowskich. Z wykazu mieszkańców sołectwa Wojsławice wynika, iż w 1845 r. istniała kolonia Izabelów, zamieszkała przez 563 osoby (w tym 249 kobiet).

Przed I wojną światową Izabelów był osadą rolniczą. Bardzo dobrze rozwinięte było tu także tkactwo wełniane, oparte na produkcji chałupniczej, wytwarzającej głównie tkaniny ciężkie na rynek rosyjski. W okresie II wojny światowej walki na terenie Izabelowa i okolic trwały 3-4 dni. Do dziś zachowały się w lesie fragmenty rowu przeciwczołgowego, wykopanego pod nakazem okupanta przez żołnierzy polskich i mieszkańców wsi (miał utrudniać przejazd wojskom rosyjskim). Na terenie wsi Izabelów Mały i Andrzejów znajdują się trzy bunkry żelbetonowe, zbudowane przez armię niemiecką.

Panorama Andrzejowa

Panorama Izabelowa Małego

Szkoła Podstawowa w Izabelowie

W okresie planu 3-letniego powstał budynek Szkoły Podstawowej w Izabelowie (wcześniej szkoła zlokalizowana była w niewielkim obiekcie, zbudowanym przy głównej ulicy w 1898 r.). Izabelów i Izabelów Mały reprezentują typ genetyczny wsi zwany ulicówką – zabudowa występuje wzdłuż drogi, po obu jej stronach. Andrzejów ma formę przysiółka; w jego skład wchodzi zaledwie kilka gospodarstw, a zabudowa jest rozproszona.

W początkowej fazie rozwoju przestrzennego sołectwa zabudowa w Izabelowie skupiała się głównie po zachodniej stronie drogi i towarzyszył jej pasmowy układ pól. W części wschodniej barierą dla rozwoju stanowiła rzeka. Najbardziej zwartą zabudową cechuje się obecnie centralna część tej wsi – odległości między domami nie przekraczają tutaj kilkudziesięciu metrów, a często są dużo mniejsze. Podobna sytuacja występuje w centralnej części wsi Izabelów Mały. Nowe budynki mieszkalne lokalizowane są głównie przy drogach odchodzących od drogi głównej. Nad Pichną powstają także obiekty pełniące funkcję tzw. drugich domów.

Ogólna powierzchnia sołectwa Izabelów wynosi 390,71 ha. Największą jego część (77,6%) stanowią użytki rolne. Lasy zajmują zaledwie 6,4% powierzchni. Na terenie sołectwa znajduje się 471 budynków, w tym 282 pełni funkcję mieszkalną (Izabelów – 203, Izabelów Mały – 56, Andrzejów – 23). W większości są to budynki wzniesione po 1970 r. Dominują obiekty ceglane, jednokondygnacyjne. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 98 m².

Infrastrukturę drogową sołectwa stanowią: wspomniana droga powiatowa, droga gminna relacji Izabelów-Czechy oraz droga biegnąca przez Izabelów Mały. Wszystkie posiadają nawierzchnię bitumiczną. Wieś Andrzejów jest połączona z Izabelowem Małym i Czechami drogami wiejskimi o nawierzchni utwardzonej. Ważnym elementem infrastruktury są trzy betonowe mosty, łączące Izabelów z Tymienicami. Sieć wodociągowa została doprowadzona na teren sołectwa w latach 1991-1992, a jej długość wynosi 5,9 km. Sołectwo zaopatrywane jest w wodę z ujęcia głębinowego, zlokalizowanego w Tymienicach. W 2001 r. Izabelów został podłączony do sieci kanalizacyjnej (długość 11,5 km). Z wodociągu i kanalizacji korzysta większość mieszkańców sołectwa. W 1994 r. poprowadzono przez teren sołectwa również sieć telekomunikacyjną.

W sołectwie Izabelów mieszka 857 osób (2007 r.): Izabelów 631, Izabelów Mały 176, Andrzejów 50. Od lat 90. liczba mieszkańców tego obszaru systematycznie wzrasta, głównie ze względu na sąsiedztwo ze Zduńską Wolą. Gęstość zaludnienia jest tu ponad dwukrotnie większa od gminnej i wynosi 219 os./km². Osoby w wieku produkcyjnym stanowią 63,2% ogółu mieszkańców, w wieku przedprodukcyjnym – 24,6%. Sołectwo cechuje się równowagą w zakresie liczebności kobiet i mężczyzn. Większość mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe, wyższe zaś jedynie 5%. Tylko 10% mieszkańców pracuje w rolnictwie, 42% zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie (głównie na terenie Zduńskiej Woli), pozostali w usługach. Z pracy najemnej poza rolnictwem utrzymuje się 55% gospodarstw domowych, 8% z pracy we własnym gospodarstwie rolnym, 6% z pracy na rachunek własny poza rolnictwem (działalności lokalizowane są zwłaszcza na terenie Zduńskiej Woli), zaś 31% ze źródeł niezarobkowych.

W sołectwie Izabelów funkcjonuje 85 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 3,3 ha. Na omawianym terenie dobrze rozwinięta jest uprawa warzyw pod folią. Na terenie sołectwa działa 46 podmiotów gospodarczych. Istnieją tutaj dwa zakłady produkcyjne – jeden z nich wytwarza ławostoły (od 1982 r.), drugi zaś zajmuje się szyciem i hurtową sprzedażą dresów (od 1989 r.).

W sołectwie dobrze rozwinięty jest sektor usług. Znajdują się tutaj: szkoła podstawowa, trzy sklepy spożywcze i dwa wielobranżowe, bar, trzy punkty wymiany butli gazowych, zakład lakierniczy i blacharski (od 1978 r.), dwa zakłady świadczące usługi w zakresie blacharstwa i dekarstwa, zakład fryzjerski, skład materiałów budowlanych i opałowych (od 1992 r.), firma spawalnicza, zakład naprawy telewizorów i instalacji odbiorników telewizji satelitarnej oraz przedsiębiorstwo „Alpol”, działające w branży chemii budowlanej. W Izabelowie funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna (od 1927 r.).

Janiszewice

Sołectwo Janiszewice jest położone w południowej części gminy i właśnie od południa graniczy z gruntami miasta Zduńska Wola. Jego północną granicę stanowi droga polna, oddzielająca grunty wsi Karolew i Suchoczasy (sołectwo położone na północ od Janiszewic), zaś wschodnią – fragment drogi powiatowej Zduńska Wola-Wielka Wieś, za którą rozciągają się tereny sołectwa Ochraniew. Od zachodu, wzdłuż drogi gminnej łączącej Maciejów z Karolewem, styka się z sołectwem Opiesin. Jest to jedna z mniejszych jednostek administracyjnych gminy, jako że jej powierzchnia wynosi 210,7 ha, a długość granic ok. 6,6 km. Sołectwo tworzą cztery wsie: Janiszewice, Beniaminów, Maciejów i Karolew. Pierwsze dwie usytuowane są w części centralnej, Maciejów – na południu, zaś najmniejszy Karolew – w północnej części sołectwa.

W znaczącej większości polodowcowa rzeźba terenu jest urozmaicona jedynie słabo zaznaczającymi się w krajobrazie holocenijskimi dolinkami o przebiegu równoleżnikowym. Obszar jest lekko falisty, o nachyleniu ze wschodu na zachód. Najwyższym punktem (185,6 m n.p.m.) jest szczyt niewielkiego wyniesienia, usytuowanego ok. 100–150 m na południe od skrzyżowania drogi powiatowej z gminną, zaś najniższym miejscem (174,7 m n.p.m.) jest brzeg koryta Pichny, przy południowo-zachodniej granicy terenu. Gleby pseudobielicowe, rozwinięte na piaskach słabo gliniastych i glinach, zaliczane są w większości do IVa i b oraz V klasy bonitacyjnej. Aż 75% z nich należy do kompleksu żytniego dobrego, a około 4% do żytniego bardzo dobrego (południowo-zachodni fragment sołectwa).

Panorama Maciejowa

Panorama Karolewa

Wody powierzchniowe reprezentowane są przez trzy płynące równoleżnikowo cieki: w środkowej części Pichnę, uregulowaną rzekę III rzędu, będącą prawobrzeżnym dopływem Warty oraz dwa rowy melioracyjne: jeden w północnej części (bieg równoległy do zabudowań Karolewa) i drugi – stanowiący część południowo-zachodniej granicy sołectwa. Występuje tu także kilka niewielkich zbiorników wodnych o łącznej powierzchni 1 ha.

Najstarsze pisane wzmianki o Janiszewicach pochodzą z pierwszej połowy XIX w. Według tych informacji, w 1820 r. ziemie janiszewickie wraz z położonymi obok Kładami zostały zakupione za 170 tys. złotych przez dziedzica Janiszewskiego (stąd nazwa wsi). Miejscowość składała się wówczas z siedmiu domów zamieszkiwanych przez 50 osób, a nabyta posiadłość liczyła 85 włók magdeburskich (ok. 2550 mórg).

W tym samym czasie dwie miejscowości – Beniaminów i Karolew, wchodzące obecnie w skład sołectwa – liczyły 19 domów i 165 mieszkańców. Według informacji ustnych, Janiszewski podzielił te włości między swoich synów i w ten sposób powstały dzisiejsze wsie Beniaminów, Karolew i Maciejów. W latach 20. XX w., na terenie zajęтым dzisiaj przez obiekty OSP Janiszewice i sąsiadujący z nimi zakład produkcyjny, funkcjonowała niewielka manufaktura włókiennicza Szwajdlera, wytwarzająca płótno i materiały bawełniane. Zakład składał się z trzech budynków: jednego produkcyjnego i dwóch mieszkalnych (w pierwszym mieszkała rodzina właściciela, a w drugim – pracownicy). Po likwidacji manufaktury w 1933 r., teren sprzedano powstającej wówczas Ochotniczej Straży Pożarnej. Również do końca lat 20. XX w. na obecnych działkach nr 1 i 2 w Janiszewicach istniał „Folwark Janiszewice”, który prawdopodobnie należał do rodziny Dąbrowskich, pochodzących z Pabianic. Znaczną część ziem folwarku zakupiła następnie rodzina Pilców. W 1934 r. polsko-francuskie konsorcjum kolejowe wykupiło ziemie od Pilców i rozpoczęło tu budowę linii kolejowej.

W strukturze użytkowania ziemi sytuacja jest dość typowa dla terenów wiejskich. Dominują użytki rolne, które zajmują blisko 73% ogólnej powierzchni (w tym grunty orne – 54%). Stosunkowo duży udział mają tereny komunikacyjne (aż 9%), a niewielki – lasy i zadrzewienia (zaledwie 2,3%).

Współczesny układ przestrzenny jest złożony. Pierwszy etap rozwoju trwał od drugiej połowy XIX w. i zakończył się na początku lat 30. XX w. To wówczas powstawały dzisiejsze wsie, skupione wokół majątku ziemskiego Janiszewskich. Były one koloniami, składającymi się z kilku zagród (zabudowa rozproszona), zamieszkanymi przez kilkanaście, kilkadziesiąt osób. Drugi etap nastąpił po II wojnie

światowej, kiedy to w ramach reformy rolnej ziemie należące do folwarku zostały przekazane rolnikom.

Ważnymi osiami kształtującymi obecny rozkład budynków są drogi. Największe skupiska zabudowy występują wzdłuż drogi gminnej (typowa ulicówka – po południowej stronie zabudowania Janiszewic, po północnej – Beniaminowa) oraz wiejskiej drogi na południu sołectwa (w większości ulicówka, przy której na północy występują zabudowania Janiszewic, zaś po południowej – Maciejowa). Najstarszy dom mieszkalny, zbudowany w 1863 r. (Janiszewice 2), należy dziś do pani Buško, wnuczki Pilca, właściciela dóbr janiszewickich z okresu II Rzeczypospolitej.

Sołectwo jest dobrze wyposażone w infrastrukturę liniową. W jego wschodniej części przebiega południkowo linia kolejowa, łącząca Górny Śląsk z Gdynią, wybudowana w latach 1933-1934 i zelektryfikowana w 1962 r. Jej długość na terenie sołectwa wynosi 2650 m, z czego ok. 1300 m biegnie po nasypie kolejowym. Od strony wschodniej (na wysokości zakładu przemysłowego w Janiszewicach) dochodzi do niej odgałęzienie linii kolejowej Łódź-Kalisz. W miejscu połączenia obu szlaków stoi nastawnia kolejowa, a niedaleko znajduje się strzeżony przejazd kolejowy. Na terenie sołectwa nie ma przystanków kolejowych. Wzdłuż wschodniej granicy obszaru biegnie droga powiatowa relacji Zduńska Wola-Wielka Wieś, zaś równoleżnikowo przebiegają, odchodząc ku zachodowi od niej, dwie drogi gminne (Janiszewice-Beniaminów i Karolew). Oprócz tego występują tu liczne drogi wiejskie i polne. Większość dróg ma już nawierzchnię bitumiczną.

Blisko 90% mieszkańców korzysta z wodociągu, którego łączna długość na linii Janiszewice-Opiesin-Maciejów-Beniaminów wynosi 7 km. Powstał on w drugiej połowie lat 80. Wodociąg do Karolewa został poprowadzony kilka lat później. Woda pochodzi z ujęcia górnokredowego w Opiesinie. W 1998 r. oddano do użytku odcinek kanalizacji sanitarnej Janiszewice-Opiesin, a także stację pomp w południowo-wschodniej części Maciejowa. W planach gminnych przewidziana jest budowa takiej kanalizacji również dla Karolewa. Wszystkie wsie są telefonizowane (od 1995 r.), przy czym – poza Karolewem – jest to podziemna sieć światłowodowa. Łączna jej długość wynosi 6 km. Z obiektów infrastruktury punktowej występują tu, obok wspomnianej nastawni, strzeżonego przejazdu kolejowego i przepompowni ścieków, trzy niestrzeżone przejazdy, wiadukt kolejowy, cztery stacje transformatorowe i dwa przystanki autobusowe (oba przy drodze powiatowej).

Sołectwo należy do najludniejszych oraz najgęściej zaludnionych w gminie. Na powierzchni prawie 2,11 km² mieszkają 592 osoby (2007 r.), co daje 280 os./km² (wartość ponad 2,5-krotnie wyższa od

Budynek Zespołu Gimnazjum i Szkoły Podstawowej

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

średniej gminnej). Spośród czterech wsi najludniejszą są Janiszewice (213 mieszkańców), dalej Maciejów (167), Beniaminów (125) i wreszcie Karolew (87). Blisko 60% populacji jest w wieku produkcyjnym, natomiast aż 24% w przedprodukcyjnym. Współczynnik feminizacji wynosi 108,5, co jest wartością zbliżoną do średniej gminnej. Podobnie jest z wykształceniem: ok. 47% ludności powyżej 17 roku życia ma ukończoną szkołę podstawową lub zawodową, a blisko 7% – ma wyższe wykształcenie. Wśród ludności zawodowo czynnej większość zatrudniona jest w usługach (poza terenem sołectwa), co należy wiązać z bliskim położeniem Zduńskiej Woli. Stosunkowo niewielu mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa. Jedynie w Karolewie użytkuje się 2/3 gruntów rolnych, podczas gdy w pozostałych wsiach ich wykorzystanie nie przekracza 10% potencjału.

Jak już wspomniano, w analizowanych wsiach rolnictwo nie jest dominującym działem gospodarki. Zaledwie kilka gospodarstw prowadzi produkcję towarową, w tym m.in. trzy gospodarstwa w Karolewie (każde wielkości 15–17 ha), w których hoduje się po kilkadziesiąt sztuk trzody chlewnej. Oprócz nich należy wymienić gospodarstwo w Beniaminowie (na 5 ha uprawiane są zioła) oraz kilka gospodarstw ogrodniczych (w Karolewie, Maciejowie – produkcja kwiatów oraz w Janiszewicach – uprawa warzyw i owoców).

Stosunkowo dobrze rozwinięta jest pozarolnicza działalność produkcyjna. Na terenie całego sołectwa funkcjonują 33 podmioty gospodarcze. Największymi zakładami są: filia pabianickiego zakładu

PUHP „Winimex” – wytwarzająca opakowania tekturowe i papierowe, szwalnia „Optymist”, zakład tkacki, zakład kamieniarski „Legpol” i kilka innych mniejszych. Ponadto na terenie Beniaminowa i Janiszewic funkcjonują dwa sklepy spożywczo-przemysłowe.

Funkcja edukacyjna jest realizowana na terenie sołectwa dzięki istnieniu szkoły podstawowej (początki sięgają 1925 r., obecny budynek powstał w 1969 r.) i nowego gimnazjum (2003 r.), posiadającego także nowoczesną salę gimnastyczną. Ważną rolę odgrywa Ochotnicza Straż Pożarna, której obiekt (remiza) zaczął powstawać 1934 r., a dokończony został w latach 40., po zakończeniu wojny. W jednej z sal remizy działa od ponad 25 lat filia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zduńskiej Woli, posiadająca ponad 2500 woluminów.

Szczególne miejsce w przestrzeni Janiszewic zajmuje kościół p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej. Jakkolwiek wybudowany został na gruntach sąsiedniej wsi Ochraniew, to parafia rzymskokatolicka została ustanowiona w Janiszewicach. Budowę świątyni ukończono w 1997 r. przy wydatnym udziale mieszkańców okolicznych sołectw i polonii australijskiej. Na zachodnim krańcu Karolewa stoi murowana kapliczka, a przy skrzyżowaniu dróg na północno-wschodnim krańcu sołectwa – metalowy krzyż.

Karsznice

Sołectwo Karsznice jest położone w południowo-wschodniej części gminy. Jego wschodnia granica jest zarazem granicą z powiatem łaskim. Na północy położone są sołectwa Krobanów i Michałów; od południa i zachodu grunty Karsznic stykają się ze Zduńską Wolą, a dokładniej z terenami kolejowymi tego miasta. Jest to średniej wielkości sołectwo, jego powierzchnia wynosi 232,4 ha. Sieć drogowa jest słabo rozwinięta. Oprócz dróg wiejskich, przebiega tu jedynie fragment drogi gminnej Zduńska Wola-Ostrówek o długości ok. 800 m. Jednak w bezpośrednim sąsiedztwie wsi, na terenie Karsznic-Osiedla (już poza granicami sołectwa), znajduje się dworzec kolejowy oraz przystanek autobusowy.

Dzisiejszą powierzchnię sołectwa budują głównie piaski i żwiry wodnolodowcowe, a w środkowej i wschodniej części terenu, w dolinie Tymianki, piaski i mułki rzeczne. Urozmaicenie powierzchni jest tu niewielkie, a jedyną – bardziej wyraźną formą terenu – jest wspomniana dolina, nieznacznie zarysowana w krajobrazie. Dominujące wysokości bezwzględne osiągają wartości 165-168 m n.p.m. Najwyższy punkt leży w południowo-zachodniej części sołectwa (172 m n.p.m.), zaś najniższy (162 m n.p.m.) – w dolinie Tymianki, przy południowo-wschodniej granicy sołectwa. Nielicznymi formami antropogenicznymi są, nieczynne od ponad 30 lat, dwa wyrobiska po eksploatacji żwiru (północno-wschodnia część obszaru). Wody powierzchniowe reprezentowane są przez Tymiankę, ciek V rzędu, będący prawobrzeżnym dopływem Grabii. Gleby Karsznic należą głównie do V (ponad 50%) i IVb (ok. 30%) klasy bonitacyjnej. Niewielkie płaty (ok. 7-8% powierzchni) nieco lepszych gleb III klasy (czarne ziemie) występują w zachodniej części sołectwa.

Na terenie dzisiejszych Karsznic już w neolicie (1,8-4,5 tys. lat p.n.e.) istniała prawdopodobnie osada kultury pucharów lejkowych. Późniejsze dowody na istnienie osadnictwa na tym terenie to stanowiska archeologiczne ze średniowiecza (kultura prapolska) i nowożytności (kultura polska). Pierwsza pisemna wzmianka o Karsznicach pochodzi z 1386 r., a kolejne z XVI wieku. W kronikach i na mapach z XVI-XIX w. można spotkać różne nazwy tej miejscowości (m. in. Karzniczce czy Karszniczce) oraz informację, że należała ona do parafii w Marzeninie.

Na początku XX w. istniał nad Tymianką folwark z dworem, który do dziś pełni funkcję mieszkalną. Jednym z najważniejszych wydarzeń, które zdecydowały o dzisiejszym charakterze oraz zagospodarowaniu Karsznic, była budowa w latach 30. XX w. linii kolejowej Górny Śląsk-Gdynia i powstanie tu osady kolejarskiej. Do dzisiaj węzeł kolejowy Karsznice jest jednym z najważniejszych w Polsce Środkowej.

Analizowane sołectwo, obok Wojśławic i Korczewa, wyróżnia się dość nietypowym układem przestrzennym zabudowy. Większość wsi w gminie jest ulicówkami lub rzędówkami, podczas gdy Karsznice – usytuowane w rozwidleniu kilku dróg – mają układ wielodrożnicy. Zabudowania występują w trzech skupiskach, zlokalizowanych w centralnej i północnej części obszaru. Rejon środkowo-wschodni był pierwotnym rdzeniem osadniczym wsi. W centrum gospodarstwa są usytuowane blisko siebie, zaś w części wschodniej odległości między nimi są nieco większe. Działki budowlane na północy sołectwa są większe i bardziej regularne, a budynki mieszkalne, częściowo o cechach rezydencjonalnych, w większości wybudowane zostały po 1990 r. W strukturze użytkowania ziemi uwidacznia się duży udział użytków rolnych (87% powierzchni sołectwa), wśród których najwięcej jest gruntów ornych (67% powierzchni użytków rolnych), skupionych w południowych i północno-wschodnich rejonach wsi. Użytki zielone zajmują aż 32% powierzchni użytków rolnych.

Kilka lat temu cały obszar sołectwa został zwodociągowany. Zaopatrzenie zapewnia mu komunalne ujęcie wody w Zduńskiej Woli. Cały obszar jest strefonizowany.

Według danych z 2007 r. zameldowane są tu 294 osoby, co daje średnią gęstość zaludnienia równą 127 os./km². W latach 1985-2002 liczba mieszkańców była podobna i wynosiła 250-260. Począwszy od 2004 r. notuje się wyraźny wzrost migracji, zwłaszcza z pobliskiej Zduńskiej Woli. Podobnie jak

Kapliczka przydrożna położona u zbiegu ulic Reymonta i Kosynierów

Panorama sołectwa

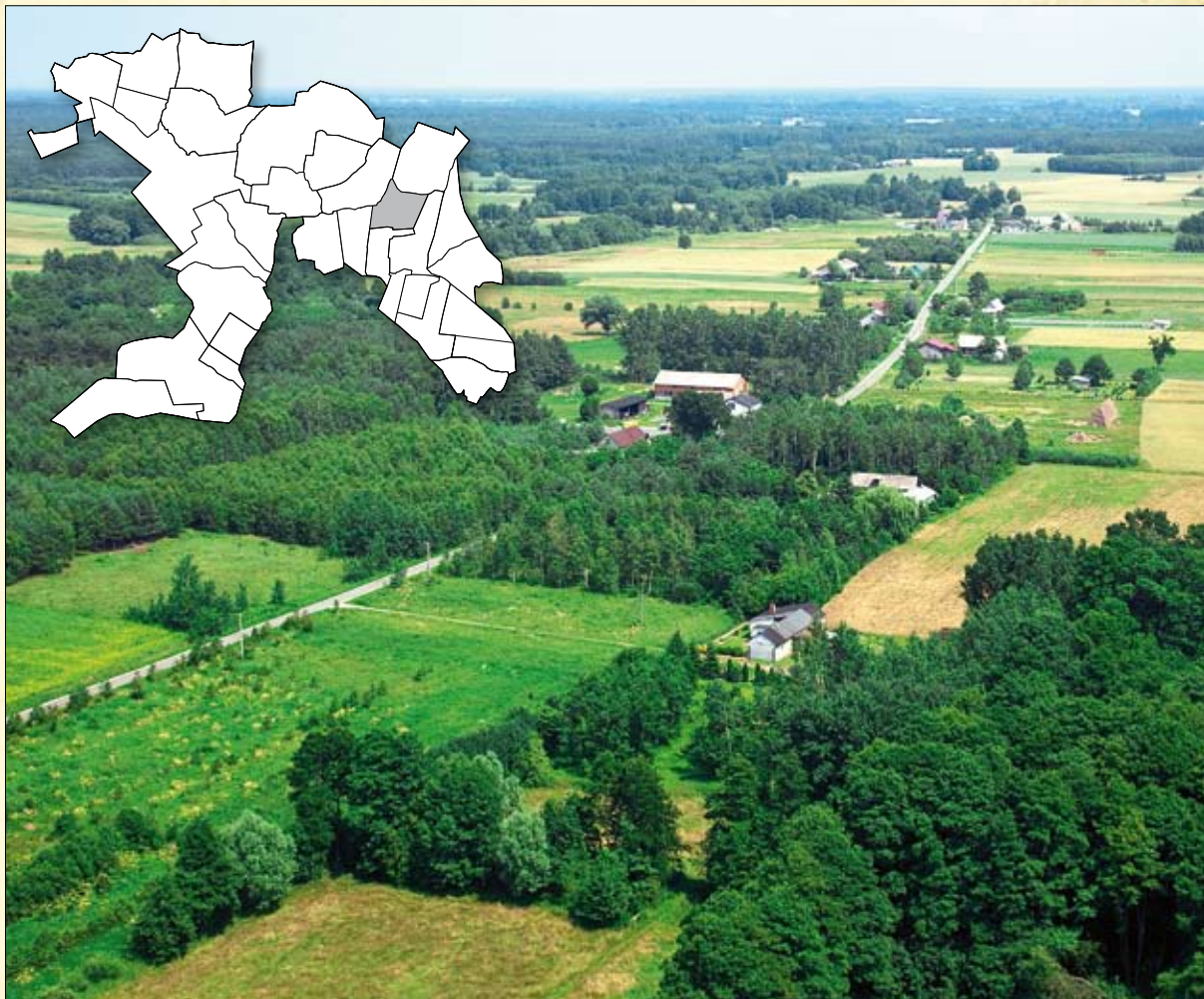
w większości innych sołectw, dominującą grupą – ze względu na wiek ekonomiczny – są osoby w wieku produkcyjnym (61%). Nieco poniżej średniej gminnej kształtuje się udział dzieci i młodzieży (22,4%). Wyjątkowo niski, w stosunku do całej gminy i województwa łódzkiego, jest tu współczynnik feminizacji, wynoszący 86,5, co wskazuje na wyraźną przewagę liczebną mężczyzn. Na uwagę zasługuje także znaczny udział ludności zawodowo biernej (aż 68% mieszkańców). Osoby zawodowo czynne znalazły zatrudnienie przede wszystkim w usługach (64%) oraz przemyśle i budownictwie (25%). Struktura zatrudnienia jest konsekwencją bezpośredniego sąsiedztwa Zduńskiej Woli, gdzie znajduje pracę większość mieszkańców Karsznic.

Choć na terenie sołectwa funkcjonuje 8 gospodarstw rolnych, to zaledwie trzy rodziny uznają pracę w tym sektorze jako podstawowe źródło utrzymania. Większość to gospodarstwa małe (poniżej 5 ha). Tylko jedno jest dużym, rodzinnym gospodarstwem towarowym, posiadającym ponad 50 ha użytków rolnych (specjalizuje się w produkcji mlecznej). Blisko 64% gruntów ornych sołectwa jest odłogowana. Na obszarze wsi Karsznice działają dwa większe zakłady produkcyjne: „Ara” (druk na opakowaniach kosmetycznych) oraz „Sagan” (produkcja pokrowców samochodowych). Oba zakłady funkcjonują od drugiej połowy lat 90. Ponadto w sołectwie działa 9 podmiotów gospodarczych w tym m.in. punkt wymiany butli gazowych oraz zakład stolarski.

Jedynymi obiektami kultury materialnej są trzy kapliczki. Pierwsza z nich (przy skrzyżowaniu ulic Kosynierów i Reymonta) postawiona została jeszcze przed I wojną światową. Dwie pozostałe pochodzą z okresu międzywojennego i mają charakter dziękczynny.

Kłady

Sołectwo Kłady jest położone we wschodniej części gminy. W jego skład wchodzi dwie wsie: Kłady i Dionizów. Sołectwo graniczy na zachodzie z Suchoczasami i Janiszewicami, na południu z Ochraniewem, od wschodu z Wymysławem, a od północy z Mostkami. Sołectwo zajmuje powierzchnię 217,4 ha i jest zamieszkane przez 147 osób (2007 r.). Powierzchnia terenu jest nachylona ze wschodu na zachód. Na południe od Dionizowa znajduje się najwyższy punkt terenu – 188 m n.p.m., a na zachodzie najniższy punkt – 179 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć kemy, występujące w południowej części sołectwa. W obrębie sołectwa dominują gleby powstałe na osadach luźnych, głównie piaskach fluwiogłacialnych. Większość (65%) stanowią gleby należące do IV i V klasy bonitacyjnej.

Brak jest wiarygodnych danych na temat genezy wsi wchodzących w skład sołectwa. Wieś Kłady istniała na pewno w 1827 r. Znajdowało się tutaj wówczas 13 domów, zamieszkanymi przez 103 osoby.

Sołectwo Kłady to typowy obszar wiejski, gdzie 85% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne. Lasy stanowią 9,4% – trzykrotnie mniej niż wynosi średnia lesistość gminy.

Wsie Kłady i Dionizów to historycznie ukształtowane typowe rzędówki. Współcześnie układ ten jest nieznacznie zaburzony poprzez pojawienie się zabudowy również po drugiej stronie dróg, stanowiących oś tych miejscowości. Zabudowa nie jest zwarta. Pomiędzy poszczególnymi zagrodami występują tereny wolne o szerokości przekraczającej nawet 100 m. Działki na terenie sołectwa mają układ pasmowy. Biegają równolegle do siebie, są długie i wąskie. Na terenie sołectwa znajduje się ok. 110 budynków, z czego ok. 40 to zabudowania mieszkalne. Pozostałe to budynki gospodarcze, najczęściej towarzyszące budynkom mieszkalnym. Wśród nich dominują garaże oraz zabudowa związana z działalnością rolniczą. Układ budynków w poszczególnych gospodarstwach jest zbliżony. Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Blisko 40% budynków powstało w latach 1970-1990. Dominuje zabudowa ceglana (70% budynków), jedno- i dwukondygnacyjna.

Oś komunikacyjną sołectwa stanowią dwie drogi gminne: Dionizów-Gajewniki oraz relacji Kłady-Zduńska Wola-Suchoczas. Są to drogi utwardzone o nawierzchni bitumicznej (ta pierwsza jedynie na odcinku do wschodniej granicy Dionizowa). Obsługę wewnętrzną zapewnia sieć gruntowych dróg wiejskich. Pełnią one funkcję dróg dojazdowych do pól uprawnych oraz łączących obydwie jednostki osadnicze. Energia elektryczna jest dostarczana liniami średniego napięcia ze Zduńskiej Woli. Długość

Droga gminna do wsi Kłady

Panorama wsi Dionizów

sieci wodociągowej na terenie sołectwa wynosi 3,5 km. Podłączone są do niej prawie wszystkie gospodarstwa domowe.

W sołectwie Kłady mieszka 147 osób; gęstość zaludnienia wynosi 68 os./km². Od 1999 r. liczba mieszkańców utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Współczynnik feminizacji dla populacji sołectwa wynosi 83. Jest to wartość niższa niż średnia dla całej gminy. Mężczyźni dominują wśród osób w wieku 0-25 lat oraz 40-50 lat. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 61,4% mieszkańców.

Większość mieszkańców sołectwa ma wykształcenie podstawowe (40%), 2% legitymuje się wykształceniem wyższym. Około 60 osób (2008 r.) to pracujący. Prawie połowa znajduje zatrudnienie w sektorze usług. W przemyśle zatrudnionych jest blisko 30%, a własne gospodarstwo rolne prowadzi 24% mieszkańców. Większość utrzymuje się z pracy najemnej, w drugiej kolejności we własnym gospodarstwie rolnym oraz z niezarobkowych źródeł utrzymania (rent i emerytur).

W sołectwie funkcjonują 32 gospodarstwa rolne, spośród których jedynie pięć cechuje się wysoką specjalizacją w produkcji rolniczej. Jedno z nich położone jest w Kładach, pozostałe w Dionizowie.

Posiadają one zróżnicowaną powierzchnię – od niespełna 10 do ponad 40 ha. Zajmują się zarówno produkcją roślinną, jak i zwierzęcą. Dominuje uprawa zbóż (głównie żyta), a także mieszanek zbożowych (na paszę dla zwierząt) oraz w mniejszym stopniu ziemniaków. Uprawy w dużej mierze są wykorzystywane jako pasza dla bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Na terenie sołectwa znajduje się tylko jeden podmiot gospodarczy. Jest to firma produkcyjno-handlowa „Klimeko”, zajmująca się przetwórstwem mlecznym.

Korczew

Sołectwo Korczew jest położone w centralnej części gminy, zajmuje powierzchnię 309,6 ha. Od północy graniczy z Wojsławicami oraz Wólką Wojsławską, od zachodu z Suchoczasami, od południa z Opiesinem i Tymienicami oraz z miastem Zduńska Wola, a od wschodu z sołectwem Annapole Nowe.

Teren wsi przecinają dwie drogi powiatowe relacji: Boczek-Zduńska Wola i Annapole Kolonia-Suchoczas oraz droga gminna, mająca swój początek na terenie miasta Zduńska Wola. Ukształtowanie terenu sołectwa jest słabo urozmaicone. Najwyższy punkt (180 m n.p.m.) znajduje się we wschodniej części sołectwa, najniższy (164 m n.p.m.) w części zachodniej, w dolince niewielkiego ciek. Na terenie sołectwa Korczew występują gleby średniej jakości. Najlepsze znajdują się w północnej, północno-zachodniej i zachodniej części sołectwa. Gleby te zaliczane są do kompleksu żyniego bardzo dobrego, obejmują III i IV klasę bonitacyjną. Dużą powierzchnię w południowej części obszaru zajmują gleby najłabsze, zakwalifikowane do kompleksu zbożowo-pastewnego, należące do V i VI klasy bonitacyjnej. Do gleb słabych należy zaliczyć także czarne ziemie, wytworzone na piaskach gliniastych lekkich, występujące w południowej części sołectwa. Zakwalifikowane są one do kompleksu zbożowo-pastewnego, należą do V i VI klasy bonitacyjnej. Przez teren wsi przepływa niewielki bezimienny ciek o długości 1,9 km (w granicach sołectwa), który w latach 60. został uregulowany. Ponadto brak innych większych zbiorników wód powierzchniowych. Znajdujące się w Korczewie niewielkie stawy pełnią jedynie funk-

Kościół p.w. św. Katarzyny Dziewicy Męczennicy

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

cję rekreacyjną. Do obiektów hydrograficznych należy także zaliczyć rowy melioracyjne o łącznej długości 6,3 km.

Obiektami podlegającymi ochronie są pomniki przyrody: dąb szypułkowy o obwodzie 490 cm, znajdujący się przy drodze do wsi Wólka Wojsławska; grupa trzech wiązów szypułkowych o obwodzie 330–420 cm na korczewskim cmentarzu; wiąz szypułkowy o obwodzie 200 cm, zlokalizowany przy kościele oraz wiąz szypułkowy o obwodzie 330 cm, rosnący w pobliżu kościoła. Południowa część wsi, obejmująca cmentarz parafialny, objęta jest strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Najstarsze wzmianki o Korczewie pochodzą z 1386 r., jednak najprawdopodobniej wieś istniała już wcześniej. Jak podają inne źródła, parafię erygowano już w XIII w. Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od słowa „karczować” (w gwarze sieradzkiej: „korcować”) lub „korca” – staropolskiej jednostki miary zbóż. Inne źródła sugerują jednak, iż nazwa może pochodzić od nazwiska „nobilis Iohanes Carczowsky” – szlachcica, który został w 1489 r. odnotowany jako właściciel Korczewa. Według sporządzonego opisu parafii arcybiskupstwa gnieźnieńskiego z lat 1511–1523, w Korczewie istniała wówczas szkoła. Aż do XIX w. Korczew stanowił część powiatu szadkowskiego. W 1821 r. mieszkało tu 127 osób, a w końcu XIX w. – 160 osób. Od XIX w. następował rozwój przestrzenny wsi. Jego ślady są zauważalne obecnie w nazwach jednostek osadniczych: Poduchowne, Zawoda, Bachornia, Nowiny, Odolinki, Korczew-Parcela. Od 1953 roku do lat 70. XX w. Korczew był siedzibą gminy o tej samej nazwie.

Sołectwo cechuje się złożonym i nieregularnym układem przestrzennym. Najbardziej zwarta zabudowa jest w centrum sołectwa oraz w przysiółku na południe od centrum – w tzw. Górcie. Przy drodze powiatowej zabudowania są rozmieszczone gęsto i zlokalizowane są po obu jej stronach, zaś wzdłuż drogi do Wólki Wojsławskiej oraz Wojsławic zabudowa ma charakter mniej zwarty, występuje po jednej stronie drogi. Najstarsze budynki wybudowano w centralnej części Korczewa. Budynki najnowsze powstają przede wszystkim jako uzupełnienie istniejących luk w zabudowie w różnych częściach sołectwa.

Na terenie wsi Korczew znajdują się 124 budynki mieszkalne. Dominują budynki powstałe w latach 1946–1970 (ok. 50%). Niewiele pozostało budynków powstałych przed 1945 r. (ok. 12%). Przeważają budynki murowane, jedynie trzy budynki wykonano z drewna. W większości są to budowle jedno- oraz dwukondygnacyjne. Oprócz budynków mieszkalnych na terenie wsi istnieją obiekty usługowe oraz gospodarsko-inwentarskie. Jedynym obiektem kultury materialnej na terenie wsi jest kościół p.w. św. Katarzyny Dziewicy Męczennicy. Wybudowano go w 1729 r., w 1930 r. powiększono od strony zachodniej,

a odrestaurowano w latach 90. XX w. W Korczewie mieści się również cmentarz, na którym znajdują się m.in. groby poległych w czasie I wojny światowej oraz pomnik – grób poległych w bitwie, którą rozegrało w pobliżu Korczewa 5 września 1939 r.

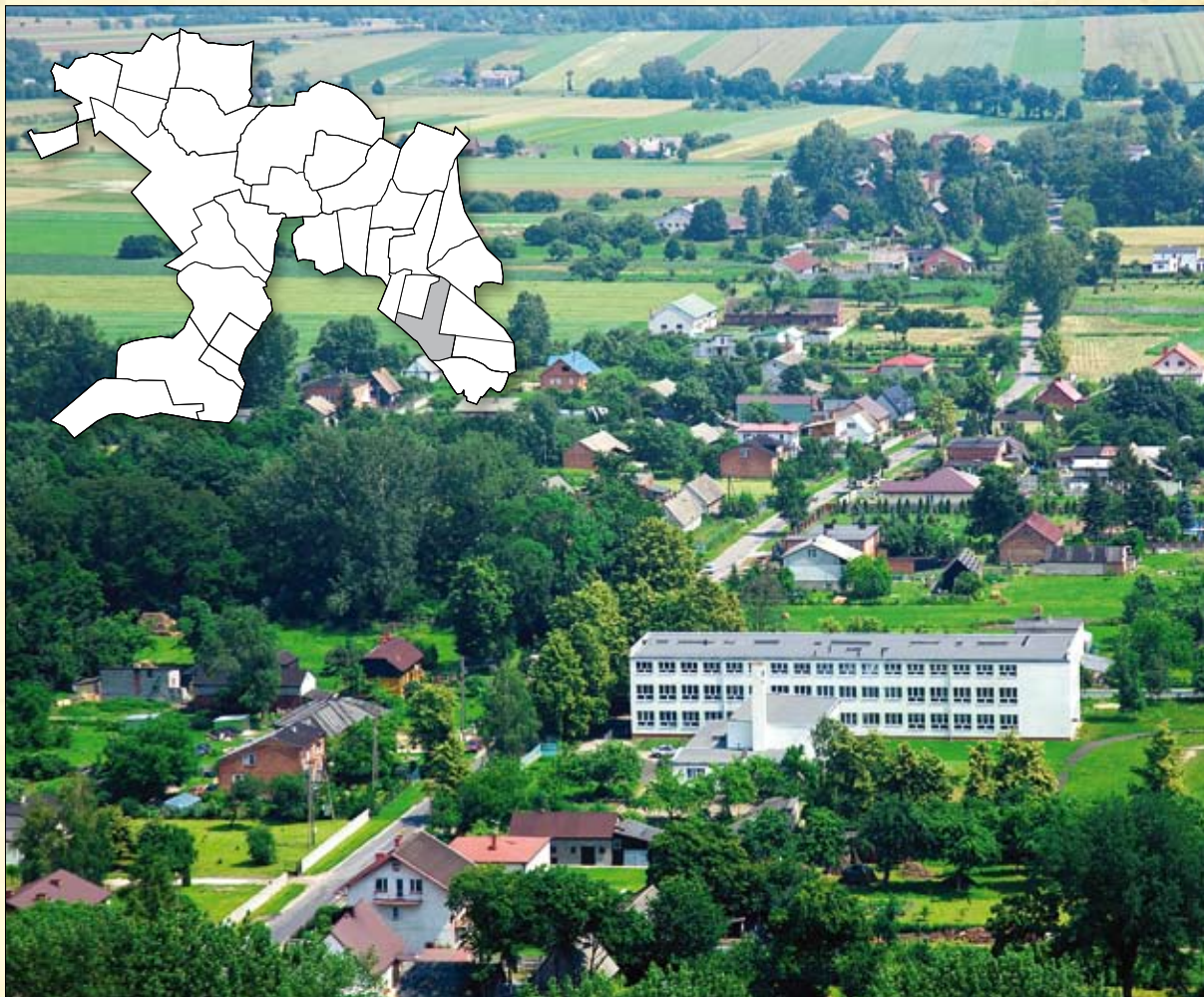
Główny układ komunikacyjny stanowią wspomniane drogi powiatowe, a także droga gminna Zduńska Wola-Korczew. Łączna długość dróg powiatowych wynosi 3,8 km, natomiast drogi gminnej 1,1 km. Sieć drogową dopełniają drogi gruntowe, prowadzące w kierunku pól uprawnych. Korczew posiada bezpośrednie połączenie komunikacją miejską ze Zduńską Wolą. Na terenie wsi znajdują się cztery przystanki miejskiej komunikacji autobusowej.

Wszystkie gospodarstwa posiadają podłączenie do sieci energetycznej i wodociągowej. Zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęcia wody, znajdującego się w sąsiednich Tymienicach. Do sieci kanalizacyjnej jest podłączonych kilka gospodarstw położonych w południowej części sołectwa.

Korczew zamieszkuje 431 osób (2007 r.). W strukturze wiekowej dominuje ludność w wieku produkcyjnym (60%), a 26% stanowią mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym. Biorąc pod uwagę strukturę wykształcenia mieszkańców sołectwa, dominujący jest udział osób z wykształceniem podstawowym (36%). Niewielką grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym (3%). Struktura zatrudnienia wskazuje na zmianę charakteru jednostki na pozarolniczą. Ponad połowa mieszkańców sołectwa (56%) pracuje w sektorze usług. Wysokie jest także zatrudnienie w przemyśle (33%) – głównie w branży włókienniczej oraz przetwórstwie owocowo-warzywnym. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców wsi jest praca najemna w usługach oraz w przemyśle. Tylko 9% ludności utrzymuje się z pracy we własnych gospodarstwach rolnych, natomiast 32% mieszkańców z rent, emerytur oraz zasiłków.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację użytków rolnych. Zajmują one ponad 80% powierzchni. Wśród nich największy obszar zajmują grunty orne (79% powierzchni użytków rolnych) oraz łąki i pastwiska (19%). Lasy, występujące w południowej i południowo-wschodniej części obszaru, zajmują 7% powierzchni sołectwa. Sołectwo Korczew liczy 72 gospodarstwa rolne. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 3,4 ha. Dominują gospodarstwa do 5 ha (80%). Największy udział w strukturze zasiewów mają zboża (głównie żyto) oraz ziemniaki. Większość jest uprawiana na własne potrzeby. Na obszarze sołectwa funkcjonują cztery obiekty handlowe, prowadzone przez mieszkańców wsi, cztery punkty wymiany butli gazowych, punkt unasienniania zwierząt, usługi transportowe oraz skup i sprzedaż złomu. W centrum wsi znajduje się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej.

Krobanów

Sołectwo Krobanów jest zlokalizowane w południowo-wschodniej części gminy. Od północy graniczy z Gajownikami, od wschodu z Michałowem i Ostrówkiem, od południa z Karsznicami, a od zachodu z miastem Zduńska Wola, Białym Ługiem i Henrykowem. Krobanów należy do średniej wielkości sołectw i zajmuje powierzchnię 266,3 ha. Sołectwo tworzą dwie jednostki osadnicze – Krobanów Wieś, znajdująca się w centralnej części sołectwa (jej zachodni fragment jest zwany Krobanówkiem) oraz Krobanów Kolonia, położona w północnym fragmencie obszaru.

Przez południową część przebiega droga krajowa relacji Łódź-Wrocław, poza tym przez Krobanów biegną dwie drogi gminne, jedna z nich łączy sołectwo z Henrykowem, zaś druga z Michałowem i Białym Ługiem. Krobanów leży pomiędzy dwoma liniami kolejowymi – na zachód od jego granic przebiega południkowo magistrała Górny Śląsk-Gdynia, natomiast wzdłuż północnej granicy przebiega linia Łódź-Kalisz. Obszar sołectwa leży w obrębie wysoczyzny morenowej, zbudowanej z glin zwałowych, przykrytych cienką warstwą piasków eolicznych. Ukształtowanie terenu Krobanowa charakteryzują niewielkie deniwelacje. Najwyżej położony punkt znajduje się w zachodniej części sołectwa i ma wysokość 180,2 m n.p.m., zaś najniższy punkt leży w południowo-wschodnim krańcu wsi na wysokości 167,2 m n.p.m. Na terenie sołectwa znajdują się dwa wyrobiska poeksploatacyjne gliny. Dominują tu gleby III i IV klasy bonitacyjnej. W środkowej części sołectwa miejscami zalegają gleby zaliczane do II klasy bonitacyjnej. W Krobanowie znajdują się cztery niewielkie zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego. Na terenie sołectwa jest 12 pomników przyrody. Są to: dęby, lipy i wiązy, posiadające wysoką wartość dendrologiczną.

Pierwsza pisemna wzmianka o wsi pochodzi ze Zbioru Przysięg Sądowych z 1386 r., wówczas wieś nazywano Crobanovo lub Crobanów. W XIV w. założono tu folwark szlachecki; całość należała do parafii w Marzeninie. W 1827 r. znajdowało się tu 12 domów zamieszkałych przez 128 osób, natomiast w 1880 r. liczba wzrosła do 39 domów, w których przebywało 251 mieszkańców. Pod koniec XIX w. dobra Krobanowa składały się ze wsi: Krobanów, Osmolin, kolonii Ostrów i Rozmyśl oraz folwarków Krobanów i Osmolin. W 1914 r. w Krobanowie powstała pierwsza szkoła podstawowa. Obecny budynek szkoły wybudowano w 1968 r.

W trakcie II wojny światowej większość mieszkańców narodowości polskiej wywieziono na roboty do III Rzeszy. Do wsi przybyli osadnicy niemieccy, po których pozostało kilka drewnianych domów.

Współczesny układ przestrzenny sołectwa jest złożony – składa się ze wsi Krobanów i Kolonii, oddalonej o ponad 1 km na północ. Obie jednostki przypominają swym kształtem typ ulicówki, o zwartej

Droga w kierunku Michałowa

Kapliczki przydrożne

zabudowie, znajdującej się po obu stronach drogi. Jedynie w peryferyjnych fragmentach Krobanowa zabudowa jest bardziej rozproszona. W Krobanówku są dwa bloki mieszkalne, należące do Stacji Unasieniania Zwierząt. W sołectwie znajdują się 74 budynki mieszkalne, najstarsze pochodzą sprzed 1918 r. (3%). Ponad 30% stanowi zabudowa powstała w latach 1970-1989. Przeważa zabudowa jedno- i dwukondygnacyjna. Głównym materiałem konstrukcyjnym jest cegła. Na terenie Krobanowa znajduje się 110 budynków gospodarczych, 12 usługowych oraz 2 produkcyjne.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację terenów rolnych, stanowiących 87,6% obszaru, z tego najwięcej stanowią grunty orne. Lasy zajmują jedynie 0,5 ha.

Układ komunikacyjny sołectwa opiera się na drodze krajowej relacji Łódź-Wrocław, drogach gminnych oraz sieci dróg gospodarczych. Długość drogi krajowej na terenie sołectwa wynosi 1,3 km. Łączna długość dróg gminnych w sołectwie to 3,3 km; posiadają one nawierzchnię bitumiczną. Wzdłuż północnej granicy przebiega także linia kolejowa Łódź-Kalisz. Na terenie Krobanowa sieć energetyczna i sieć wodociągowa są w pełni rozwinięte. Wodociąg wybudowano w 1973 r., a zmodernizowano go w 2000 r. Na terenie sołectwa znajdują się trzy ujęcia i stacja uzdatniania wody. W 1989 r. wybudowano tu linię telefoniczną.

Krobanów zamieszkują 283 osoby (2007 r.), z tego na Kolonię Krobanów przypada 46 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 99 os./km². Przyrost naturalny w ostatnich latach oscylował wokół zera, zaś saldo migracji było dodatnie. Średnia wieku mieszkańców sołectwa wynosi 38 lat, dominują osoby w wieku produkcyjnym (66%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 18%. Wskaźnik feminizacji osiąga wartość 107. Przeważa ludność z wykształceniem zawodowym (40%), 2% mieszkańców posiada wykształcenie wyższe.

W strukturze zawodowej dominują osoby zatrudnione w usługach (91%), w rolnictwie pracuje 6% mieszkańców. Ponad połowa utrzymuje się z niezarobkowych źródeł (m. in. renty, emerytury), z pracy najemnej poza rolnictwem dochody czerpie 35% osób. Na terenie sołectwa przeważają małe gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 2 ha. W strukturze upraw dominują zboża, zwłaszcza pszenica oraz żyto i pszenżyto. Hodowla zwierząt na większą skalę występuje w 3 gospodarstwach. Specyficzny rodzaj chowu jest prowadzony w Zakładzie Unasienniania Zwierząt (40 sztuk knurów).

Na terenie sołectwa do lat 70. XX w. w dwóch miejscach eksploatowano glinę, dostarczaną do pobliskiej cegielni (obecnie już nieczynnej). Do podmiotów gospodarczych, działających na terenie Krobanowa, należy zaliczyć m.in.: zakład stolarski „Indeko”, zakład produkujący części do maszyn rolniczych „Metpol”, punkt wymiany butli gazowych, serwis ogumienia, warsztat samochodowy. Edukację na poziomie podstawowym świadczy szkoła, w której znajduje się biblioteka.

Michałów i Ostrówek

Sołectwa Michałów i Ostrówek znajdują się w południowo-wschodniej części gminy, od północy graniczą z Gajownikami, od zachodu z Krobanowem, od południa z Karsznicami, zaś od wschodu z powiatem łaskim. Obie jednostki należą do najmniejszych w gminie. Michałów zajmuje powierzchnię 297 ha, natomiast Ostrówek 142 ha. Położenie komunikacyjne sołectw jest korzystne – na granicy Michałowa i Ostrówka przebiega droga krajowa relacji Łódź-Wrocław, w zachodniej części znajduje się magistrala kolejowa Górny Śląsk-Gdynia.

Rzeźba terenu jest słabo urozmaicona, średnie nachylenie stoków nie przekracza 20°. Cały obszar opada w kierunku południowym, najwyższy punkt ma wysokość 176 m n.p.m. i znajduje się we wschodnim fragmencie sołectwa Michałów, zaś najniższy położony punkt o wysokości 166 m n.p.m. leży w dolinie Tymianki przy południowej granicy Ostrówka. Na terenie Ostrówka znajduje się rozpoznane, ale nieeksploatowane złożo gliny. W obu sołectwach są także cztery wyrobiska poeksploatacyjne.

Dominują gleby brunatne i bielcowe, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej. W południowo-zachodniej części obszaru występują także czarne ziemie, należące do V klasy bonitacyjnej. Przez obszar Michałowa i Ostrówka przepływa z północy na południe rzeka Tymianka. Poza tym istnieje siedem zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego, z tego dwa pełnią funkcję gospodarczą (hodowla ryb) i liczą powyżej 0,5 ha. W Ostrówku znajduje się dąb szypułkowy, będący pomnikiem przyrody.

Najstarsze wzmianki o obu wsiach pochodzą z XIX w. W 1827 r. w Michałowie znajdowały się dwa gospodarstwa zamieszkane przez 13 osób, ziemie te należały do dziedzica Orzechowskiego. Po uwłaszczeniu chłopów w 1864 r. nastąpił szybszy rozwój osadnictwa, w 1888 r. w północnej części sołectwa Michałów powstała wieś zwana Grabiną Sieradzką. W 1955 r. część tej wsi włączono do Michałowa.

Początki Ostrówka przypadają na przełom lat 80. i 90. XIX w. Najstarsza, wschodnia część wsi wówczas nazywana była Simową. W 1955 r. jej południowy fragment został włączony do Ostrówka. Do czasu wybuchu I wojny światowej tereny te były własnością dziedzica Rembielińskiego, później zostały odkupione przez dziedzica Cisielskiego. W czasie II wojny światowej do Michałowa przybyli osadnicy z Niemiec, po których do dziś zachowało się 10 drewnianych budynków mieszkalnych.

W lesie na terenie Ostrówka okupanci niemieccy dokonywali masowych egzekucji mieszkańców okolicznych miejscowości.

Michałów jest zaliczany do wsi typu wielodrożnica – średnie odległości między gospodarstwami wynoszą 50-70 m; natomiast Ostrówek jest ulicówką, w której przeważa zwarta zabudowa. W sołec-

twie Michałów istnieje 87 budynków mieszkalnych, zaś w Ostrówku 57. Głównym materiałem konstrukcyjnym większości zabudowy mieszkalnej są cegły lub prefabrykaty. Na terenie Michałowa do dziś zachowało się 13 budynków drewnianych. Udział najstarszych budynków mieszkalnych pochodzących z lat 1918-1945 wynosi 17%. W latach 1945-1970 powstało 36% obecnej zabudowy mieszkalnej. Na terenie obu sołectw znajdują się łącznie 154 budynki gospodarcze, 16 usługowych oraz 7 produkcyjnych. W strukturze użytkowania ziemi dominują użytki rolne, zajmujące 87% obszaru. Lasy zajmują jedynie 4,1 ha.

Układ komunikacyjny Ostrówka i Michałowa opiera się na przebiegającej równoleżnikowo drodze krajowej Łódź-Wrocław, drogach gminnych oraz sieci dróg gospodarczych. Długość drogi krajowej w granicach sołectw wynosi 2,1 km. Na terenie Michałowa i Ostrówka znajdują się cztery drogi gminne o nawierzchni bitumicznej: Ostrówek-Karsznice, Ostrówek-Gajewniki, Michałów-Henryków oraz Michałów-Biały Ług. W obu sołectwach jest pięć przystanków autobusowych. W latach 60. XX w. wybudowano sieć wodociagową, która obejmuje obydwa sołectwa.

Michałów zamieszkują 324 osoby, natomiast Ostrówek 233 (2007 r.). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 127 os./km². Liczba mieszkańców obu sołectw w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie. Charakteryzują się one niewielkim ujemnym przyrostem naturalnym oraz dodatnim saldem migracji. Wskaźnik feminizacji w Michałowie przyjmuje wartość 90, w Ostrówku 106. Najliczniejszą

Kapliczka położona przy drodze krajowej 12(14)

Panorama wsi Ostrówek

grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (61%), ludność w wieku przedprodukcyjnym to 25%. Najwięcej mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe (35%), 7% legitymuje się wykształceniem wyższym. W strukturze zatrudnienia przeważają mieszkańcy pracujący w usługach, ok. 20% osób jest zatrudnionych w przemyśle i rolnictwie. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca najemna poza rolnictwem (33%); z pracy w rolnictwie utrzymuje się 20% osób. Duży odsetek ludności utrzymuje się z rent, emerytur lub zasiłków.

W Michałowie znajduje się 76 gospodarstw rolnych, natomiast na obszarze Ostrówka jest ich 46. Dominują małe gospodarstwa (51%) o powierzchniach nieprzekraczających 2,5 ha. W produkcji roślinnej przeważa uprawa pszenicy, jęczmienia, mieszanek zbożowych oraz ziemniaków. W obu sołectwach dominuje hodowla trzody chlewnej i bydła. W Michałowie jedno gospodarstwo specjalizuje się w hodowli strusi afrykańskich.

Na terenie Michałowa i Ostrówka funkcjonuje 26 podmiotów gospodarczych, w tym: przedsiębiorstwo produkcyjno-handlowe „Cegielnia Krobanów”, powstała ok. 1870 r. oraz przedsiębiorstwo „Hak”, zajmujące się szyciem pokrowców samochodowych. Wśród podmiotów usługowych, działających na terenie obu sołectw, należy wymienić: sklep spożywczo-przemysłowy, Okręgową Stację Kontroli Pojazdów, sklep z częściami zamiennymi do samochodów, myjnię samochodową, hotel, dwa bary, zakład usługowy zajmujący się wymianą opon i wulkanizacją, punkt sprzedaży ryb i punkt wymiany butli gazowych.

Mostki

Sołectwo Mostki jest położone w północno-wschodniej części gminy. W jego skład wchodzi trzy jednostki osadnicze: Zimna Woda (na północy), Kolonia Mostki (w centrum) oraz Mostki-Stara Wieś (na południu). Od północy Mostki sąsiadują z Szadkowicami-Ogrodzim (gmina Szadek), od wschodu z Borszewicami (gmina Łask), od południa z sołectwami: Gajewniki, Kłady i Wymysłów, a od zachodu z Suchoczasami. Sołectwo zamieszkane jest przez 98 osób (stan na 2007 r.), a jego powierzchnia wynosi 424,3 ha.

Podłoże sołectwa budują głównie utwory gliny zwałowej oraz utwory piaszczyste pochodzenia wodnolodowcego. Jest to teren równinny, jego deniwelacja wynosi jedynie 19 m. Najwyższy punkt sołectwa ma 198 m n.p.m. i znajduje się w północnej części sołectwa. Ku południowemu zachodowi teren obniża się do 179 m n.p.m. Na terenie Mostków, w ich północno-wschodniej części, swój początek bierze niewielki ciek – Zimna Woda (lewy dopływ Pichny). W sołectwie dominują gleby słabe, głównie bielcowe, rdzawe oraz brunatne kwaśne, wytworzone na piaskach luźnych i słabo gliniastych. Większość (z wyłączeniem gleb pod lasami) stanowią gleby V i VI klasy bonitacyjnej, które zajmują 37% powierzchni (z tego 27% to klasa V). Dużą część sołectwa zajmują lasy.

Brak jest wiarygodnych informacji na temat genezy miejscowości, wchodzących w skład obecnego sołectwa. Według mieszkańców, najstarszą jednostką osadniczą jest Zimna Woda, powstała najprawdopodobniej w XIV w. Był to obszar przynależny pierwotnie do Zagórza-Dziadkowic. W XVI w. na tym

Droga gminna we wsi Mostki

Miejskie wysypisko śmieci w Mostkach

terenie funkcjonował przypuszczalnie folwark szlachecki. Według Słownika Królestwa Polskiego, w końcu XIX w. osada miała powierzchnię 136 mórg; znajdowało się w niej 7 domów, w których mieszkało łącznie 29 osób. Powstanie osady Mostki-Stara Wieś należy łączyć z istniejącym w tym miejscu dworem (wybudowanym w XVII wieku, a zniszczonym w trakcie I wojny światowej). W XIX w. istniała tutaj karczma „Murowaniec”. Najmłodszą jednostką osadniczą jest Kolonia Mostki. Powstała ona prawdopodobnie dopiero w XX w.

Struktura użytkowania ziemi, ze względu na bardzo duży udział lasów w ogólnej powierzchni sołectwa (47%), jest nietypowa dla terenów wiejskich Polski Środkowej. Użytki rolne zajmują 47% powierzchni, co jest wartością niższą od przeciętnej dla regionu. Pośród nich dominują grunty orne (72%) oraz łąki i pastwiska (26%).

Poszczególne jednostki osadnicze w sołectwie cechują się odrębnym układem przestrzennym. Zimna Woda to przykład łańcuchówki, Stara Wieś-Mostki posiada układ zbliżony do ulicówki, a Kolonia Mostki to typowa rzędówka. Zabudowa w poszczególnych wsiach ma przeważnie charakter rozproszony; poszczególne zagrody są od siebie znacznie oddalone (do kilkuset metrów). Na terenie sołectwa znajduje się 40 budynków mieszkalnych, najwięcej w Starej Wsi (5 pośród nich to zabudowa letniskowa). Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Dominują budynki wzniesione przed 1946 r. (w tym 80% zabudowy Starej Wsi). Przeważa zabudowa ceglana, jednokondygnacyjna. Do połowy lat XX w. cegła wypalana była w miejscowej cegielni, której ruiny zachowały się do dzisiaj.

Główną osią komunikacyjną sołectwa jest droga gminna relacji Stara Wieś-Gajewniki. Jest to droga o nawierzchni utwardzonej, jej długość na terenie sołectwa wynosi 650 m. Sieć drogową uzupełnia droga gminna długości 1,5 km o nawierzchni utwardzonej, łącząca składowisko odpadów z Suchoczasami i drogą powiatową. Obsługę wewnętrzną zapewnia sieć dróg gruntowych (żużłowych i żwirowych) o długości 4,5 km. Łączą one ze sobą poszczególne wsie; zapewniają dojazd do zabudowań mieszkalnych oraz użytków rolnych. Energia elektryczna jest dostarczana liniami średniego napięcia ze Zduńskiej Woli. W latach 1997-1998 został zbudowany wodociąg, którego długość na terenie sołectwa wynosi 6,1 km. Woda dostarczana jest z górnokredowego ujęcia w Suchoczasach. Do sieci podłączone są wszystkie gospodarstwa domowe. Z telefonii stacjonarnej korzysta większość gospodarstw domowych. Na terenie sołectwa (w okolicach Zimnej Wody) jest zlokalizowane składowisko komunal-

ne. Funkcjonuje ono od 1988 r., ma powierzchnię 10,5 ha (z tego powierzchnia składowania to 35%). Właścicielem obiektu jest Urząd Miasta Zduńska Wola. Decyzją wojewody łódzkiego składowisko będzie eksploatowane do 2050 r.

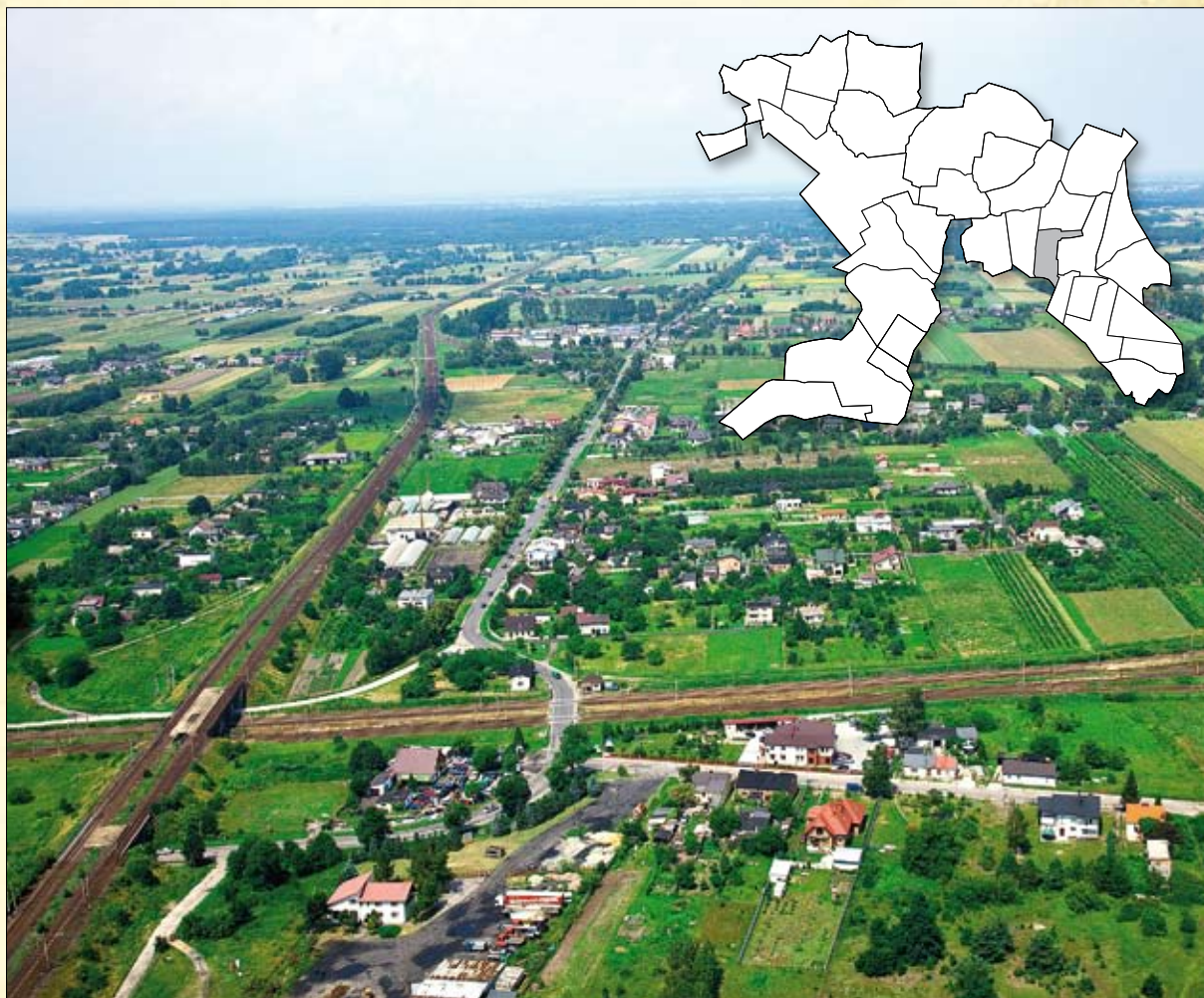
Jak wspomniano, sołectwo Mostki zamieszkuje 95 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 22 os./km². Jest to wartość ponad dwa razy niższa niż średnia dla obszarów wiejskich i blisko pięciokrotnie niższa niż przeciętna w gminie. Liczba mieszkańców w sołectwie utrzymuje się od 1995 r. na podobnym poziomie.

Współczynnik feminizacji jest bardzo wysoki i wynosi 130. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 59%. Większość mieszkańców sołectwa posiada wykształcenie podstawowe (51%) i niepełne podstawowe (33%). Czynni zawodowo stanowią ok. 50% mieszkańców, z tego 30% prowadzi własne gospodarstwo rolne. Pozostali znajdują zatrudnienie głównie w sektorze usług. Ponad 43% gospodarstw domowych, jako podstawowe źródło utrzymania, deklaruje pracę najemną poza rolnictwem, pozostałe niezarobkowe źródła utrzymania (37%) bądź pracę we własnym gospodarstwie rolnym (20%).

Rolnictwo nie stanowi podstawowego ogniwa gospodarki sołectwa. Przeważają gospodarstwa małe, nieprzekraczające 5 ha (75%). Dominuje uprawa zbóż (głównie żyta i mieszanek zbożowych) oraz ziemniaków. Na terenie sołectwa od 1995 r. funkcjonuje zwirownia położona w Kolonii Mostki. Zasobność tego wyrobiska wynosi 458 tys. ton, a powierzchnia 4,12 ha.

Ochraniew

Sołectwo Ochraniew od północy graniczy z sołectwem Kłady, od południa z Henrykowem i Zduńską Wolą, od wschodu z Wymysławem, zaś od zachodu z Janiszewicami. Teren sołectwa ma powierzchnię 154,4 ha. Sołectwo tworzy jedna wieś. W przeszłości północna część tego obszaru nosiła nazwę Florianki, która do dzisiaj funkcjonuje wśród części ludności jako określenie tego fragmentu wsi.

Ochraniew ma korzystne położenie komunikacyjne. Teren sołectwa przecinają drogi powiatowe: Zduńska Wola-Wielka Wieś i Florianki-Borszewice. W południowej części przez teren wsi przebiega linia kolejowa Łódź-Kalisz. Ukształtowanie terenu jest mało urozmaicone. Najwyższy punkt (188,7 m n.p.m.) jest położony w północno-wschodniej części sołectwa (Florianki), zaś najniższy – 178,3 m n.p.m., znajduje się na południu wsi, przy zachodniej granicy.

Na terenie sołectwa dominują gleby zaliczane IV i V klasy bonitacyjnej. Gleby III klasy występują płatowo w części centralnej, zaś najłabsze gleby znajdują się w północno-wschodniej i w południowej części. Teren sołectwa jest położony na dziale wodnym pomiędzy Pichną a Tymianką. Nie ma tu naturalnych cieków. Jedynymi obiektami hydrograficznymi są rowy melioracyjne, zlokalizowane w środkowej i północnej części wsi.

Wsie Ochraniew i Florianki powstały w połowie XIX w. Na mapach z początku XIX w. obszar jest porośnięty lasami, wśród których nie znajduje się żadna jednostka osadnicza. W drugiej połowie XIX w. Ochraniew był niewielką osadą rzemieślniczą. We wsi Florianki natomiast funkcjonował wiatrak. Według mapy z lat 1914-1918, tereny Florianki i tzw. Ochranów wchodziły w skład wsi Janiszewice, a południowa część dzisiejszego sołectwa nosiła nazwę Ostrowa.

Właścicielem tych ziem był Janiszewski i to najprawdopodobniej on dokonał podziału na Florianki (które przekazał swojemu synowi Florianowi) i Ochranów, mający stanowić jego zabezpieczenie na starość. Wieś Ochranów była w tym czasie już całkowicie wylesiona. We Floriankach kompleksy leśne zachowały się jeszcze w części wschodniej, natomiast zagrody były usytuowane w części środkowej i zachodniej.

W Ochraniewie znajduje się dworek, który na początku XX w. był własnością Bogumiła Szmidta. W ręce polskie przeszedł w 1914 r. Zakupiła go rodzina Rosińskich – stąd w okresie międzywojennym teren ten nazywano – obecnie już niefunkcjonującym mianem – „osada w Rosieniu” lub „Rosiniec”.

W czasie I wojny światowej na terenie wsi istniał austriacki obóz wojskowy. Po odzyskaniu niepod-

Kościół p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej

Panorama sołectwa Ochraniew

ległości w Ochraniewie rozwinęło się tkactwo. Ludność trudniła się także rolnictwem, jednak gospodarstwa były niewielkie, 2-3 morgowe. Jeszcze w latach 20. XX w. Ochraniew i Florianki były odrębnymi wsiami. W czasie II wojny światowej całą miejscową ludność wysiedlono do okolicznych wsi lub wywieziono do Niemiec na roboty przymusowe.

Po 1945 r. teren wsi upaństwowiono. Sołectwo Ochraniew obejmowało wówczas Dionizów, Florianki i Wymysłów. W późniejszych latach rozdzielono je administracyjnie. Ostatecznie swój obecny kształt sołectwo zyskało pod koniec lat 60., gdy w jego granice ponownie włączono Florianki. W latach 50. we Floriankach utworzono tzw. bazę bydłą (obory spółdzielni produkcyjnej), przejmując prywatne grunty. Funkcjonowała ona do lat 60. XX w.

Zabudowa skupia się w obrębie Ochraniewa właściwego oraz Florianek. Ponieważ jednostki te aż do końca lat 60. XX w. funkcjonowały i rozwijały się niezależnie, ich zagospodarowanie różni się charakterem. Zabudowa Ochraniewa jest zwarta. Gospodarstwa rozmieszczone są dość chaotycznie, z odległościami między zagrodami do 100 m. We Floriankach zabudowa znajduje się po obu stronach drogi do Wymysłowa oraz wzdłuż drogi do Szadku. Najstarszym budynkiem jest dworek w Ochraniewie oraz towarzyszące mu zabudowania inwentarskie. Pochodzą one z końca XIX w. W pobliżu znajduje się obecnie niezamieszany dom i stodoła z początku XX w. Innym obiektem z tego okresu jest budynek mieszkalny, zbudowany dla kolei w południowej części sołectwa. Budynki z lat między-

Gminne Przedszkole w Ochraniewie

Plac zabaw przy przedszkolu

wojennych są rozmieszczone w różnych częściach wsi. W okresie powojennym najprężniej rozwijało się budownictwo mieszkaniowe w północnej części. W późniejszych latach powstająca zabudowa była lokalizowana na terenie całego sołectwa, przy czym najnowsza w samym Ochraniewie.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację użytków rolnych (78,5% powierzchni sołectwa), wśród których grunty orne zajmują 97,2 ha. Lasy stanowią 3,8% powierzchni – z większym zespołem usytuowanym we Floriankach. Duży udział mają tereny komunikacyjne (8,1%). Jest to związane z występowaniem w Ochraniewie kilku linii kolejowych.

Na terenie Ochraniewa znajduje się 49 budynków gospodarczych i 82 mieszkalne. Tylko 10 budynkom towarzyszy typowa zabudowa zagrodowa (stodoła, obora).

We Floriankach znajduje się 114 budynków, w tym 42% gospodarczych. W ostatnich latach obserwuje się proces sytuowania na działce drugiego budynku mieszkalnego lub rozbudowa już istniejącego domu. Głównym materiałem budowlanym jest cegła, z której wzniesiono 88% domów. Z drewna są zbudowane jedynie najstarsze, przedwojenne obiekty. Przeważa zabudowa jednokondygnacyjna.

Na obszarze wsi znajdują się także budynki o funkcji usługowej i przemysłowej. Jedynym obiektem kultury materialnej na terenie Ochraniewa jest kościół p.w. Matki Boskiej Miłosierdzia. Obecny budynek powstał w latach 90. XX w., jednak pierwsze plany budowy były już w okresie międzywojennym, kiedy to Stefania Starenga, właścicielka majątku Janiszewice, ofiarowała plac pod budowę.

Przez teren wsi przebiegają trzy linie kolejowe: Łódź-Kalisz (wyznacza południową granicę sołectwa) oraz Gajewniki-Dionizów i Zduńska Wola-Dionizów (łącznie kolej kaliską z magistralą węglową). Przez Ochraniew przebiegają dwie drogi powiatowe, których łączna długość w sołectwie wynosi ok. 1 km. Droga relacji Zduńska Wola-Wielka Wieś przebiega w południowo-zachodniej części sołectwa. Droga powiatowa, łącząca Florianki z Borszewicami, jest położona w północnej części sołectwa. Jej długość w granicach jednostki to 870 m. Droga ma nawierzchnię bitumiczną. Przez środkową część sołectwa przebiega droga gminna Janiszewice-Wymysłów o długości 1 km; od 1996 r. ma ona nawierzchnię asfaltową. Układ uzupełniają cztery drogi nieutwardzone, trzy o przebiegu równoleżnikowym, jedna o południkowym. Ich łączna długość wynosi 1,85 km.

Elektryfikacja sołectwa została zakończona w latach 60. XX w. Przez południowe tereny wsi przechodzi linia wysokiego napięcia 110 kV Zduńska Wola-Szadek. W północnej i środkowej części znajdują się dwie linie średniego napięcia 15 kV, o łącznej długości 1,3 km. Wodociąg na terenie wsi ma długość 1,7 km. Budowa była przeprowadzana w latach 1989-1992. Woda jest czerpana z ujęć w Opiesinie i Suchoczasach.

Ochraniew zamieszkuje 419 osób (2007 r.). Gęstość zaludnienia jest niemal ponad dwa razy wyższa niż liczona dla gminy i wynosi 244 os./km². W strukturze wiekowej dominuje ludność w wieku produkcyjnym (niemal 60%), ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 25%. Przeważa ludność z wykształceniem zawodowym – ok. 32%, zaś 8% posiada wykształcenie wyższe. Zarówno średni przyrost naturalny w ostatniej dekadzie, jak i saldo migracji były dodatnie.

Struktura zatrudnienia ludności Ochraniewa wyraźnie wskazuje na zmianę charakteru tej jednostki na pozarolniczą. Dominują zawody związane z przemysłem Zduńskiej Woli – szwaczki, tkacze oraz mechanicy maszyn przemysłowych. Czynni zawodowo stanowią 30% mieszkańców sołectwa. Z tej liczby ponad 90% pracuje poza rolnictwem – 50% w usługach i 45% w przemyśle i budownictwie. Dla znacznej liczby gospodarstw (30%) podstawowym źródłem utrzymania jest praca najemna poza rolnictwem. Własna działalność gospodarcza jest podstawą utrzymania 6% gospodarstw domowych.

Na terenie sołectwa znajduje się 38 gospodarstw rolnych. Prawie 60% ma powierzchnię do 2 ha. Właściciel największego gospodarstwa (17,4 ha) dodatkowo dzierżawi 12 ha gruntów. Jego działalność nastawiona jest na chów trzody chlewnej oraz uprawę pszenżyta, żyta i ziemniaków. W jednym z gospodarstw jest prowadzona hodowla strusi afrykańskich. Wspomnieć należy również o rozwijającej się

produkcji sadowniczej w centralnej części sołectwa. Uprawiane są tutaj brzoskwinie i morele, dostarczane na rynek w regionie.

Na terenie wsi systematycznie przybywa podmiotów gospodarczych, niezwiązanych z produkcją rolną. Na dzień dzisiejszy funkcjonuje 31 takich podmiotów. W sołectwie zlokalizowano pięć zakładów produkcyjnych. Jednym z największych jest „Gardena”, firma produkująca cukierki, działająca od 1995 r. Od 1985 r. we wsi funkcjonuje zakład kamieniarski „Dawstone”, zajmujący się produkcją płyt nagrobnych, parapetów, stopni schodowych, blatów kuchennych i wyrobów sakralnych. W 1972 r. powstał zakład betoniarski, produkujący płyty ogrodzeniowe oraz kręgi i pustaki betonowe. Firma działa jedynie w sezonie letnim. Najmłodsza firma („Watex”), działająca od 1995 r., zajmuje się produkcją kołder, poduszek i śpiworów. Zakład prowadzi sprzedaż hurtową. Od 1993 r. funkcjonuje firma „Wolanka”, produkująca narzuty oraz tkaniny wełniane. Kolejną firmą produkcyjną jest „Milektron”, działający od prawie 30 lat i wytwarzający elementy ogrodowe oraz domy drewniane. Inną firmą związaną z architekturą ogrodową jest przedsiębiorstwo „Kamil”, działające od 2006 r.

Ochraniew oferuje także różnorodną bazę usługową. Na terenie sołectwa znajdują się: przedszkole, kościół, Ochotnicza Straż Pożarna, warsztat samochodowy, sklep spożywczy, biuro podróży, zakład malarski, hurtownia stali, dwie firmy transportowe oraz firma wywożąca nieczystości. Wszystkie podmioty mają charakter lokalny.

Ogrodzisko

Sołectwo Ogrodzisko jest położone w południowo-zachodniej części gminy. Od północy i zachodu graniczy z Czechami, od południa z Porębami, a od wschodu ze Zduńską Wolą. Sołectwo zajmuje powierzchnię 155 ha i jest zamieszkane przez 318 osób (2007 r.). Współczesna powierzchnia terenu jest nachylona z południa (tutaj jest zlokalizowany najwyższy punkt terenu – 188,2 m n.p.m.) na północ gdzie, przy granicy sołectwa znajduje się najniższy punkt – 172,4 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należą wydmy śródlądowe, występujące w południowej części sołectwa. W obrębie Ogrodziska dominują gleby typu czarne ziemie. Zajmują one ponad 50% powierzchni, głównie w środkowej części sołectwa. Poza tym występują gleby bielcowe (w południowo-zachodniej części) i pseudobielcowe (na północy). W większości są to gleby IV i V klasy bonitacyjnej

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie sołectwa pochodzą z neolitu, o czym świadczą istniejące stanowiska archeologiczne. Brak jest informacji na temat daty powstania dzisiejszej wsi. Ogrodzisko istniało na pewno w pierwszej połowie XIX w. (Mapa Kwatermistrzowska, 1843). W 1886 r. ówczesna Kolonia Ogrodzisko obejmowała 35 budynków, w której zamieszkiwało 335 osób. W latach międzywojennych na terenie wsi istniały cztery sklepy oraz piekarnia. Ludność zajmowała się głównie rolnictwem (uprawą zbóż i hodowlą zwierząt), ale również tkactwem. Po II wojnie światowej w Ogrodziskach znajdowało się 59 gospodarstw.

Sołectwo Ogrodzisko to typowy obszar wiejski, gdzie 79% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne (83%). Lasy stanowią 13%, a tereny zabudowane 7% powierzchni. Ogrodzisko posiada typowy układ wsi ulicowej. Wszystkie zabudowania koncentrują się wzdłuż drogi gminnej. Po zachodniej jej stronie odległości między zagrodami są niewielkie i wynoszą do 20 m. Wschodnia część zabudowy ma charakter bardziej rozproszony. Tutaj odległości między budynkami wynoszą średnio 50–80 m. Działki na terenie sołectwa mają układ pasmowy, regularny. Biegą równolegle do siebie, są długie i wąskie. Na terenie sołectwa znajduje się 75 budynków mieszkalnych (głównie typu zagrodowego). Układ budynków w poszczególnych gospodarstwach jest do siebie zbliżony. Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Większość budynków mieszkalnych powstała w latach 1946–1970 (40%). Dominuje zabudowa ceglana, jedno- i dwukondygnacyjna.

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga gminna, łącząca Ogrodzisko ze Zduńską Wolą. Jest to droga oświetlona o nawierzchni utwardzonej. Jej długość na terenie sołectwa wynosi 1,2 km. Sieć drogową sołectwa uzupełnia droga gminna o długości 600 m i nawierzchni utwardzonej, łącząca sołec-

Kapliczka wiejska

Budynek świetlicy wiejskiej

two z Czechami. Obsługę wewnętrzną zapewnia system gruntowych dróg wiejskich. Pełnią one funkcję dróg dojazdowych do pól uprawnych i niektórych zabudowań mieszkalnych. Wieś Ogrodzisko została zelektryfikowana w 1961 r. Obecnie długość sieci energetycznej średniego napięcia wynosi 1,4 km, a niskiego 1,6 km. Od 1995 r. mieszkańcy wsi korzystają z sieci wodociągowej. Jej długość wynosi 2,4 km. Podłączone są do niej wszystkie gospodarstwa domowe. Z telefonii stacjonarnej korzysta 85% gospodarstw domowych.

Jak już wspomniano, sołectwo zamieszkuje 318 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 208 os./km² i dwukrotnie przewyższa średnią gminną. Pomimo spadku wartości wskaźnika przyrostu naturalnego, liczba mieszkańców od 10 lat systematycznie rośnie. Wpływa na to dodatnie saldo migracji, głównie dzięki napływowi nowych mieszkańców z terenu gminy i miasta Zduńska Wola. Współczynnik feminizacji wynosi 103. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 55% mieszkańców. Jest to wartość zbliżona do średniej dla całej gminy. Większość mieszkańców posiada wykształcenie średnie (40%), natomiast 5% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący w sołectwie to ok. 120 osób. Jedynie 4% prowadzi własne gospodarstwo rolne, a 7% zatrudnionych jest w przemyśle. Pozostali pracują w usługach, głównie w handlu.

Ponad połowa mieszkańców sołectwa deklaruje niezarobkowe źródła utrzymania jako podstawowe, 38% utrzymuje się z pracy zarobkowej najemnej, a 7% z prowadzonej działalności gospodarczej.

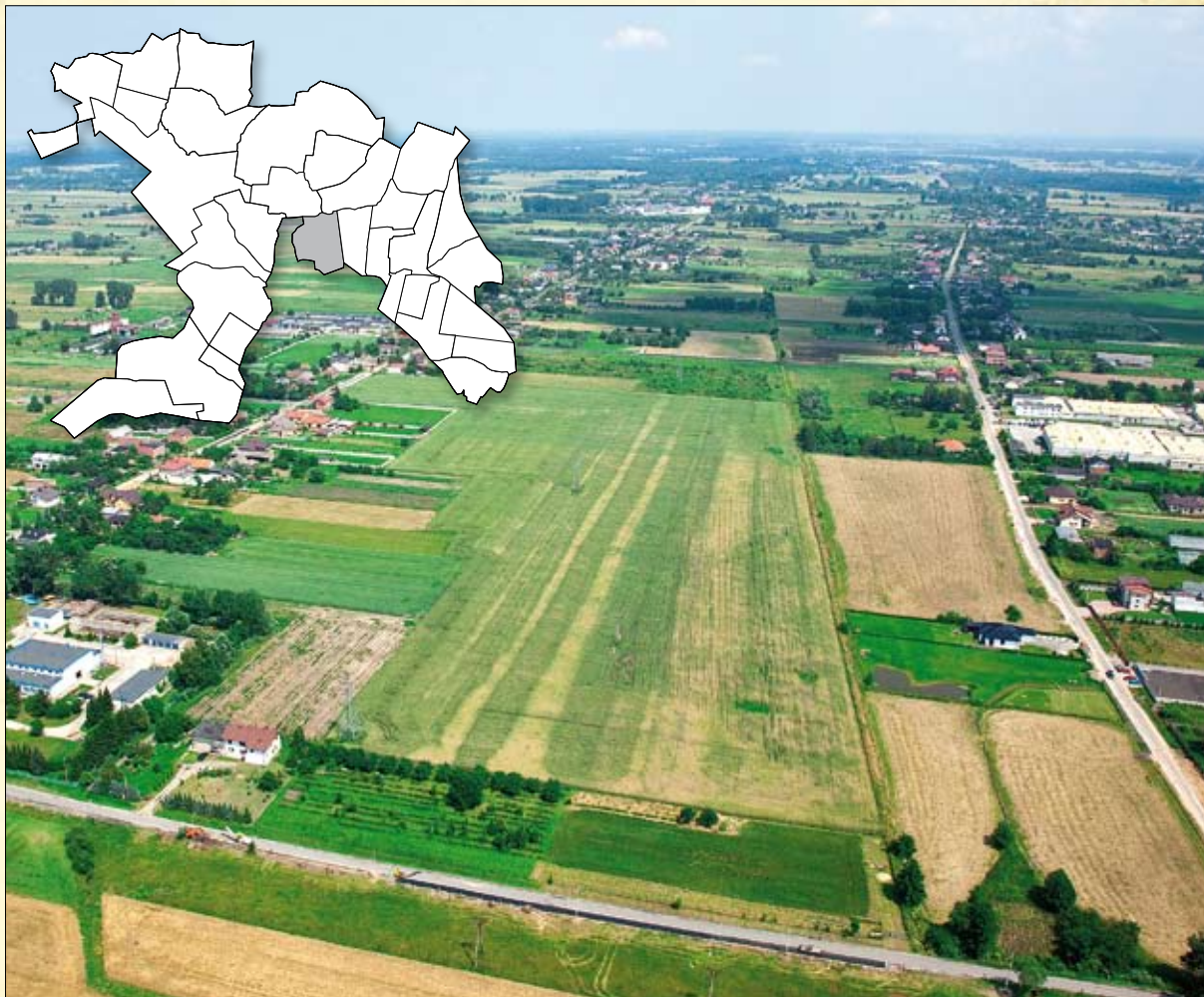
W sołectwie funkcjonuje tylko 19 gospodarstw rolnych. Przeciętna ich wielkość wynosi jedynie 2,7 ha. Powierzchnia ponad 40% gospodarstw nie przekracza 3 ha. Zasiwy zajmują tylko 33% gruntów ornych. Dominuje uprawa mieszanek zbożowych, jako paszy dla zwierząt oraz ziemniaków i owsa. Hodowla zwierząt jest prowadzona na niewielką skalę i głównie na własne potrzeby.

Na terenie sołectwa znajduje się 12 podmiotów gospodarczych m.in. zakład mechaniki pojazdowej, szkołka konna oraz pralnia i magazyn odzieży, należący do właścicieli, którzy prowadzą sklep w Zduńskiej Woli. Dodatkowo czterech mieszkańców prowadzi punkt wymiany butli gazowych.

Działalność społeczna mieszkańców skupia się wokół Domu Rolnika, w którym mieści się siedziba Koła Gospodyń Wiejskich.

Opiésin

Sołectwo Opiesin jest położone w środkowej części gminy. Od południa i zachodu graniczy z miastem Zduńska Wola, od północy z Korczewem oraz Suchoczasami, a od wschodu z Janiszewicami. Sołectwo zajmuje powierzchnię 277,4 ha i jest zamieszkane przez 473 osoby (2007 r.).

Współczesna powierzchnia terenu jest nachylona ze wschodu (przy południowej granicy z miastem jest zlokalizowany najwyższy punkt terenu – 178,1 m n.p.m.) na zachód, do doliny Pichny, gdzie znajduje się najniższy punkt – 168,4 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć trzy doliny rzeczne, które kształtują dzisiejszą rzeźbę sołectwa. Najważniejsza z nich to dolina Pichny, która przepływa przez środkową część sołectwa. Sieć hydrograficzną uzupełniają dwa bezimienne strumienie (oba uchodzą do Pichny). Łączna długość cieków na terenie sołectwa wynosi ponad 4,5 km.

W obrębie Opiesina dominują (ponad 50%) gleby powstałe na osadach luźnych, głównie piaskach fluwioglacjalnych. Są to przede wszystkim gleby bielcowe i pseudobielcowe, należące do IV, rzadziej III klasy bonitacyjnej (razem zajmują 83% powierzchni). Drugą, najliczniejszą grupę stanowią czarne ziemie zdegradowane i gleby szare (niepełna 25%). Do najbardziej żyznych gleb na terenie Opiesina należą gleby III klasy bonitacyjnej, czyli brunatne właściwe oraz czarne ziemie właściwe (razem zajmują ok. 20% powierzchni).

Brak jest materiałów historycznych, które pozwoliłyby na wiarygodne ustalenie genezy Opiesina. Według dostępnych informacji, wieś istniała na pewno w drugiej połowie XIX w. Jej nazwa pochodzi

Przydrożna kapliczka

Ujęcie wody

zapewne od nazwiska posiadacza ziemskiego Opiesińskiego. Ludność zamieszkująca ten teren zajmowała się głównie rolnictwem i była pochodzenia niemieckiego. Ostatnimi, przedwojennymi właścicielami Opiesina byli Lipowscy, którzy zamieszkiwali istniejący do dzisiaj dworek. W 1948 r. utworzono spółdzielnię rolniczą, która funkcjonowała do połowy lat 90. ubiegłego wieku i przyczyniła się do rozwoju społeczno-gospodarczego. Na terenie sołectwa funkcjonowało przedszkole (zlikwidowane w latach 60.) oraz cegielnia, której ostatnie ślady usunięto w połowie lat 70.

Sołectwo Opiesin to typowy obszar wiejski, gdzie 87% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne (80,5%) oraz łąki i pastwiska (18,6%). Lasy stanowią jedynie 0,3%, a tereny zainwestowane (mieszkaniowe, usługowe oraz przemysłowe) niespełna 11% powierzchni. Zabudowa na terenie sołectwa koncentruje się wzdłuż dwóch równoległych dróg.

Zabudowa jest zwarta, ponad 70% zagród sąsiaduje ze sobą bezpośrednio bądź odległości między nimi nie przekraczają kilkudziesięciu metrów. Najstarszą część sołectwa stanowią zabudowania położone przy drodze do Janiszewic i Beniaminowa. Najmłodsza zabudowa koncentruje się przy granicy z miastem. Układ pól jest typowy, ma charakter blokowo-pasmowy. Na terenie sołectwa znajduje się 128 budynków mieszkalnych (z tego 82 w Opiesinie I oraz 46 w Opiesinie II) i 141 budynków gospodarczych. Dominuje zabudowa ceglana, jedno- i dwukondygnacyjna. Większość budowli została wzniesiona w latach 1946-1970.

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga gminna o przebiegu południkowym, relacji Zduńska Wola-Suchoczasy. Jest to droga o nawierzchni asfaltowej. Jej długość w obrębie sołectwa wynosi 2 km. Zabudowa wsi koncentruje się wzdłuż dróg gminnych, z których jedna prowadzi do Maciejowa i Janiszewic, a druga do Janiszewic i Beniaminowa. Są to również drogi utwardzone o nawierzchni bitumicznej; ich długość w obrębie sołectwa wynosi odpowiednio 1,1 km oraz 0,7 km. Uzupełnienie sieci drogowej stanowią drogi o nawierzchni żwirowej bądź gruntowej. Jedna z nich łączy Opiesin z ulicą Torową w Zduńskiej Woli. Wieś Opiesin została zelektryfikowana na początku lat 60. ubiegłego wieku. Energia elektryczna jest dostarczana z terenu Zduńskiej Woli. Przez południową część sołectwa przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV. Opiesin to jedna z najwcześniej zводociągowanych wsi w gminie. Sieć została poprowadzona w 1978 r. Obecnie jej długość wynosi 4,9 km i są do niej podłączone wszystkie gospodarstwa. Na terenie sołectwa jest zlokalizowane ujęcie, zaopatrujące w wodę m.in. teren miasta. Od 1998 r. prawie wszyscy mieszkańcy wsi korzystają również z sieci kanalizacyjnej, której dłu-

gość wynosi 6 km. Ścieki są odprowadzane do oczyszczalni w Tymienicach, poprzez kolektor zbiorczy, przebiegający przez południową część sołectwa.

Jak wspomniano, sołectwo Opiesin zamieszkują 473 osoby, a gęstość zaludnienia wynosi 170 os./km² i jest ona blisko dwukrotnie wyższa od średniej gminnej. Położenie w pobliżu miasta powoduje, że jest to teren atrakcyjny dla budujących nowe domy. W ostatnich latach liczba mieszkańców sołectwa rośnie (od 1990 r. wzrost ten wyniósł ponad 20%). Współczynnik feminizacji wynosi 92. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 55% mieszkańców. Większość mieszkańców posiada wykształcenie średnie (35%), 8% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący stanowią 55% osób w wieku produkcyjnym. Pośród nich 70% znajduje zatrudnienie w sektorze usług, a w przemyśle i budownictwie 25%. W większości mieszkańcy utrzymują się z niezarobkowych źródeł utrzymania (rent, emerytur i zasiłków) bądź z pracy najemnej poza rolnictwem.

Pomimo niewielkiego znaczenia rolnictwa w strukturze zatrudnienia, na terenie sołectwa funkcjonuje łącznie ok. 100 gospodarstw rolnych. Ich powierzchnia w 70% przypadków nie przekracza 1ha. Powierzchnia zasiewów w sołectwie stanowi 40% gruntów ornych. Wśród upraw dominują zboża (głównie żyto oraz jęczmień) oraz ziemniaki.

Bardzo dobrze jest rozwinięta działalność produkcyjna, związana z rolnictwem. Funkcjonują tutaj trzy fermy drobiu, z których największa działa na terenach byłej spółdzielni produkcyjnej. Na terenie sołectwa działa 26 podmiotów gospodarczych. Największym zakładem przemysłowym w Opiesinie jest firma „Fabelo”, produkująca elementy do obuwia. Drugi zakład to przędzalnia „Filati”. Firma produkuje przędzę oplataną. Inne podmioty produkcyjne na terenie wsi to: „Wolmat”, „Martex” oraz „Adamar”, który zajmuje się produkcją i sprzedażą tkanin; firma dziewiarska „Dyrpol” oraz zakład produkujący ogrodzenia. Pozostałe podmioty gospodarcze to: dwa zakłady stolarskie, firma „Kumipol”, świadcząca usługi hydrauliczne, a także zakład ślusarski, zakład elektromechaniki samochodowej oraz zakład konfekcyjny „Konrat”.

Piaski

Sołectwo Piaski jest położone w południowo-zachodniej części gminy; zajmuje powierzchnię 509,8 ha. Od północnego wschodu graniczy z Polkowem, od południa i wschodu z Beleniem i Holendrami (gmina Zapolice). Zachodnią granicę stanowi rzeka Warta. Położenie komunikacyjne sołectwa należy ocenić jako stosunkowo dobre. Przez teren wsi przebiega droga powiatowa relacji Woźniki-Pstrokonie oraz droga gminna, łącząca sołectwo ze Zduńską Wolą.

Ukształtowanie terenu sołectwa jest dość urozmaicone. Różnica wysokości względnych wynosi 39,4 m, obszar sołectwa wznosi się z zachodu na wschód. Najwyższy punkt (172 m n.p.m.) znajduje się w północno-wschodniej części sołectwa, najniższy (132,6 m n.p.m.) w dolinie Warty. W północnej części obszaru na wysoczyźnie morenowej wysokości względne dochodzą do 5 m, a nachylenie terenu do 5°. Charakterystycznym elementem ukształtowania terenu jest dolina rzeki Warty.

Na terenie sołectwa Piaski dominują gleby zaliczane do IV-VI klasy bonitacyjnej. Wytworzone na piaskach zakwalifikowane są do dwóch kompleksów przydatności rolniczej – żyniego słabego i żyniego dobrego. Gleby III klasy występują jedynie płatowo, w centralnej części sołectwa. W dolinie Warty występują gleby mułowo-torfowe.

Do naturalnych cieków występujących na terenie sołectwa należy zaliczyć przepływającą w zachodniej części rzekę Wartę oraz uchodzący do niej strumień Struga. Południowo-zachodnia część obszaru sołectwa stanowi fragment Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Piaski-Beleń, będącego częścią Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, a część północno-zachodnia wchodzi w skład Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Nazwa wsi Piaski pochodzi najprawdopodobniej od występujących na tym obszarze słabej jakości gleb (piasków). Przekazy podają jednak, iż nazwa wsi wywodzi się od nazwiska dawnego właściciela ziemskiego Piaseckiego. Według regimentu poborowego powiatu szadkowskiego z 1552 r., Piaski składały się z dwóch części: Rakowa (młyn, dwie osady) oraz Kostrzewa (młyn, cztery osady), liczących po 4,5 łana. Jedna osada była w posiadaniu Klinowskiego z Bylina.

Według Słownika geograficznego Królestwa Polskiego z XIX w., Piaski były kolonią i osadą karczemną nad rzeką Wartą. Położone były w powiecie sieradzkim, w gminie Męka, parafii Strońsko. Kolonia liczyła wówczas 51 domów oraz 421 mieszkańców, a osada karczemna 2 domy i 12 mieszkańców. W Piaskach była również osada leśna, gdzie znajdował się 1 dom z 9 mieszkańcami. We wrześniu 1939 r., w oparciu o rzekę Wartę, zorganizowano główną linię obrony Armii „Łódź”. Według ustnych

Kapliczka przydrożna

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

przekazów najstarszych mieszkańców Piasków, w trakcie II wojny światowej mieszkańcy zostali wysiedleni, a na terenie wsi zorganizowano poligon wojsk niemieckich.

W Piaskach występuje zabudowa zwarta o typie ulicówki. Domy są rozmieszczone dość regularnie, po obydwu stronach ulicy. Odstępy między zabudowaniami mają do 30 m. Wyjątek stanowią nowe zabudowania, których układ jest nieregularny. Większość budynków mieszkalnych jest usytuowanych z przodu działki, w małej odległości od drogi. Z reguły są do niej skierowane dłuższym bokiem; wejście do budynku mieszkalnego znajduje się zazwyczaj od strony podwórka. Zabudowie mieszkalnej towarzyszą zabudowania gospodarcze.

Struktura użytkowania ziemi wskazuje na wyraźną dominację użytków rolnych. Zajmują one 80% powierzchni sołectwa. Wśród nich największy obszar zajmują grunty orne – 59% użytków rolnych oraz łąki i pastwiska – 34,8%. Lasy, występujące w centralnej części obszaru, zajmują 17,5% powierzchni.

W Piaskach znajduje się 112 budynków. Najwięcej budynków (36,6%) pochodzi z lat 1971-1990. Przeważają budynki wykonane z cegły (58%). W Piaskach dominują budynki dwu- oraz jednokondygnacyjne.

Główny układ komunikacyjny stanowią wspomniane już drogi: powiatowa oraz gminna. Ta druga została wybudowana w 1987 r., jej długość na obszarze sołectwa wynosi 3,8 km. Piaski posiadają bezpo-

średnie połączenie autobusowe ze Zduńską Wolą. Na terenie wsi znajdują się dwa przystanki komunikacji miejskiej. Sieć energetyczna i wodociągowa jest dobrze rozwinięta. Wieś została zelektryfikowana w latach 60. XX w. Z sieci wodociągowej korzysta 91% gospodarstw.

W Piaskach mieszka 425 osób (2007 r.). Wskaźnik feminizacji wynosi 101,4. Dominuje ludność w wieku produkcyjnym (61%), drugą grupę (21%) stanowią mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym. Dominujący jest udział osób z wykształceniem podstawowym (36,1%) oraz średnim ogólnym i technicznym (37,3%), tylko 2% mieszkańców ma wykształcenie wyższe.

Struktura zatrudnienia wskazuje na zmianę charakteru jednostki na pozarolniczą. Ponad połowa mieszkańców sołectwa (52,4%) pracuje w usługach. Wysokie jest także zatrudnienie w przemyśle (38,9%), co jest spowodowane bliskością dużego ośrodka włókienniczego w Zduńskiej Woli.

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców wsi jest praca w usługach oraz w przemyśle, natomiast 38% mieszkańców jako główne źródło utrzymania wskazuje emerytury, renty i zasiłki. Sołectwo Piaski liczy 112 gospodarstw. Pod względem powierzchni dominują gospodarstwa do 5 ha (44%). Na terenie sołectwa funkcjonuje 17 podmiotów gospodarczych w tym m.in. trzy sklepy spożywczo-przemysłowe oraz cztery punkty wymiany butli gazowych. Oprócz wymienionych, w Piaskach znajduje się również punkt usług stolarskich oraz usług hydraulicznych. W sołectwie istnieje jeden podmiot produkcyjny, zajmujący się wytwarzaniem i sprzedażą ogrodzeń. We wschodniej części sołectwa funkcjonuje stadnina koni. W centrum wsi jest zlokalizowana remiza strażacka.

Polków

Sołectwo Polków jest położone w południowo-zachodniej części gminy. Graniczy na zachodzie z Rzechtą i Podlężycami (gmina Sieradz), na południu ze Strońskiem (gmina Zapolice) i Piaskami, od wschodu z Porębami oraz Holendrami i Paprotnią (gmina Zapolice), a od północy z Czechami. Sołectwo zajmuje powierzchnię 759,2 ha i jest zamieszkane przez 240 osób (2007 r.). Powierzchnia sołectwa jest nachylona ze wschodu (tutaj zlokalizowany jest najwyższy punkt terenu – 196 m n.p.m.) na zachód, gdzie znajduje się najniższy punkt – 144 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć liczne wydmy śródlądowe, występujące w szczególności w środkowej i wschodniej części sołectwa. W obrębie Polkowa dominują gleby powstałe na osadach luźnych, głównie piaskach fluwio-glacialnych. Zdecydowaną większość stanowią gleby V klasy bonitacyjnej.

Pierwsze wzmianki na temat Polkowa pochodzą z 1358 r. Ówczesny Polcow stał się wsią królewską w wyniku zamiany dokonanej pomiędzy klasztorem Augustianów we Wrocławiu a królem Kazimierzem Wielkim. Wieś należała do parafii w Męce. Według rejestru poborowego powiatu szadkowskiego z lat 1552-1553, liczyła 9 mieszkańców i posiadała 2,5 łana powierzchni. W połowie XIX w. w Polkowie znajdowały się 33 domy, w których mieszkało 188 osób. Około 1875 r. wieś została zakupiona przez Stefana Złotnickiego – bogatego mieszczanina ze Zduńskiej Woli. W tym czasie znajdowały się w Po-

Murowana kaplica przydrożna

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

lkowie: stajnia, owczarnia oraz dwa wiatraki, a także niewielka rezydencja właściciela. W latach międzywojennych we wsi powstała czterooddziałowa szkoła powszechna. W czasie II wojny światowej, w wyniku ostrzału artyleryjskiego, zniszczeniu uległa remiza oraz kilka budynków mieszkalnych. Remiza została odbudowana po wojnie. Na początku swojego istnienia Polków był zlokalizowany na południe w stosunku do aktualnego usytuowania. W 1875 r. we wsi znajdowało się 18 zagród. Po 1945 r. wieś liczyła 66 zagród, zamieszkałych przez 300 osób. W latach 50. liczba mieszkańców wzrosła do 400. Powierzchnia gospodarstw wynosiła przeciętnie 3,5 ha.

W sołectwie Polków dominują lasy, które zajmują 70% powierzchni. Jest to zwarty kompleks, obejmujący wschodnią część sołectwa. Użytki rolne stanowią jedynie 20%, z czego 75% to grunty orne.

Polków to typowa ulicówka. Świadczy o tym w miarę zwarta zabudowa, równomiernie rozmieszczona po obydwóch stronach drogi. Wszystkie budynki koncentrują się wzdłuż drogi gminnej, w zachodniej części po północnej stronie, a we wschodniej po południowej. Odległości między zagrodami są zróżnicowane, wynoszą do kilkudziesięciu metrów. Działki na terenie sołectwa mają układ pasmowy, regularny. Biegą równolegle do siebie, są długie i wąskie. Na terenie sołectwa znajduje się 128 budynków, z czego 65 to zabudowania mieszkalne. Układ budynków w poszczególnych gospodarstwach jest zbliżony. Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Większość budynków mieszkalnych powstała w latach 1950-1970. Dominuje zabudowa ceglana (70%), jedno- oraz dwukondygnacyjna. Cechą charakterystyczną są zachowane drewniane budynki mieszkalne pochodzące nawet sprzed 1918 r.

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga gminna relacji (Rzechta)-granica gminy Sie-radz-Polków-Izabelów Mały. Jest to droga o nawierzchni utwardzonej. Obsługę wewnętrzną zapewnia sieć gruntowych dróg wiejskich i leśnych. Pełnią one m.in. funkcję dróg dojazdowych do pól uprawnych. Wieś Polków została zelektryfikowana pod koniec lat 50. Wszystkie gospodarstwa są podłączone do sieci wodociągowej, której długość wynosi 3,1 km. Z telefonii stacjonarnej korzysta ok. 60% gospodarstw domowych.

Jak wspomniano, sołectwo Polków zamieszkuje 240 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 31 os./km² (wyłączając powierzchnię leśną, gdzie wynosi 72 os./km²). Od 1999 r. liczba mieszkańców utrzymuje się na podobnym poziomie. Współczynnik feminizacji wynosi 109. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 67%. Jest to wartość nieznacznie większa niż średnia dla całej gminy. Większość mieszkań-

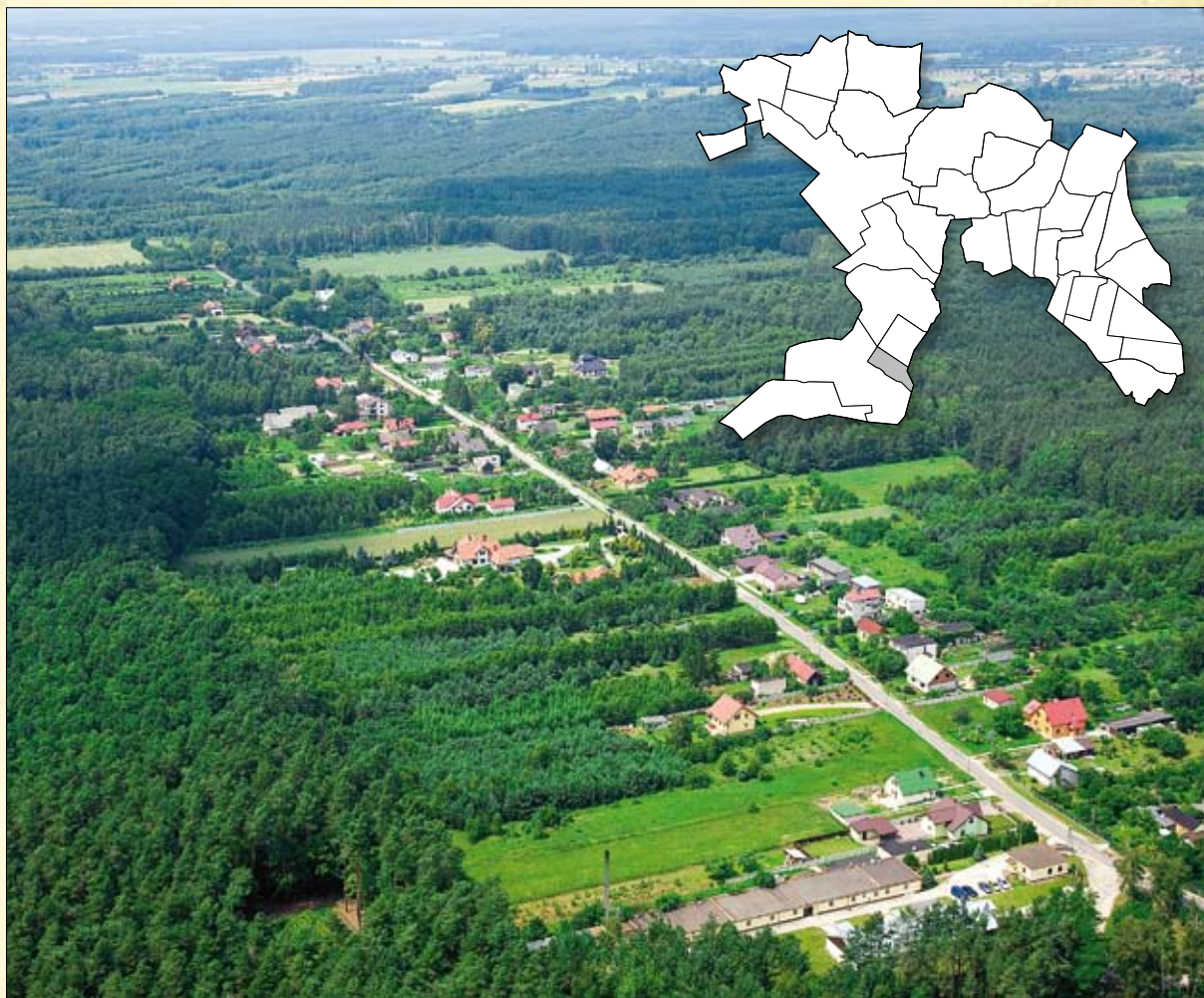
ców sołectwa ma wykształcenie średnie (ok. 50%), jedynie 5% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący w sołectwie to ok. 95 osób. Większość z nich znajduje zatrudnienie w usługach i przemyśle. Pracę we własnym gospodarstwie rolnym deklaruje jedynie kilkanaście osób. Spośród 55 gospodarstw domowych większość utrzymuje się z pracy zarobkowej.

W sołectwie brak jest większych i wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych. Nielicznie funkcjonujące przeznaczają produkcję na własne potrzeby. Powierzchnia gospodarstw jest niewielka. Wśród zasiewów dominują zboża (żyto, pszenica i owies) oraz ziemniaki. Na niedużą skalę mieszkańcy prowadzą hodowlę bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Na terenie sołectwa znajduje się tylko jeden zakład przemysłowy: Zakład Mięсно-Wędliniarski „Pol-Mat”. Przedsiębiorstwo istnieje od 1999 r. W Polkowie jest również sklep spożywczo-przemysłowy. W centrum wsi jest zlokalizowana remiza strażacka oraz murowana kaplica.

Poręby

Sołectwo Poręby jest położone w południowo-środkowej części gminy. Należy do najmniejszych terytorialnie jednostek; jego powierzchnia wynosi zaledwie 96,7 ha. Od północy i północnego wschodu graniczy z sołectwem Ogrodzisko i gruntami Zduńskiej Woli, od zachodu ze wsią Polków, od południa z terenami lasów Nadleśnictwa Piaski, a od południowego wschodu z gminą Zapolice (sołectwo Holendry). Formalnie sołectwo tworzy jedna wieś, ale mieszkańcy dość powszechnie używają określeń: Poręby Duże (zachodnia i środkowa część wsi) i Poręby Małe (wschodni fragment sołectwa, położony po zachodniej stronie drogi gminnej).

Rzeźba obszaru jest dość urozmaicona. W zachodniej części znajdują się punkty o wysokościach rzędu 145 m n.p.m., zaś w południowo-wschodniej szczytowe partie słabo zdenudowanych wydym osiągały nawet 195 m n.p.m. W części zachodniej i częściowo środkowej dominują słabo faliste wysoczyzny morenowe o nachyleniach do 50°, zbudowane z piasków i żwirów wodnolodowcowych, przykrywających gliny zwałowe. Na wschodzie i południowym wschodzie teren jest bardziej zróżnicowany, jako że występują tu pokrywy eoliczne i pagórki wydymowe. Gleby na terenie sołectwa należą do słabo urodzajnych. W zachodniej i środkowej części są to grunty IV klasy bonitacyjnej (głównie IVb), zaś na wschodzie i południowym-wschodzie grunty V i VI klasy.

Pierwsze wzmianki pisane o Porębach pochodzą z 1867 r., kiedy to wieś, licząca wówczas 35 mieszkańców, była wymieniana jako fragment dóbr zduńskowolskich. Potwierdza to również Topograficzna Karta Królestwa Polskiego z 1883 r., na której, na południowy wschód od Zduńskiej Woli, jest widoczny dość duży obszar pozbawiony pokrywy leśnej. Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od wyrębu lasów na terenach, które później zamieniano na miejsca budowy pierwszych domów letniskowych. Większe obszary leśne, występujące obecnie we wschodniej części sołectwa, zwane w XIX w. „Królewskim Borem”, były od ponad 100 lat miejscem rekreacyjnym dla mieszkańców Zduńskiej Woli. Właśnie tu, pod koniec XIX w., organizowano majówki. W latach międzywojennych spotykano się tutaj, aby zjeżdżać na nartach z „góry” zwanej Cygą. W latach 50. XX w. urządzano m.in. biegi przełajowe z Cygi do szkoły w pobliskich Holendrach.

Poręby znajdują się na pieszym szlaku turystycznym, wytyczonym ze Zduńskiej Woli przez m.in. Paprotnię, Świerzyny, Strońsko, Beleń, Piaski do Poręb. Trasa ta ma na celu prezentację panoramy doliny Warty i północnego fragmentu Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki.

Struktura użytkowania ziemi jest dość nietypowa jak na tereny wiejskie. Co prawda, najwięcej

Droga gminna w kierunku Poręb

Firma drogowa „Dromak”

jest tu użytków rolnych (48,7% ogólnej powierzchni sołectwa), wśród których zdecydowanie dominują grunty orne (90,2% użytków rolnych), to jednak duże ich powierzchnie są ugorowane lub odłogowane. Znaczne tereny sołectwa (44,6% powierzchni) pokrywają lasy, występujące we wschodniej i południowo-wschodniej części obszaru. Wieś ma charakter typowej ulicówki – zabudowania są usytuowane po obu stronach drogi. Na terenie sołectwa znajduje się 67 budynków mieszkalnych, z których połowa jest dwukondygnacyjna. Ich rozmieszczenie w przestrzeni jest regularne, zwykle przylegają do siebie lub są oddalone o kilka metrów. Najstarszy dom (drewniany) pochodzi z czasów I wojny światowej. Znaczna część zagród (około 55%) nie posiada już budynków gospodarczych (obór, stodoł, magazynków), co jest przejawem postępujących procesów suburbanizacyjnych. Kilkanaście obiektów ma charakter letniskowy lub rezydencjonalny.

Przez całą wieś biegnie droga o nawierzchni bitumicznej, łącząca Poręby Małe z Polkowem. Przy niej usytuowane są trzy przystanki autobusowe miejskiej komunikacji ze Zduńskiej Woli. Cała wieś jest zwodociągowana (długość sieci to 3,3 km), a woda jest dostarczana z ujęcia w Czechach. W 1998 r. wieś została telefonizowana.

Mimo że sołectwo należy do najmniejszych pod względem terytorialnym, to zamieszkuje je aż 181 osób (2007 r.), co daje średnią gęstość zaludnienia równą 186,5 os./km² (wyższa od średniej gminnej). W ciągu ostatnich 10 lat liczba ludności wzrosła o 17%, co jest następstwem dodatniego salda migracji.

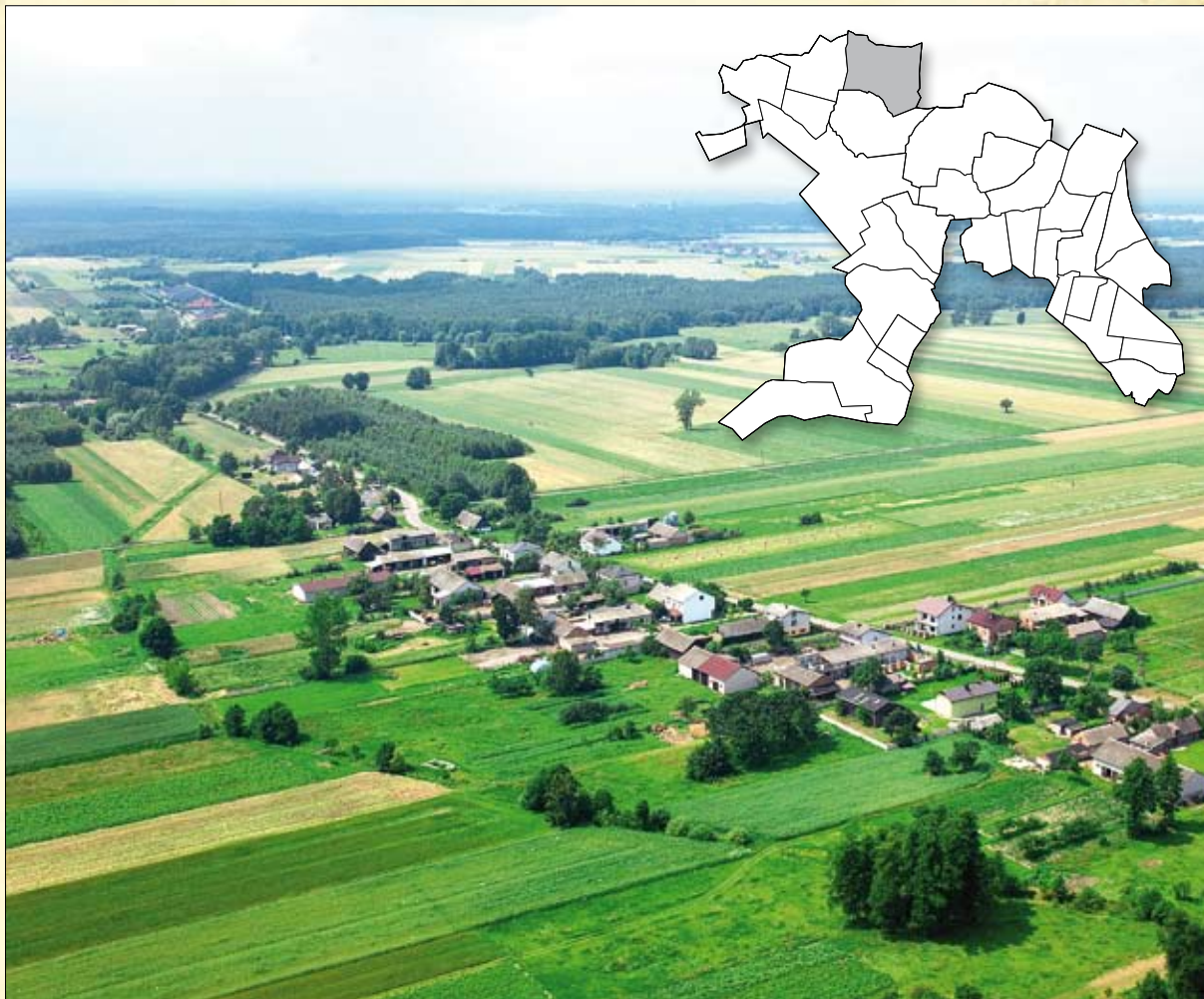
Współczynnik feminizacji jest tu nietypowy w stosunku do średniej gminnej i wynosi 93,3. W Porębach dominuje ludność w wieku produkcyjnym (ok. 53,5%), zaś osób do 18 roku życia jest 27%. Osoby zawodowo czynne stanowią jedynie 40% ogółu społeczeństwa, przy czym dominuje zatrudnienie w usługach (68% aktywnych zawodowo), następnie w przemyśle i budownictwie (23%).

Produkcję rolniczą realizują zaledwie dwa gospodarstwa. Oba mają po 1,5-2 ha gruntów ornych, wykorzystując je na zaspokojenie potrzeb własnych.

Jedynym większym zakładem produkcyjnym jest funkcjonująca od 1991 r. firma „Dromak”. Wytwórnia mas bitumicznych i mieszanek betonowych oraz baza sprzętowo-samochodowa działa na terenie ponad 28 tys. m². W obrębie zakładu znajduje się stacja benzynowa oraz wyrobisko piasków. Na obszarze sołectwa od 1993 r. działa Centralna Baza Rezerw Sanitarно-Epidemiologicznych. Przy drodze gminnej w Porębach Małych funkcjonuje sklep spożywczy, nieco dalej na północ zlokalizowane jest boisko.

Pratków

Sołectwo Pratków jest położone w północnej części gminy. Graniczy na zachodzie z Zamłyniem, na południu z Rębieskim i Rębieskim Kolonią, a od wschodu i północy z gminą Szadek. Sołectwo zajmuje powierzchnię 517,1 ha i jest zamieszkałe przez 323 osoby (2007 r.).

Powierzchnia terenu sołectwa jest nachylona z południowego wschodu na północny zachód (tutaj jest zlokalizowany najwyższy punkt terenu – 175 m n.p.m.) do doliny Pichny, gdzie znajduje się najniższy punkt – 145,1 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć kemy, występujące w zachodniej części sołectwa wzdłuż doliny Pichny oraz niewielkie dolinki rzeczne, pochodzenia holoceniowego. Jedna z nich przebiega na północ od zabudowań Pratkowa, druga wyznacza północną granicę jednostki. W obrębie Pratkowa dominują gleby powstałe na osadach luźnych, głównie piaskach fluwioglacjalnych. Są to przede wszystkim gleby pseudobielicowe. Dodatkowo w dolinkach rzecznych występują mady. W większości są to gleby, które należą do średnich klas bonitacyjnych (III i IV) i stanowią 75% ogólnej powierzchni.

Pratków (dawniej Prathkow) został założony na przełomie XV i XVI w. przez sześć rodzin cieśli niemieckich, którzy zajmowali się karczowaniem lasów. Początkowo zabudowa wsi miała charakter rozproszony, z blokowym układem pól. Wraz z napływem nowych mieszkańców straciła swój pierwotny charakter. Zabudowa zaczęła koncentrować się wokół głównej drogi, a sama wieś przybrała charakter ulicówki. Według Słownika Królestwa Polskiego (1888 r.), w latach 1552-1553 wieś była podzielona na trzy części: pierwsza należała do Jana Kursy i miała 1 łan powierzchni, druga do Jana Kamockiego – 4 łany i trzecia do Mikołaja Pratkowskiego – 2 łany. W XIX w. na terenie Pratkowa znajdowało się już 49 domów, zamieszkałych przez 335 osób. Od 1883 r. we wsi istniała szkoła elementarna. W różnych miejscach placówka ta funkcjonowała do lat 70. XX w. W 1908 r. powstała Ochotnicza Straż Pożarna. Pierwotnie znajdowała się obok budynku szkoły. Po II wojnie światowej we wsi została założona Rolna Spółdzielnia Produkcyjna (1953 r.), ale funkcjonowała jedynie 3 lata. W 1972 r. powstał punkt skupu mleka Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Sieradzu, który obecnie już nie istnieje.

Pratków to typowy obszar wiejski, gdzie 84,2% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne (73,7%) oraz łąki i pastwiska (10,3%). Lasy stanowią 10,8% (prawie trzykrotnie mniej niż wynosi średnia lesistość Polski).

Pratków zachował układ wsi ulicowej. Wszystkie zabudowania koncentrują się wzdłuż drogi powiatowej, przy czym większość po zachodniej jej stronie. Odległości między zagrodami są niewielkie

i wynoszą ok. 10 m. Wschodnia część zabudowy ma charakter bardziej rozproszony. Tutaj odległości między budynkami wynoszą 50-80 m. Działki na terenie sołectwa mają układ pasmowy, regularny. Biegą równolegle do siebie, są długie i wąskie. Pomiędzy nimi znajdują się drogi gruntowe, łączące gospodarstwa z polami uprawnymi. Na terenie sołectwa znajduje się 210 budynków, z czego 128 to zabudowania gospodarcze, 75 to obiekty mieszkalne, 4 produkcyjne, a 3 usługowe. Układ budynków w poszczególnych gospodarstwach jest zbliżony. Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Większość budynków mieszkalnych powstała po 1945 r. Dominuje zabudowa ceglana, jedno- i dwukondygnacyjna.

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga powiatowa relacji Zamłynie-Kromolin. Jest to droga oświetlona, o nawierzchni utwardzonej. Jej długość na terenie sołectwa wynosi 2,8 km. Znajdują się przy niej dwa przystanki podmiejskiej komunikacji autobusowej ze Zduńskiej Woli. Sieć drogową sołectwa uzupełnia droga gminna o długości 1,8 km i o nawierzchni utwardzonej relacji Rębieskie-Pratków. Obsługę wewnętrzną zapewnia sieć gruntowych dróg wiejskich. Pełnią one funkcję dróg dojazdowych do pól uprawnych i niektórych zabudowań mieszkalnych. Wieś Pratków została zelektryfikowana w 1955 r. Od 1995 r. mieszkańcy wsi korzystają z sieci wodociągowej. Jej długość wynosi 2,3 km, dostępność do niej posiadają 54 gospodarstwa domowe. Z telefonii stacjonarnej korzysta ok. 50% gospodarstw domowych.

Wjazd do wsi od strony Zamłynia

Kapliczka wiejska położona przy drodze Pratków-Kromolin

Jak wspomniano, sołectwo Pratków zamieszkują 323 osoby, a gęstość zaludnienia wynosi 62 os./km². Od 1999 r. liczba mieszkańców systematycznie rośnie. Wpływa na to wysoki wskaźnik urodzeń oraz napływ nowych mieszkańców, głównie z terenu gminy i miasta Zduńska Wola. Współczynnik feminizacji wynosi 104. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 62% mieszkańców. Większość mieszkańców sołectwa ma wykształcenie podstawowe (44%), 3% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący w sołectwie to 152 osoby (stan na 2005 r.). Ponad połowa prowadzi własne gospodarstwo rolne. W przemyśle jest zatrudnionych 35 osób. Pozostali pracują w usługach, głównie w handlu. Spośród właścicieli 84 gospodarstw domowych, 23 utrzymuje się z pracy zarobkowej, a tylko 10 traktuje pracę we własnym gospodarstwie rolnym jako jedyne źródło utrzymania. Z niezarobkowych źródeł utrzymuje się 15 właścicieli gospodarstw domowych.

W sołectwie funkcjonuje 59 gospodarstw rolnych. Przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi tutaj 7,6 ha i jest ona większa od średniej dla gminy. Dominuje uprawa zbóż (głównie żyta, w mniejszym stopniu pszenicy i jęczmienia), a także mieszanek zbożowych oraz ziemniaków. Na terenie sołectwa działa ekologiczne gospodarstwo rolno-zielarskie. Pogłowie bydła w sołectwie wynosi ok. 100 sztuk, z czego 60 stanowi bydło mleczne. Najważniejszą część hodowli stanowi chów trzody chlewnej. Jej pogłowie wynosi ok. 550 sztuk; z czego prawie połowa, bo ok. 200 sztuk, znajduje się w jednym gospodarstwie.

Na terenie sołectwa funkcjonuje 10 podmiotów gospodarczych w tym tylko jeden zakład przemysłowy – „Pramet”. Podstawowym profilem jego działalności jest obróbka metali. Na terenie sołectwa Pratków są zlokalizowane również: sklep spożywczo-przemysłowy, trzy punkty wymiany butli gazowych oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

Rębieskie

Sołectwo Rębieskie jest zlokalizowane w północno-zachodniej części gminy. Od wschodu graniczy z Wojsławicami, od południa z Annozem Nowym, od zachodu z Annozem Starym i Zamłyniem, od północy z Pratkowem i leżącym na terenie gminy Szadek sołectwem Kromolin Stary. W skład sołectwa wchodzi dwie wsie – Rębieskie i Rębieskie Kolonia. Droga powiatowa relacji Męcka Wola-Wielka Wieś stanowi południową granicę sołectwa. Przy zachodniej przebiega droga powiatowa relacji Zduńska Wola-Boczki. W granicach sołectwa znajduje się droga gminna, prowadząca od drogi powiatowej przez Rębieskie Kolonia do Pratkowa. Najbliższy przystanek MPK znajduje się w niewielkiej odległości od zachodniej granicy sołectwa, ok. 400 m od zabudowań.

Najwyżej położony punkt na terenie sołectwa Rębieskie znajduje się w północno-wschodniej jego części (na obszarze równiny piasków przewianych) i wynosi 173,9 m n.p.m., natomiast najniższy (150,6 m n.p.m.) leży w części północno-zachodniej przy korycie Pichny. Na terenie sołectwa przeważają gleby pseudobielicowe na piaskach gliniastych lekkich i mocnych, zalegających na glinach zwałowych (kompleks żytnej bardzo dobry lub pszenno-żytni). Gleby bielicowe na ubogich piaskach luźnych (kompleks żytnej bardzo słaby i żytnio-łubinowy) utworzyły się w północno-zachodniej części tego obszaru. W dolinie rzeki występują mady (kompleks użytków zielonych średnich). Większość (69%) stanowią gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Przez Rębieskie przepływa Pichna, która stanowi zachodnią granicę jednostki na odcinku ponad 3 km.

Panorama wsi Rębieskie Nowe

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

Z dokumentów zachowanych w Metryce Koronnej wynika, że wieś Rębieskie została założona w 1406 r. Lokacja odbyła się na prawie niemieckim, na 10 łanach. Sołtys wsi otrzymał jako uposażenie 2 łany, przyznano mu także trzeci denar z kar sądowych i czynszów, prawo osadzania na swych gruntach zagrodników i zbudowania karczmy; prawo wypasu bydła w obrębie ziem, należących do wsi oraz korzystania z brzegów rzeki na określonym jej odcinku.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego (1888 r.) podaje, że „Rembieskie albo Rębielskie” to wieś oraz folwark, położone nad rzeką Pichną, w powiecie sieradzkim, w gminie Wojśławice, w parafii Korczew, odległe o 12 wiorst od Sieradza.

W tym czasie wieś liczyła 17 domów i 210 mieszkańców, natomiast folwark posiadał 4 domy i 54 mieszkańców. Na początku XVI w. łany kmiecie dawały dziesięcinę arcybiskupowi, natomiast plebanowi w Korczewie po groszu w czasie kołedy. Folwark był zobowiązany do płacenia dziesięciny plebanowi.

Zabudowania wsi Rębieskie zostały ulokowane na obszarze terasy zalewowej i nadzalewowej, równoległe do doliny rzecznej, natomiast zabudowania Kolonii usytuowano prostopadle do koryta rzeki, wzdłuż dolinki denudacyjnej. Rębieskie Stare można zaliczyć do wsi leśno-łanowych, m. in. ze względu na okres powstania i lokację wzdłuż rzeki na powierzchni uzyskanej w wyniku karczunku lasu. Zabudowa wsi jest ulokowana po obu stronach przebiegającej przez nią drogi. Łany pól są usytuowane prostopadle do osi wsi (rzeki). We wsi Rębieskie Kolonia budynki występują niemal wyłącznie po północnej stronie ulicy (rzędówka z pasmowym układem pól). W sołectwie dominuje zabudowa zagrodowa, nieliczne budynki reprezentują typ podmiejski. Budynki zlokalizowane są blisko siebie, tylko trzy gospodarstwa we wsi Rębieskie Stare oddalone są od pozostałych o ponad 300 m i tworzą niewielki przysiółek.

Na terenie sołectwa dominują grunty orne (72% powierzchni sołectwa), występujące niemal na całym obszarze. Tereny leśne w sołectwie zajmują 17% powierzchni. Przestrzenny układ poszczególnych form użytkowania terenu nawiązuje do ukształtowania powierzchni. Najlepiej jest to widoczne w rozmieszczeniu łąk i pastwisk, występujących wzdłuż całego biegu rzeki na terasie zalewowej.

W sołectwie jest 113 budynków mieszkalnych (Rębieskie – 76; Rębieskie Kolonia – 37), w tym 109 zamieszkałych. Dominuje zabudowa wzniesiona w latach 1946-1990 (38%). Przeważają budynki jednokondygnacyjne, murowane. Zabudowie mieszkalnej towarzyszy łącznie 137 budynków gospodarczych. Inne elementy zagospodarowania są reprezentowane przez budynek Ochotniczej Straży Pożarnej, stację uzdatniania wody oraz boisko sportowe.

Na sieć komunikacyjną sołectwa składają się drogi: powiatowa relacji Męcka Wola-Wielka Wieś (dł. 1,35 km), powiatowa relacji Zduńska Wola-Boczki (150 m) oraz odbiegająca od niej droga gminna, którą można dojechać do sołectwa od strony Pratkowa. Droga została wybudowana w 1993 r.; ma nawierzchnię bitumiczną (ok. 1,55 km) oraz gruntową, ulepszoną żużlem paleniskowym. Na terenie sołectwa znajduje się ujęcie wody dla wodociągu wiejskiego. Wydajność eksploatacyjna studni wynosi 36 m³/h. Sieć wodociągowa o długości 5,8 km została uruchomiona w 1993 r. i obecnie wszystkie gospodarstwa są do niej podłączone.

Sołectwo zamieszkuje 298 osób (2007 r.): Rębieskie – 201, Rębieskie Kolonia – 97, a liczba ludności w ostatnich 10 latach zmniejszyła się o 7%. Gęstość zaludnienia wynosi 62 os./km². Współczynnik feminizacji wynosi 95,5. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 21,6% ogółu ludności, a w produkcyjnym – 64,1%. Wśród mieszkańców dominuje wykształcenie zawodowe (40%); 4% legitymuje się wykształceniem wyższym. Osoby czynne zawodowo stanowią 50% mieszkańców. Wśród nich 39% pracuje w rolnictwie, 25% w przemyśle i budownictwie, a 36% w usługach (zatrudnieni w II i III sektorze gospodarki narodowej pracują głównie na terenie Zduńskiej Woli). Z pracy wyłącznie we własnym gospodarstwie rolnym utrzymuje się 12% gospodarstw domowych, z pracy najemnej poza rolnictwem – 33%, z pracy na rachunek własny poza rolnictwem – 18,6%, zaś 21% utrzymuje się wyłącznie ze źródeł niezarobkowych.

Na terenie sołectwa znajduje się 71 gospodarstw rolnych, a ich średnia wielkość wynosi 5,5 ha. W jednym z nich jest zlokalizowana ferma kur. Wśród 14 podmiotów gospodarczych, działających na terenie sołectwa, należy wymienić: sklep ogólnospożywczy (działa od 1996 r.), hurtownię materiałów rolniczych i budowlanych (od 2002 r.) oraz trzy punkty wymiany butli gazowych.

W sołectwie istnieje Ludowy Zespół Sportowy. Przez Rębieskie przebiega szlak rowerowy „W śród-ku Polski – ziemia znana i nieznaną” (1,5 km w granicach sołectwa), znakowany kolorem niebieskim.

Suchoczasy

Sołectwo Suchoczasy jest położone w północnej części gminy. Graniczy na południu z Janiszewicami, od południowego-wschodu z Kładami, od południowego zachodu z Opiesinem i Korczewem, od północnego-wschodu z Mostkami, a od północy z gminą Szadek. Obejmuje trzy jednostki osadnicze: Suchoczasy, jako wieś główną, oraz przysiółki Podgórze i Wygnaniec. Sołectwo zajmuje powierzchnię 367,7 ha i jest zamieszkane przez 359 osób (2007 r.).

Powierzchnia terenu jest nachylona z północy (tutaj jest zlokalizowany najwyższy punkt terenu – 192,8 m n.p.m.) na południe, gdzie znajduje się najniższy punkt – 173 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć pagóry kemowe, występujące w północnej i środkowej części sołectwa. Sieć hydrograficzna jest bardzo uboga. Obok kilku małych zbiorników wodnych teren sołectwa jest poprzecinany jedynie siecią rowów melioracyjnych. W obrębie Suchoczasów dominują gleby powstałe na osadach luźnych, głównie piaskach. Stanowią one ponad 50% powierzchni. Wśród nich przeważają gleby bielcowe, rdzawe oraz brunatne kwaśne. Czarne ziemie zajmują 30%, a pseudobielcowe pozostałe 15% powierzchni. Na terenie sołectwa rosną dwa dęby, wpisane do rejestru pomników przyrody.

Pierwsze wzmianki o wsi Suchoczasy pochodzą z 1386 r. Były to dobra kościelne, stanowiące zaplecze rolnicze dla parafii szadkowskiej, położone przy trakcie handlowym, prowadzącym do Szadku. W XVI w. Suchoczasy przeszły w ręce szlacheckie. W 1510 r. nastąpiła lokacja osady na prawie magdeburskim. Do dzisiaj nie zachował się żaden dokument potwierdzający to nadanie. W połowie XVI w. wieś liczyła 8 domów i 79 mieszkańców. Jej rozwój gospodarczy, jak i przestrzenny, opierał się na folwarku, znajdującym się ok. 200 m od wsi, której początki pokrywają się z dzisiejszym centrum Suchoczasów (przy drodze w kierunku Wólki Wojsławskiej). Wraz z wojnami szwedzkimi nastał okres stagnacji. W tym czasie spłonęła większość zabudowy. W XIX w. następuje rozwój Suchoczasów. Głównie w wyniku przebudowy folwarku przez rodzinę Siemiątkowskich. W 1875 r. folwark liczył 625 mórg (1 morga to 0,55 ha), z czego 342 morgi stanowiły grunty orne. Liczba mieszkańców wsi wynosiła wówczas ok. 150-170 osób. Folwark często zmieniał swoich właścicieli. Tym, który zapisał się w historii wsi, był właściciel Lipicki. Jego nieugięte rządy oraz nakładanie wysokich podatków doprowadziły do buntu podgórzan, którzy za ten czyn zostali wypędzeni przez właściciela. Wygnani mieszkańcy przenieśli się na południe, gdzie założyli osadę, która do dzisiaj nosi nazwę „Wygnaniec”. Według ustnych przekazów mieszkańców, pałac właścicieli folwarku mieścił się w Suchoczasach przy stawach hodowlanych. Został on zburzony najpewniej w latach 20. XX w. Pod koniec II wojny światowej na terenie sołectwa

Panorama sołectwa Suchoczasy

Murowana kaplica wiejska

miały miejsce potyczki pomiędzy Niemcami i Rosjanami. Pamiątką po tych wydarzeniach jest, odkryte w 2000 r. w pobliżu drogi w kierunku Mostków, miejsce pochówku 30 żołnierzy niemieckich. Ich zwłoki były ekshumowane i przewiezione do Katowic, gdzie zostały złożone w zbiorowej mogile.

Sołectwo Suchoczasy to typowy obszar wiejski, gdzie 80,7% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne (91%). Lasy stanowią jedynie 6,2%. Układ przestrzenny sołectwa reprezentuje typ złożony, na który składa się główna wieś, będąca przykładem ulicówki, oraz dwa przysiółki. Większość zabudowań koncentruje się wzdłuż drogi powiatowej, biegnącej do Szadku. Pierwotna zabudowa wsi była związana z drogą do Wólki Wojsławskiej, gdzie znajdował się folwark. Suchoczasy cechuje zwarta zabudowa. Podobnie jest w przypadku obu przysiółków. Działki na terenie sołectwa mają układ blokowo-pasmowy. W Suchoczasach znajduje się 257 budynków, z czego 104 to zabudowania mieszkalne, 142 gospodarcze, 6 to budynki usługowe oraz jeden produkcyjny. Prawie 50% budynków mieszkalnych powstała w latach 1946-1970. Dominuje zabudowa ceglana, jednokondygnacyjna.

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga powiatowa relacji Zduńska Wola-Szadek. Jest to droga o nawierzchni bitumicznej, jej długość na terenie sołectwa wynosi 2,4 km. Przy niej jest zlokalizowany przystanek PKS. Drugi, równie istotny element sieci drogowej, stanowi droga powiatowa relacji Annapole Nowe-Suchoczasy. Jest to także droga o nawierzchni bitumicznej; jej długość wynosi 1,1 km. Sieć drogową sołectwa uzupełniają drogi gminne: Suchoczasy-Dziadkowice (droga o nawierzchni bi-

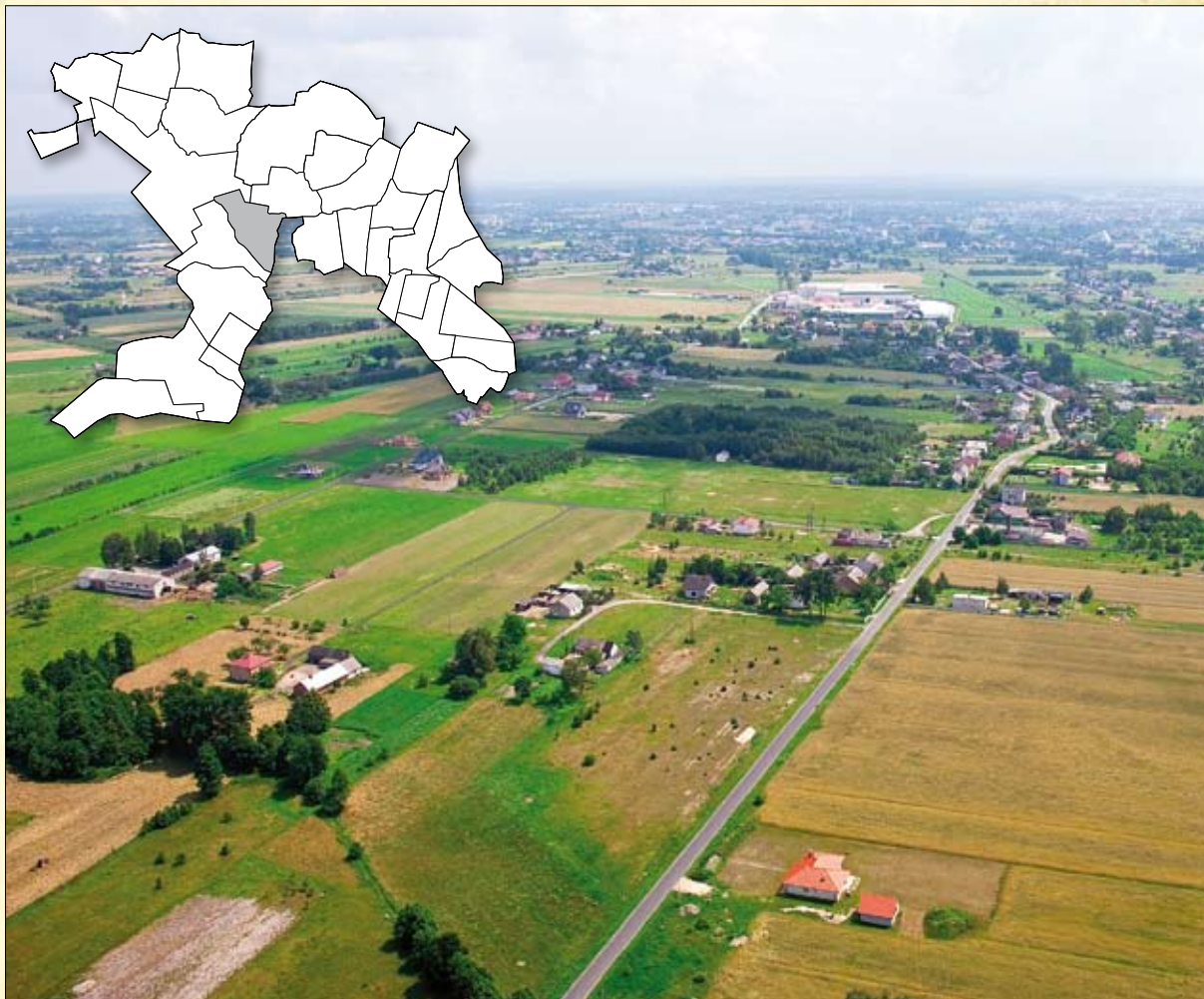
tumicznej i długości 440 m) oraz Zduńska Wola-Suchoczasy (droga gruntowa, łącząca Podgórze i Wygnaniec). Sołectwo z północy na południe przecina również magistrała węglowa. Wszystkie zabudowania w sołectwie są zelektryfikowane. Dodatkowo przebiega tędy linia wysokiego napięcia 110 kV, łącząca Zduńską Wolę z Szadkiem. Długość sieci wodociągowej wynosi 2,3 km; dostępność do niej jest w sołectwie powszechna. Woda pobierana jest z górnokredowego ujęcia o wydajności 60 m³/h, zlokalizowanego w północnej części sołectwa.

Sołectwo Suchoczasy zamieszkuje 359 osób (2007 r.), a gęstość zaludnienia wynosi 97 os./km². Od lat 90. liczba mieszkańców systematycznie rośnie. Decyduje o tym napływ nowych mieszkańców, głównie z terenu gminy i miasta Zduńska Wola. Współczynnik feminizacji wynosi 100. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 57%. Większość mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe (46%), jedynie 0,6% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący w sołectwie to 89 osób (stan na 2005 r.); 25% z nich prowadzi własne gospodarstwo rolne, 30% znajduje zatrudnienie w przemyśle, a największą grupę stanowią pracujący w usługach. Około 30% mieszkańców deklaruje pracę jako głównie źródło utrzymania.

W sołectwie funkcjonuje 18 gospodarstw rolnych. Przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi 5,2 ha. Dominuje uprawa zbóż (głównie żyta) oraz ziemniaków. Pogłowie bydła i trzody chlewnej jest niewielkie, łącznie wynosi kilkadziesiąt sztuk i cechuje się spadkiem. Na terenie sołectwa działa 9 podmiotów gospodarczych oraz podmioty usługowe: sklep spożywczy, usługi transportowo-dźwigowe i punkt wymiany butli gazowych. Na terenie sołectwa znajduje się kaplica rzymskokatolicka oraz boisko sportowe, gdzie mecze rozgrywa drużyna LZS Suchoczasy.

Tymienice

Sołectwo Tymienice, zajmujące powierzchnię 3,33 km², znajduje się w środkowej części gminy. Od południa i wschodu sąsiaduje z terenami miejskimi Zduńskiej Woli, od północy z Korczewem i Annopolem Nowym, od zachodu z Izabelowem. Teren administracyjnie obejmuje jedną wieś Tymienice, jednak miejscowa ludność stosuje zwyczajowe nazwy przysiółków, wchodzących w jej skład: Tymienice Wieś (część środkowa), Tymienice „Pod Lasem” (lub Borostwo – najbardziej na północ wysunięta część), Tymienice Pola (pomiędzy dwiema wcześniej wymienionymi) oraz Tymienice „Nad Droga”. Przez teren sołectwa przebiegają drogi powiatowe relacji: Tymienice-Stęszycze oraz Zduńska Wola-Boczki.

Najwyżej położony punkt (176,5 m n.p.m.) znajduje się we wschodniej części sołectwa, na terasie kemowej, natomiast położony najniżej (159,7 m n.p.m.) w dolinie rzeki Pichny.

Na terenie Tymienic wykształciły się gleby pseudobielicowe na piaskach gliniastych lekkich (występują w północnej części sołectwa i tworzą kompleks żytni bardzo dobry), pseudobielicowe i brunatne właściwe na piaskach słabo gliniastych (dominują na terenie sołectwa, tworząc kompleks żytni słaby) oraz gleby aluwialne (ze względu na występowanie wzdłuż doliny rzecznej charakteryzują się wysokim uwilgotnieniem, dlatego zostały zakwalifikowane do gleb użytków zielonych średnich).

Sołectwo znajduje się w dorzeczu Warty i jest odwadniane przez jej prawobrzeżny dopływ – Pichnę. Jej długość na terenie Tymienic wynosi 3,75 km, zaś średnia szerokość koryta to 3 m. Centralną część sołectwa przecina prawobrzeżny dopływ Pichny, który w całości jest skanalizowany, natomiast w części południowej znajdują się dwa niewielkie stawy.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie sołectwa pochodzą prawdopodobnie z okresu halsztackiego (650-400 p.n.e.), o czym świadczy odkryty podczas badań archeologicznych punkt osadniczy kultury łużyckiej.

Tymienice były samodzielną osadą już w połowie XVI w. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi prawdopodobnie z księgi uposażenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, natomiast nazwa od starostwianńskiego imienia Tymian (można wnioskować, iż tak nazywał się jej założyciel lub pierwszy właściciel). Z czasem „Tymian” przekształcił się w nazwisko rodowe Tymienicki. Około 1770 r. członkowie tej rodziny wznieśli murowany budynek dworu. Z czasem Tymienice stały się częścią wsi Stęszycze (Stęszycze Tymieńskie). Na początku XVI w. Stęszycze Tymieńskie dawały dziesięcinę z pól dworskich plebanowi z Korczewa, zaś z łańów kmiecych – parafii w Tuszynie. W 1827 r. na terenie Tymienic było 20 domów, zamieszkałych przez 224 osoby, natomiast w 1850 r. kolonia tymienicka liczyła 169 mieszkańców, w tym 165 katolików oraz 4 ewangelików. Spadek liczby ludności był spowodowany wybuchem epidemii cholery.

Miejska oczyszczalnia ścieków

Gminne Przedszkole w Tymienicach

W połowie XIX w. zabudowa skupiała się w okolicy dworu, wzdłuż drogi do Stężyc. Gospodarstwa były małe i liczyły po 2-3 morgi. We wsi znajdowało się wówczas 13 murowanych budynków o charakterze wielorodzinnym, zwanych czworakami (dla przykładu czworak nr 3 zamieszkiwało 31 osób, zaś czworak nr 4 – ok. 50 osób). W dworze i oficynie dworskiej w tym okresie mieszkali 24 osoby.

Około 1840 r. Tymienice stały się własnością rodziny Siemiątkowskich. W 1872 r. utworzono folwark, którego tereny znajdowały się w południowej części dzisiejszego sołectwa, a także po wschodniej stronie drogi prowadzącej do Korczewa. Folwark obejmował 1795 mórg ziemi. W wyniku reformy uwłaszczeniowej (1864 r.) część mieszkańców przeniosła się do Zduńskiej Woli, gdzie powstawały fabryki włókiennicze. Ci, którzy pozostali w folwarku Siemiątkowskich, w zamian za pracę otrzymywali rocznie 17 m zboża, 0,5 ha ziemniaków, drzewo na opał oraz 80 groszy dziennie zimą i 1 złoty 20 groszy latem. Podczas zarządzania Siemiątkowskich wieś odnotowała największy rozkwit. W folwarku prowadzono wielokierunkową produkcję rolną – uprawiano zboża i ziemniaki, a także hodowano konie, bydło i trzodę chlewną. Na potrzeby folwarku funkcjonowała również cegielnia, z której do dzisiaj zachowały się jedynie ruiny. We wschodniej części sołectwa stał wiatrak. Na terenie wsi znajdowała się również karczma. Mieszkańcy, poza pracą na roli, trudnili się także tkactwem, a materiały sprzedawali głównie kupcom żydowskim ze Zduńskiej Woli. Siemiątkowscy wybudowali dla pracowników jednokondygnacyjny budynek wielorodzinny. Składał się on z jednoizbowych mieszkań, do których wchodziło się przez wspólną sień (zamieszkały był przez 8 rodzin). Budynek rozebrano w latach 60. Pod koniec XIX w.

Tymienice składały się z trzech części: wsi (14 domów i 246 mieszkańców), folwarku (4 domy i 113 mieszkańców) i osiedla leśnego (1 dom z 6 mieszkańcami).

W 1900 r. Bolesław Siemiątkowski wybudował nowy pałac na miejscu starego (z 1770 r.). Podczas I wojny światowej w folwarku zorganizowano jadalnię dla 600 bezrobotnych ze Zduńskiej Woli. Antoni Siemiątkowski założył także schronisko dla biednych dzieci, a w ramach opieki nad dziećmi matek pracujących w folwarku utworzył ochronkę (po II wojnie światowej przekształcona została w przedszkole). W latach międzywojennych Tymienice liczyły ponad 300 mieszkańców.

W okresie II wojny światowej hitlerowcy sprowadzili na teren wsi rodziny niemieckich osadników. Przejeli oni zabudowania, należące do ludności polskiej oraz folwark Siemiątkowskich, który spalono w 1944 r. Niemcy zostali wypędzeni lub rozstrzelani przez wojska radzieckie. Gospodarstwa ponownie przeszły w ręce Polaków.

Po wojnie ziemia i zabudowania folwarku przejęte zostały przez Skarb Państwa (Siemiątkowscy przenieśli się do Zduńskiej Woli). Część ziemi, należącej do majątku, została rozdzielona między pracowników, zaś reszta weszła w skład spółdzielni rolniczej, specjalizującej się w przetwórstwie owocowo-warzywnym. Obok spółdzielni do lat 60. znajdował się posterunek milicji obywatelskiej i przedszkole (w pałacu Siemiątkowskich). Ze względu na rozwój produkcji posterunek przeniesiono do Izabelowa, a przedszkole utworzono w budynku po starej szkole.

W 1993 r. zabudowania po spółdzielni wraz z otaczającym terenem zostały przejęte od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa przez prywatnego inwestora, który utworzył Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego „Sonda”, wchodzący obecnie w skład grupy „Agros Nova”, skupiającej zakłady branży przetwórstwa owoców i warzyw.

Tymienice charakteryzują się złożonym układem przestrzennym. Pierwsze zabudowania powstały w pobliżu dworu szlacheckiego, czyli późniejszego folwarku Siemiątkowskich (nie przetrwały do dziś), następnie osadnictwo rozwijało się w kierunku północnym, wzdłuż wschodniej terasy nadzalewowej Pichny. Powstała tutaj część Tymienic, zwana „Wsią” (kształtująca się przez cały XIX w. aż do wybuchu II wojny światowej). To ulicówka – zabudowania położone są w niewielkich odległościach od siebie (do 15-20 m), po obu stronach drogi. Działki są tu małe, ich powierzchnia nie przekracza 10 arów.

W latach 70. rozlokowano osadę leśną Borostwo. Powstała ona na terenach zajmowanych wcześniej przez las; po jego wykarczowaniu powstała typowa rzędówka. Działki miały po ok. 50 m sze-

rokości i ok. 500 m długości. Odległości między gospodarstwami są tu znaczne i wynoszą ponad 50 m. Kolejnym etapem rozwoju przestrzennego było powstanie zabudowań, które obecnie tworzą przysiółek Pola.

Pozostałe części sołectwa mają charakter przysiółków złożonych z ok. 10 domów i powstałych w różnych okresach. Przed II wojną światową zabudowa rozwijała się po zachodniej stronie drogi prowadzącej do Korczewa, zaś część wschodnia była wolna od zabudowań, gdyż stanowiła część majątku Siemiątkowskich. Po wojnie tereny te rozparcelowano, zaś w latach 60. rozebrano „czworaki”, a na ich miejscu wytyczono działki budowlane dla byłych pracowników folwarku (wzdłuż obecnej drogi łączącej Izabelów ze Zduńską Wolą).

Największy odsetek powierzchni sołectwa zajmują grunty orne – 74,2% powierzchni, natomiast lasy i pastwiska jedynie 4,7%. Na terenie Tymienic znajdują się 392 budynki, z czego 175 to obiekty mieszkalne (138 zamieszkałych). Dominuje zabudowa z lat 1945-1970 (35%). Nowe budynki mają charakter zabudowy rezydencjonalnej lub jednorodzinnej podmiejskiej, co wynika z położenia sołectwa w sąsiedztwie Zduńskiej Woli (znaczna część inwestorów pochodzi z tego miasta). Większość obiektów mieszkalnych jest murowana (93,7%), jedynie 11 domów sprzed II wojny światowej wybudowano z drewna. Zabudowę o funkcji produkcyjnej reprezentuje ZPOW „Agros Nova”. Przetwórnia wykorzystuje budynki dawnej spółdzielni rolniczej, która powstała po nacjonalizacji folwarku Siemiątkowskich. Część dziewiętnastowiecznych budynków została rozebrana, a pozostałe zaadaptowane dla celów zakła-

Kapliczka wiejska z figurą św. Nepomucena

Kapliczka przy drodze Annapole Nowe-Tymienice-Korczew

du. W pałacu mieszczą się biura oraz pomieszczenia socjalne dla pracowników, natomiast w pozostałych budynkach zlokalizowane są magazyny. Obok nich powstały współczesne obiekty murowane.

Łączna długość dróg kołowych w sołectwie wynosi 16,8 km (powiatowe – 3,69 km, gminne – 9,33 km, pozostałe – 3,85 km). Drogi powiatowe oraz droga przebiegająca przez główną część wsi mają nawierzchnię asfaltową, natomiast drogi łączące tereny osadnicze pokryte są szlaką. Pozostałe mają nawierzchnię gruntową i służą jako drogi dojazdowe do pól. Na rzece Pichna znajdują się trzy betonowe mosty ze stalowymi balustradami (wysokość ok. 3,5 m, długość ok. 15–20 m). Łączą Tymienice z Izabelowem. Zaopatrzenie mieszkańców Tymienic w wodę jest oparte na ujęciu górnokredowych wód głębinowych. Długość sieci wodociągowej na terenie sołectwa wynosi 7,6 km. W Tymienicach znajduje się oczyszczalnia ścieków. Sołectwo jest w dużym stopniu skanalizowane (długość sieci – 4,2 km, dostępność do kanalizacji – 77% gospodarstw).

W 1988 r. liczba mieszkańców sołectwa wynosiła 620 osób, jednak w wyniku nasilonej emigracji dwa lata później liczba ta zmniejszyła się do 574. Pod koniec lat 90. wielkość populacji wzrastała (dzięki położeniu w strefie podmiejskiej Zduńskiej Woli – proces suburbanizacji). Obecnie Tymienice zamieszkuje 588 osób, co pod względem liczby ludności stawia je na jednym z czołowych miejsc wśród sołectw gminy. Współczynnik feminizacji wynosi 99, zaś średnia gęstość zaludnienia to 168 os./km². Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 58% populacji, a w przedprodukcyjnym 22,3%. Większość mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe (33%), jedynie 4% legitymuje się wykształceniem wyższym. Z zarobkowych źródeł utrzymuje się 32% mieszkańców sołectwa. Największa grupa osób aktywnych zawodowo (42%) jest zatrudniona w przemyśle i budownictwie, co wynika z bliskości ośrodka przemysłu włókienniczego w Zduńskiej Woli. Około 40% zatrudnionych pracuje w usługach. Zatrudnienie w rolnictwie dotyczy 18% aktywnych zawodowo mieszkańców (zauważalna jest tendencja spadkowa).

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest 46 gospodarstw rolnych. Powierzchnia 60% z nich nie przekracza 5 ha. Średnia wielkość gospodarstw wynosi 5,3 ha. W jednym z nich świadczone są usługi w zakresie nauki jazdy konnej i czynnego wypoczynku. W sołectwie są zlokalizowane kluczowe dla terenu gminy Zduńska Wola podmioty gospodarcze, a rynek pracy w Tymienicach jest jednym z największych na terenie gminy. Są to: ZPOW „Agros Nova”, PPH „Kamax”, „Taro”, oczyszczalnia ścieków i piekarnia. Pozostałe podmioty to: przedszkole gminne, firma transportowa, usługi elektromonterskie, zakład lakierniczy, instalacje TV SAT oraz sklep. Od 2000 r. na terenie sołectwa działa klub piłkarski LKS Tymienice.

Wojsławice

Sołectwo Wojsławice jest położone w północnej części gminy. Od zachodu graniczy z lasami Nadleśnictwa Poddębice i gruntami wsi Rębieskie Stare, od południa z Korczewem, od wschodu z lasami państwowymi oraz Wólką Wojsławską, natomiast od północy z gruntami wsi Kromolin Nowy, która należy do gminy Szadek. Sołectwo zajmuje powierzchnię 903,4 ha, co stanowi 8% powierzchni całej gminy. Sołectwo składa się z następujących jednostek osadniczych: Wojsławic Starych (centrum wsi), Wojsławic Nowych, inaczej zwanych Kolonią oraz kilku przysiółków m.in. Sachalin czy Zapole. Przez obszar sołectwa przebiegają dwie drogi powiatowe: droga relacji Tymienice-Stęszycze (połączenie z drogą wojewódzką nr 730) oraz relacji Męcka Wola-Wielka Wieś.

Najniżej położony punkt sołectwa leży na wysokości 185,8 m n.p.m. i znajduje się w jego wschodniej części, natomiast najniższy punkt jest położony na zachodnim krańcu sołectwa, a jego wysokość bezwzględna wynosi 162,3 m n.p.m. Równinny teren wysoczyznowy sołectwa zniekształca dolina bezimiennego ciek, biegnącego równoleżnikowo przez centralny obszar sołectwa oraz kilka pagórów morenowych, zlokalizowanych we wschodniej jego części. Na terenie byłego majątku Siemiątkowskich znajdują się trzy stawy o powierzchni ok. 1 ha.

W sołectwie dominują gleby pseudobielicowe, czarne ziemie (w dolinie ciek) oraz w mniejszym stopniu gleby brunatne właściwe. Wśród kompleksów przydatności rolniczej przeważa kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) oraz kompleks pszenno-dobry. Duży fragment omawianego sołectwa zajmują lasy (306 ha). Dominuje siedlisko boru mieszanego świeżego oraz lasu świeżego. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, stanowiąca 60% drzewostanu. W kompleksie leśnym położonym w północno-wschodniej części sołectwa, w uroczysku „Wojsławice”, znajduje się rezerwat przyrody o powierzchni 96,7 ha. Głównym celem ochrony jest zachowanie fragmentu lasu o zróżnicowanych warunkach siedliskowych z udziałem jodły na północnej granicy jej naturalnego zasięgu.

Wojsławice po raz pierwszy pojawiają się w źródłach pisanych w 1311 r. pod nazwą „Woyslawice”, kiedy to zostały nadane Wacławowi, zwanemu Liszowic, przez Władysława Łokietka. Do połowy XVI w. stanowiły własność królewską, a później stały się własnością rodu Wężyków herbu Abdank z Woli Wężykowej.

Z nimi jest związana budowa murowanego zamku-warowni na wyspie jednego ze wspomnianych stawów. W XVI w. Wojsławice posiadały status miejscowości gminnej, należącej do powiatu sieradzkiego. W 1721 r. wieś przeszła w posiadanie Mikołaja – syna chorążego sieradzkiego Stanisława Prze-

Dwór rodziny Siemiątkowskich

Ruiny zamku-warowni na wyspie w parku dworskim

rębskiego. W pierwszej połowie XIX w. powstał w Wojsławicach murowany dwór w stylu późnoklasykistycznym. W skład dóbr folwarcznych wchodziły wówczas wsie: Wojsławice, Rębieskie, Pratków, Zamłynie i Annopole. Od drugiej połowy XIX w. do 1945 r. majątek był własnością Antoniego Siemiątkowskiego herbu Jastrzębiec. W 1893 r. wieś zamieszkiwało 451 osób. W 1900 r. został pobudowany tu pałac w stylu eklektycznym. Po 1945 r. majątek Siemiątkowskich przejęła Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna oraz Skarb Państwa, który przeznaczył część budynków, łącznie z pałacem, na potrzeby powstałej tu szkoły rolniczej.

W obecnym układzie przestrzennym sołectwa widoczna jest wyraźna nieregularność i złożoność zabudowy. Najstarszy fragment sołectwa, tzw. Wojsławice Stare, jest położony w odległości ok. 0,5 km na wschód od głównego skrzyżowania. Wieś powstała zapewne jako wielodrożnica. Na zachód od niej znajduje się dziewiętnastowieczne założenie dworsko-pałacowo-folwarczne z dużym fragmentem zajętym przez park. W latach 70. XX w. wkomponowano w założenie kilka obiektów wielokubaturowych, w tym dwa budynki szkoły rolniczej i trzykondygnacyjny blok mieszkalny. Po II wojnie światowej, kiedy rozparcelowano majątek Siemiątkowskich, zasiedlono nowy fragment wsi, zwany Wojsławice Nowe bądź Kolonia Wojsławice. Jednostka ta przyjęła postać rzędówki. Kolejnym etapem wyraźnego rozwoju przestrzennego, wraz z rozwojem ludnościowym sołectwa, była konieczność wytyczenia nowych działek pod zabudowę mieszkaniową. Powstał więc w latach 70. XX w. pas zabudowy jednorodzinnej, biegnący

między Wojśławicami Starymi a głównym skrzyżowaniem sołectwa. Obecnie nie obserwuje się widocznej koncentracji nowej zabudowy, najczęściej są uzupełniane luki w zabudowie już istniejącej.

Pośród form użytkowania gruntów największą część sołectwa Wojśławice stanowią użytki rolne (55%). Jest to wskaźnik stosunkowo niski, jednak wpływa na to duży udział terenów leśnych (37%).

Tereny osadnicze, wraz z terenami usługowymi i produkcyjnymi, zajmują łącznie 5% powierzchni sołectwa. Na obszarze sołectwa jest zlokalizowanych ok. 370 budynków, w tym kilkanaście pustostanów w bardzo złym stanie technicznym. Zabudowa mieszkaniowa obejmuje ok. 160 budynków, dominują te z lat 1970-1990 (50 obiektów), z okresu po 1990 r. pochodzi 41 obiektów. Najstarszym budynkiem jest wspomniany dwór, powstały w pierwszej połowie XIX w. Zdecydowana większość domów mieszkalnych jest murowana (112 obiektów), zbudowana najczęściej z cegły oraz prefabrykatów. Przeważa zabudowa jednorodzinna. Obiektami wielorodzinnymi są m.in. domy folwarczne, zlokalizowane przy dworze oraz blok mieszkalny i internat, powstałe w latach 70. XX w.

Budynek Szkoły Podstawowej w Wojśławicach

Droga powiatowa zwana „Traktem Napoleńskim”

Sieć drogowa sołectwa składa się z dróg publicznych powiatowych i gminnych oraz dróg wewnętrznych pod zarządem gminy. Łączna długość dróg kołowych na terenie sołectwa wynosi 15,8 km. Pod względem typów nawierzchni przeważają drogi utwardzone, pokryte asfaltem. Jednak wciąż duży udział mają drogi gruntowe, kamienne itp. Przez wschodnią część sołectwa przebiega dwutorowa linia kolejowa (1,4 km), będąca fragmentem magistrali węglowej, łączącej Górny Śląsk z Gdynią. Przez wschodni fragment omawianego obszaru przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV. Wojsławice posiadają sieć wodociągową, która zasilana jest z ujęcia wód głębinowych, zlokalizowanego na obszarze wsi. Studnia, wybudowana w 1968 r., pobiera wodę z głębokości 110 m, a jej wydajność to 129 m³/h. Długość sieci wynosi 7,2 km. Dostęp do sieci ma cała miejscowość, jednak nie każde gospodarstwo korzysta z tej możliwości. Usytuowanie lokalnej oczyszczalni ścieków (o przepustowości 74 m³/dobę) w 2003 r. sprawiło że wieś została skanalizowana. Sieć ta obejmuje swoim zasięgiem całe sołectwo, z wyjątkiem wschodniej jego części, w tym Kolonii Wojsławice.

Wojsławice, w zestawieniu z innymi sołectwami gminy, zajmują drugie miejsce pod względem liczby ludności. Według ewidencji ludności, prowadzonej w Urzędzie Gminy Zduńska Wola, w sołectwie zameldowanych jest 677 osób (2007 r.). W ostatnim dziesięcioleciu liczba ta znacząco nie zmieniała się i oscylowała w przedziale 600-650 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia, wykluczając tereny zajęte przez kompleksy leśne, wynosi 92 os./km².

Współczynnik aktywności zawodowej na terenie sołectwa wynosi 51%, jednak osób czynnych zawodowo jest znacznie mniej. Największy odsetek pracuje w usługach. Sektor ten jest reprezentowany głównie przez handel, oświatę, instytucje państwowe i gastronomię. W branżach tych pracuje ok. 50% ogółu zatrudnionych. Prawie 35% osób pracuje w przemyśle i budownictwie. Większość z nich, głównie kobiety, jest zatrudnionych w przemyśle włókienniczym i przetwórczym.

Gospodarstwa domowe utrzymują się głównie z jednego źródła dochodów i jest to w większości praca najemna poza rolnictwem. Chociaż Wojsławice są obszarem o żyznych glebach, to z pracy we własnym gospodarstwie rolnym utrzymuje się niewielka ich część (ok. 15%). Z niezarobkowych źródeł utrzymuje się 27% mieszkańców.

Na terenie sołectwa Wojsławice znajduje się ponad 100 gospodarstw, z czego około 30 prowadzi działalność rolniczą. Wyróżnia się kilka z nich, które specjalizują się w produkcji rolnej na skalę prze-

kraczącą granicę powiatu zduńskowolskiego. Należą do nich: gospodarstwo pomocnicze przy tutejszej szkole rolniczej (posiadające ponad 100 ha gruntów ornych); gospodarstwo nastawione na produkcję warzyw szklarniowych oraz kilka dużych gospodarstw rolnych, specjalizujących się w produkcji mleka. Średnia wielkość gospodarstw rolnych wynosi 4,8 ha. Warto wspomnieć, iż w sołectwie jest 6 gospodarstw rolnych o areale powyżej 20 ha. Łącznie zajmują one powierzchnię 226 ha (43% powierzchni użytków rolnych sołectwa). Największy udział w strukturze stosowanych upraw mają zboża (głównie kukurydza, jęczmień, mieszkanka zbożowa oraz żyto). Produkcja zwierzęca opiera się na hodowli krów mlecznych, bydła mięsnego, trzody chlewnej i drobiu.

W sołectwie są zlokalizowane dwa zakłady o charakterze produkcyjnym pozarolniczym, których oddziaływanie rozciąga się na teren całego województwa. Jest to filia Zakładu Przetwórstwa Owoców i Warzyw „Ogrody Natury” oraz ferma drobiu ubojowego. Należy również wspomnieć o rozwiniętych usługach. Znajdują się tu: sklep spożywczy, smażalnia ryb oraz zakład „Drewzel”, świadczący usługi ogrodnicze (opieka nad zielenią miejską i pomnikami przyrody). Na obszarze sołectwa prężnie funkcjonują placówki oświaty i kultury. Działa tu szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła średnia (w ramach zespołu Centrum Kształcenia Ustawicznego), kształcąca w kierunkach rolniczych, a także dwie biblioteki i Szkolna Izba Regionalna Ziemi Sieradzkiej. Poza tym na obszarze sołectwa znajduje się Ochotnicza Straż Pożarna oraz internat. W części budynku internatu został zorganizowany dom dziecka.

W Wojsławicach znajduje się kilka ważnych obiektów kultury materialnej. Należą do nich dwór z drugiej połowy XIX w., eklektyczny pałac otoczony budynkami po dawnym folwarku z parkiem w stylu angielskim oraz ruiny średniowiecznej budowli, najprawdopodobniej zamku-warowni, powstałej w połowie XVI w.

Wólka Wojsławska

Sołectwo Wólka Wojsławska jest położone w centralnej części gminy. Od wschodu i południa graniczy z Suchoczasami, od zachodu z Wojsławicami i Korczewem; północną granicę wyznacza kompleks leśny Nadleśnictwa Poddebice. Z sąsiednimi ośrodkami, jak i z siedzibą gminy, sołectwo łączą drogi: powiatowa Annapole Nowe-Suchoczas oraz gminne Wólka Wojsławska-Wojsławice i Wólka Wojsławska-Opiesin-Zduńska Wola. Przez północno-wschodnie obrzeża sołectwa przebiega magistrała węglowa.

Teren sołectwa to w przeważającej części wysoczyzna morenowa, gdzie wysokości względne wynoszą do 5 m. W południowo-wschodnim fragmencie Wólki Wojsławskiej znajdują się kemy. Najniższy punkt wynosi tutaj 177 m n.p.m., najwyższy natomiast 186 m n.p.m.

Na opisywanym obszarze dominują gleby bielcowe IV i V klasy bonitacyjnej. Są to gleby niskiej jakości, zakwalifikowane do kompleksu żytinio-ziemniaczanego.

Wólka Wojsławska powstała najprawdopodobniej w XV w. jako ziemie należące do Wojsławic (od tej miejscowości powstała jej nazwa). Dobra te należały do miejscowego szlachcica – Wacława Liszewskiego, któremu zostały nadane przez Władysława Łokietka w XIV w., a więc osada ta powstała na mocy prawa królewskiego. W XV w. ziemie przeszły we władanie rodziny Koniecpolskich i od tego momentu można obserwować uniezależnienie się Wólki Wojsławskiej od Wojsławic, choć powiązania z tym sołectwem przez długi czas były bardzo silne.

Droga powiatowa we wsi Wólka Wojsławska

Przydrożna kapliczka

Wólka Wojsławska charakteryzuje się złożonym układem przestrzennym. Można wyróżnić tu dwie formy genetyczne: wielodrożnicę oraz typową ulicówkę. Istnieje przypuszczenie, że historycznie miejscowość ta rozwijała się jako wielodrożnica, a przemawia za tym fakt, iż część sołectwa z najstarszą zabudową (najstarszy budynek mieszkalny pochodzi tu z 1918 r.) jest zlokalizowana przy skrzyżowaniu dróg, w zachodnim fragmencie sołectwa. Ta część sołectwa zwana jest „Bachornią”.

Kolejnym etapem rozwoju przestrzennego dzisiejszego sołectwa jest zabudowa skupiona wzdłuż głównej drogi wschód-zachód, mającej przedłużenie na obszarze sołectwa Suchoczas. W pewnej odległości od wspomnianego skrzyżowania w kierunku wschodnim znajdują się niemal wyłącznie obiekty powstałe po 1970 r. Obecnie to tutaj znajduje się większość zabudowań sołectwa Wólka Wojsławska (ponad 70%). Budynki koncentrują się po północnej stronie drogi i charakteryzują się dużo większym skupieniem i regularnością niż zabudowania po stronie południowej.

W sołectwie Wólka Wojsławska znajduje się 180 budynków, z tego 56 to budynki mieszkalne. Najstarsza zabudowa we wsi jest zlokalizowana przy głównym skrzyżowaniu w zachodniej części sołectwa. Wśród budynków mieszkalnych najwięcej obecnie istniejących obiektów powstało przed 1945 r. (35%) oraz po roku 1990 (łącznie 50%). Materiał konstrukcyjny budynków mieszkalnych stanowi w przeważającej części cegła, w jednym przypadku budynek został zbudowany z drewna.

Łączna długość dróg w sołectwie wynosi 4,1 km. Zarówno wspomniana droga powiatowa, jak i drogi gminne o łącznej długości 2,8 km, posiadają nawierzchnię utwardzoną; pozostałe drogi są gruntowe. Sieć energetyczna pokrywa cały obszar sołectwa. Fragmentem przebiega tu linia wysokiego napięcia – 110 kV. Na terenie sołectwa znajduje się stacja transformatorowa. Z sieci wodociągowej korzysta 86% gospodarstw, jej długość wynosi 2,3 km i zapewnia podłączenie wszystkim gospodarstwom znajdującym się w sołectwie.

Sołectwo Wólka Wojsławska w 2008 r. liczyło ok. 50 gospodarstw domowych, w których zamieszkiwało 171 osób. Współczynnik feminizacji jest tu wysoki i wynosi 112. Struktura wieku prezentuje się dość korzystnie, a potwierdza to fakt, iż osoby w wieku produkcyjnym to 62% ogółu mieszkańców.

Wśród czynnych zawodowo większość pracuje w przemyśle (58%), głównie włókienniczym i budownictwie, w usługach jest zatrudnionych 27%, natomiast w rolnictwie pracuje jedyne 15%.

Sołectwo nie posiada odpowiednich warunków do rozwoju rolnictwa, toteż działalność gospodarcza na jego terenie nie ma charakteru typowo rolniczego. Jedyne kilka rodzin traktuje pracę we własnym

gospodarstwie rolnym jako główne źródło utrzymania. Gospodarstwa te charakteryzują się wyjątkowo dużym arealem w porównaniu z pozostałymi sołectwami gminy. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (88%), tereny leśne zajmują 8,3%.

Na obszarze Wólki Wojsławskiej istnieją podmioty gospodarcze związane z handlem, usługami i budownictwem. Znajduje się tu 5 podmiotów gospodarczych, w tym m.in. punkt wymiany butli gazowych, zakład betoniarski oraz stacja demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Wymysłów

Sołectwo Wymysłów jest położone we wschodniej części gminy. Graniczy na zachodzie z Ochraniewem i Kładami, na południu z Henrykowem i Białym Ługiem, od wschodu z Gajownikami i Gajownikami Kolonią, a od północy z Mostkami. Sołectwo o powierzchni 278,8 ha jest zamieszkane przez 257 osób (2007 r.). Obszar sołectwa zbudowany jest głównie z utworów piaszczystych pochodzenia lodowcowego. Współczesna powierzchnia terenu jest nachylona z północy (tutaj zlokalizowany jest najwyższy punkt terenu – 191 m n.p.m.) na południowy wschód, gdzie znajduje się najniższy punkt – 176 m n.p.m. Do charakterystycznych form terenu należy zaliczyć wydmy, położone w części środkowej oraz suchą dolinę, przecinającą sołectwo równoleżnikowo. W obrębie Wymysłowa dominują czarne ziemie, zajmujące ponad połowę powierzchni sołectwa. W północnej i południowej części występują gleby piaszczyste (bielice, rdzawe, brunatne kwaśne). Większość stanowią gleby IV i V klasy bonitacyjnej.

W latach 40. XX w. odkryto grób popielnicowy z okresu kultury przeworskiej. Stąd wiadomo, że osadnictwo na terenie sołectwa ma długą historię. Jednakże brak jest źródeł, które podawałyby okres powstania Wymysłowa. Należy jedynie przypuszczać, że jest to wieś młoda, założona w pierwszej połowie XIX w. Dużo starsza jest dzisiejsza część Wymysłowa, tzw. Kęszyce, które jeszcze w latach 60. stanowiły oddzielną jednostkę. Pod koniec XIX w. wieś ta liczyła 10 domów zamieszkałych przez 52 osoby.

Sołectwo Wymysłów to typowy obszar wiejski, gdzie 78,5% powierzchni zajmują użytki rolne. Pośród nich dominują grunty orne (56%) oraz łąki i pastwiska (43%). Lasy stanowią 14% powierzchni.

Wymysłów obecnie prezentuje dwa typy osadnictwa wiejskiego. W części południowej jest to typowa rzędówka o luźnej zabudowie. W zachodniej części jest to ulicówka o bardziej zwartym typie zabudowy. Przysiółek Kęszyce jest przykładem jednostki o układzie rozproszonym – odległości między zabudowaniami sięgają nawet 500 m. Działki na terenie sołectwa mają układ pasmowy, regularny; biegną równolegle do siebie, są długie i wąskie. Na terenie sołectwa znajduje się 77 budynków mieszkalnych.

Układ budynków w poszczególnych gospodarstwach jest zbliżony. Najczęściej przy ulicy stoi dom mieszkalny, a głębiej znajdują się zabudowania gospodarcze. Najstarsze budynki w sołectwie powstały jeszcze przed 1918 r. Jednakże większość pochodzi z lat 1945-1970 (40%). Dominuje zabudowa ceglana, jednokondygnacyjna.

Droga gminna prowadząca do wsi

Panorama sołectwa

Główną oś komunikacyjną sołectwa stanowi droga powiatowa relacji Florianki-Borszewice. Jest to droga oświetlona, o nawierzchni utwardzonej. Jej długość na terenie sołectwa wynosi 3,5 km. Sieć drogową sołectwa uzupełnia droga gminna o nawierzchni utwardzonej relacji Wymysłów-Ochroniew. Obsługę wewnętrzną zapewnia sieć gruntowych dróg wiejskich. Pełnią one funkcję dróg dojazdowych do pól uprawnych i niektórych zabudowań mieszkalnych. Wymysłów został zelektryfikowany w 1956 r. Obecnie długość sieci energetycznej średniego napięcia wynosi 11 km. Od 1996 r. mieszkańcy wsi korzystają z sieci wodociągowej. Jej długość wynosi 3,8 km. Z telefonii stacjonarnej korzysta ok. 65% gospodarstw domowych.

Jak wspomniano, sołectwo Wymysłów zamieszkuje 257 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 92 os./km². Od 1999 r. liczba mieszkańców nieznacznie maleje. Przy utrzymującym się dodatnim saldzie migracji, przyrost naturalny od 10 lat przyjmuje wartości ujemne. Współczynnik feminizacji dla populacji sołectwa wynosi 107. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 59% mieszkańców, a przedprodukcyjnym 29%. Większość mieszkańców sołectwa posiada wykształcenie średnie (38%), 6% legitymuje się wykształceniem wyższym. Pracujący w sołectwie to ok. 90 osób (stan na 2005 r.). Blisko połowa znajduje zatrudnienie w usługach. W przemyśle pracuje ok. 30 osób (w większości znajdują zatrudnienie na terenie Zduńskiej Woli). Tylko 15% czynnych zawodowo prowadzi własne gospodarstwo rolne. W przypadku 40% gospodarstw praca najemna poza rolnictwem stanowi jedyne źródło utrzymania. Dla 20%

gospodarstw są to niezarobkowe źródła utrzymania. Dużą grupę stanowią rodziny, które utrzymują się z więcej niż jednego źródła. Najczęściej na dochody tych rodzin składa się praca we własnym gospodarstwie rolnym oraz praca najemna bądź niezarobkowe źródła utrzymania.

W sołectwie 70% gospodarstw posiada grunty orne, z czego tylko w kilku jest prowadzona działalność rolnicza. Przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi tutaj 4,8 ha. Większość stanowią gospodarstwa o powierzchni nieprzekraczającej 5 ha (65%), jedynie 10% posiada powierzchnię większą od 10 ha.

Prawie 30% gruntów rolnych jest trwale odłogowana, na pozostałych dominuje uprawa zbóż (głównie żyta) oraz ziemniaków. Pogłowie bydła w sołectwie wynosi ok. 30 sztuk, a trzody chlewnej ok. 130. Hodowla jest prowadzona głównie na potrzeby własne.

Na terenie sołectwa znajdują się dwa zakłady przemysłowe: „Karton” oraz Zakład Produkcji Opakowań Paweł Mataśka. Poza dwoma punktami wymiany butli gazowych nie ma innych podmiotów usługowych.

Zamełynie

Sołectwo Zamłynie jest położone w północno-zachodniej części gminy. Graniczy od wschodu z Pratkowem i Rębieskim Kolonią, od południa z Annopolem Starym, od zachodu z sołectwem Zborowskie, a od północy z Reduchowem, należącym do gminy Szadek. Sołectwo zajmuje powierzchnię 360,4 ha. Leży przy skrzyżowaniu dwóch dróg powiatowych: relacji Zduńska Wola-Boczki (połączenie z drogą wojewódzką nr 710) oraz relacji Zamłynie-Kromolin.

Obszar sołectwa jest stosunkowo płaski, o przewyższeniu rzędu 17,5 m. Najwyższy punkt znajduje się w zachodniej jego części, na wysoczyźnie morenowej (162,5 m n.p.m.), natomiast najniżej położony punkt na północno-wschodnim jego krańcu (145 m n.p.m.) jest usytuowany przy korycie rzeki Pichny, biegnącej południkowo przez wschodnią część sołectwa. Rzeka na obszarze sołectwa posiada jeden dopływ – bezimienny ciek, będący jej lewym dopływem. Na terenie wsi znajduje się sześć stawów o niewielkich rozmiarach (ok. 1 ha). Pełnią one funkcje gospodarcze, ewentualnie rekreacyjne. Gleby wykształcone na obszarze Zamłynia to głównie gleby bielcowe i pseudobielcowe, tworzące kompleksy przydatności rolniczej żytnej bardzo dobrej oraz żytnej dobrej. Występują tu również gleby aluwialne, towarzyszące dolinie rzeki Pichny.

Najstarsze ślady stałego osadnictwa na terenie obecnego Zamłynia pochodzą z okresu wpływów rzymskich kultury przeworskiej. Zamłynie odnotowano jako samodzielną osadę w połowie XVI w. W 1552 r. istniał tu „młyn o jednym kole”, położony nad tutejszym ciekim, stąd też prawdopodobnie wywodzi się nazwa miejscowości. W 1892 r. Zamłynie stanowiło kolonię w gminie Wojstawice, w powiecie sieradzkim, liczącą 197 mieszkańców.

Sołectwo Zamłynie tworzy jedna wieś o zwartej zabudowie, która jest zlokalizowana w jej południowo-wschodniej części, wzdłuż drogi powiatowej Zduńska Wola-Boczki. Jest to typowa ulicówka. Dwie zagrody są położone przy drodze prowadzącej w kierunku Pratkowa, a jedna – zajmująca budynki po dawnej Spółdzielni Kółek Rolniczych – jest odsunięta na północny wschód.

W strukturze użytkowania ziemi przeważają użytki rolne – 81% powierzchni. Lasy, tworzące kilka zwartych kompleksów, stanowią 11,5%. Dominuje siedlisko boru mieszanego świeżego oraz lasu świeżego. Na obszarze sołectwa jest zlokalizowanych ok. 50 budynków, w tym 26 budynków mieszkalnych. Najliczniej są reprezentowane budynki mieszkalne z lat 1946-1970. Brak jest wyraźnego kierunku rozwoju przestrzennego miejscowości. Większość budynków mieszkalnych jest czteroizbowa (46%), przeważnie z jedną kondygnacją. Materiał konstrukcyjny budynków mieszkalnych to w większości cegła

i prefabrykaty. We wsi znajdują się również 3 budynki drewniane oraz 3 obiekty wzniesione z kamienia wapiennego.

Drogami najwyższej rangi w sołectwie Zamłynie są dwie drogi powiatowe o wspomnianym przebiegu. Ich łączna długość w granicach sołectwa wynosi 2,7 km; wszystkie są utwardzone. Pozostałe to drogi gruntowe oraz leśne, których łączna długość wynosi 11,8 km. Sołectwo od 1958 r. jest podłączone do sieci energetycznej. Zamłynie posiada sieć wodociągową o długości 1,6 km, która w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców.

Liczba ludności w sołectwie wynosi 212 mieszkańców (2007 r.). Obserwując dynamikę zmian w ciągu ostatnich 20 lat można zauważyć sukcesywny jej spadek. W 1988 r. liczba ta osiągała wartość 252 osób, a w 1998 r. – 225 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 62 os./km². Wśród mieszkańców sołectwa 62% to osoby aktywne zawodowo. Największy udział osób z tej grupy jest zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (36%). W rolnictwie pracuje 26% mieszkańców. Największa liczba gospodarstw domowych czerpie zyski z pracy najemnej poza rolnictwem (63%). Drugim podstawowym źródłem dochodów są niezarobkowe źródła (26%).

Na terenie sołectwa funkcjonuje 46 gospodarstw rolnych, a ich średnia wielkość to 5,2 ha. Przeważają gospodarstwa małe (do 5 ha), stanowiąc 52%. W strukturze upraw dominują zboża (żyto i mie-

Rzeka Pichna

Panorama sołectwa

szanki zbożowe) oraz ziemniaki. W produkcji zwierzęcej obserwuje się wielokierunkowość hodowli, z dominacją trzody chlewnej.

Na obszarze sołectwa znajduje się jeden zakład o charakterze produkcyjnym. Jest to wytwórnia koncentratów spożywczych „Modus”. W sektorze usług działa pięć podmiotów: sklep spożywczy, zakład instalatorstwa elektrycznego, przedsiębiorstwo handlowo-usługowe „Zimex”, zajmujące się handlem trzodą chlewną i bydłem oraz artykułami rolnymi i przemysłowymi.

Na terenie sołectwa znajduje się strażnica Ochotniczej Straży Pożarnej.

Zborowskie

Sołectwo Zborowskie stanowi najbardziej na północny zachód wysunięty fragment gminy. Od wschodu i północny graniczy z Zamłyniem i Rębieskim, od południa z Annopolem Starym, natomiast od zachodu z wsią Czartki, położoną w gminie Sieradz. W granicach sołectwa mieszczą się dwie jednostki: Zborowskie i Laskowiec. Zabudowa rozciąga się południkowo wzdłuż drogi gminnej, którą przecina biegnąca równoleżnikowo droga powiatowa relacji Annopole Stare-Czartki. Najwyżej położony punkt na terenie sołectwa znajduje się na wysokości 173 m n.p.m., a najniżej położony – 157,6 m n.p.m. (oba w północno-zachodniej części). Wysokość względna wynosi 15,6 m.

Na tle innych sołectw Zborowskie wyróżnia się dość zróżnicowaną rzeźbą terenu, za sprawą pasm wydm występujących w jego zachodniej części (najwyższy punkt), za którymi znajdują się równiny piaszków przewianych. Bardziej na wschód wykształciły się formy pochodzenia rzecznego (dno doliny rzecznej z niedużym kanałem wodnym i zagłębieniem deflacyjnym). Wschodnia część sołectwa Zborowskie stanowi falista wysoczyzna morenowa zbudowana z piaszków i żwirów wodnolodowcowych. W części południowo-wschodniej rozciąga się równina wykształcona z piaszków eolicznych. Na terenie sołectwa występują gleby wykształcone na piaskach słabo gliniastych i luźnych: pseudobielicowe i brunatne, właściwe tworzące kompleks żytни słaby oraz czarne ziemie, reprezentujące kompleks zbożowo-pastewny słaby. Dominują gleby V klasy bonitacyjnej (70%). Przez zachodnią część sołectwa przepływa nieduży ciek. W odległości od kilku do kilkuset metrów od siebie znajduje się pięć sztucznych zbiorników wodnych, które powstały w miejscach wyrobisk potorfowych i popiaskowych (są elementem rekultywacji terenu i służą do celów rekreacyjnych).

Na terenie sołectwa występują torfowiska objęte prawnym systemem ochrony przyrody. W jego granicach utworzono strefę ochrony archeologicznej. Znajdują się tu dwa stanowiska, związane ze środkową epoką kamienia (mezolitem). Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XVI w. Nosiła wówczas nazwę Borowskie i liczyła 50 domów z 379 mieszkańcami. Wchodziła w skład dóbr Woli Męckiej. Znajdował się tutaj dwór szlachecki. Z czasem zaludnienie tego terenu zmniejszyło się i w 1817 r. znajdowało się tu tylko 21 domów zamieszkiwanych przez 177 osób.

Układy przestrzenne obu wsi są zbliżone do rzędówki, która cechuje się luźnym rozmieszczeniem zabudowań wzdłuż drogi, najczęściej tylko po jednej jej stronie oraz pasmowym układem pól. W sołectwie Zborowskie większość zabudowań jest położona po zachodniej stronie drogi gminnej. Zborowskie i Laskowiec są oddzielone od siebie wolnym od zabudowy pasem (szer. 60 m).

Panorama sołectwa

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej

W strukturze użytkowania ziemi dominują lasy – 57,5% powierzchni, porastające południową część sołectwa, a także otaczające centralną część, zajętą przez zabudowę mieszkaniową i użytki rolne. Tereny rolnicze zajmują 34,2% powierzchni i rozciągają się na wschód i zachód od linii gospodarstw. W granicach sołectwa jest zlokalizowanych 51 budynków mieszkalnych (Zborowskie – 33, Laskowiec – 18). Dominuje zabudowa wzniesiona po 1990 r. W sołectwie znajduje się także 38 budynków gospodarczych. Istotnym elementem zagospodarowania jest budynek Ochotniczej Straży Pożarnej. W południowej części wsi Zborowskie, ze względu na znaczną odległość od najbliższego kościoła, w okresie powojennym pobudowano kaplicę. Obecnie msze są odprawiane co dwa tygodnie.

Infrastrukturę drogową sołectwa stanowią: wspomniana droga powiatowa (wybudowana w 1980 r. o nawierzchni asfaltowej) oraz droga gminna (oddana do użytku w 1998 r. o nawierzchni bitumicznej i dł. ok. 2 km). W zachodniej części omawianego obszaru znajduje się droga gruntowa utwardzona płytami betonowymi, która jest jedynym połączeniem drogowym, prowadzącym do zlokalizowanej tam piaskowni. Na terenie sołectwa istnieje sieć wodociągowa (od 1996 r.) o długości 2,3 km, która obsługuje prawie 100% gospodarstw. Studnia głębinowa, czerpiąca wodę z poziomu górno-kredowego, została wywiercona w 1995 r. i ma głębokość 40 m.

Sołectwo zamieszkuje 130 osób (2007 r.): Zborowskie – 106, Laskowiec – 24. Liczba ludności w ostatnim dziesięcioleciu wykazywała tendencję spadkową. Gęstość zaludnienia wynosi 27,3 os./km². Współ-

czynnik feminizacji przyjmuje wartość 115. Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,6% ogółu, a w wieku produkcyjnym – 57,4%. Większość mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe (31%), a 17,5% wyższe. Osoby aktywne zawodowo stanowią 71% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Udział zatrudnionych w rolnictwie kształtuje się na poziomie 18%. W przemyśle i budownictwie pracuje 42% (głównie w branży włókienniczej i spożywczej na terenie Zduńskiej Woli), zaś w usługach 39%.

Większość gospodarstw domowych (36%) utrzymuje się z pracy najemnej poza rolnictwem, zaś 16% z nich jest na utrzymaniu osób pobierających emerytury, renty bądź zasiłki socjalne. Tylko 4% utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Ponad 40% gospodarstw czerpie dochody z więcej niż jednego źródła.

Na omawianym obszarze znajdują się 22 gospodarstwa rolne. Dominują gospodarstwa małe, o powierzchni do 5 ha (45%). Gospodarstwa duże, o powierzchni większej niż 10 ha, stanowią 18%. Jedno z gospodarstw, które działa od 2000 r., jest wyspecjalizowane w hodowli gęsi. Stado liczy ok. 3 tys. sztuk.

Na terenie sołectwa jest zlokalizowanych 7 podmiotów gospodarczych o charakterze pozarolniczym, w tym nieduży sklep spożywczo-przemysłowy oraz trzyhektarowa piaskownia „TynkBet”, bazująca na bogatych złożach, których wydobywanie na terenie sołectwa ma długą historię. Średnie roczne wydobywanie wynosi ok. 15 tys. ton.

*W Leksykonie wykorzystano materiały
z następujących prac licencyjnych:*

- Adamkiewicz S., *Monografia sołectwa Ochraniew w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Augustyniak M., *Monografia sołectwa Czechy w gminie Zduńska Wola*, 2003;
- Dziedzic R., *Monografia sołectwa Biały Ług w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Helman P., *Monografia sołectwa Zamłynie w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Jemielucha T., *Monografia sołectwa Tymienice w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Jędraszczyk M., *Monografia sołectwa Annopole Nowe w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Józwiak B., *Monografia sołectwa Izabelów w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Kacprzyk E., *Monografia sołectwa Annopole Stare w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Kiedrzyński D., *Monografia sołectwa Gajewniki Wieś w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Kokuszko K., *Monografia sołectwa Janiszewice w gminie Zduńska Wola*, 2003;
- Kowara S., *Monografia sołectwa Wojstawice w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Kraszewska A., *Monografia sołectwa Korczew w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Łęczycki R., *Monografia sołectwa Michałów i Ostrówek w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Manios I., *Monografia sołectwa Wymystów w gminie Zduńska Wola*, 2006;
- Miśkiewicz E., *Monografia sołectwa Mostki w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Mizerny A., *Monografia sołectwa Rębieskie w gminie Zduńska Wola*, 2006;
- Niewiadomski P., *Monografia sołectwa Zborowskie w gminie Zduńska Wola*, 2006;
- Owczarek J., *Monografia sołectwa Krobanów w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Pacułałko M., *Monografia sołectwa Poręby w gminie Zduńska Wola*, 2003;
- Paczkowski K., *Monografia sołectwa Suchoczasy w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Piechocka M., *Monografia sołectwa Karsznice w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Rzepecka A., *Monografia sołectwa Piaski w gminie Zduńska Wola*, 2004;
- Salwa M., *Monografia sołectwa Pratków w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Stępiński S., *Monografia sołectwa Opiesin w gminie Zduńska Wola*, 2003;
- Szum J., *Monografia sołectwa Ogrodzisko w gminie Zduńska Wola*, 2006;
- Włosowska M., *Monografia sołectwa Gajewniki Kolonia w gminie Zduńska Wola*, 2006;
- Wojkowska K., *Monografia sołectwa Wólka Wojstawska w gminie Zduńska Wola*, 2005;
- Ziółkowska K., *Monografia sołectwa Ostrówek w gminie Zduńska Wola*, 2004.

Informacja o autorach:

- BARTOSIEWICZ BARTOSZ, dr, adiunkt w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: b.bartosiewicz@geo.uni.lodz.pl;
- KOWARA SYLWIA, mgr, asystent w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: skowara@gmail.com;
- MILEWSKA-OSIECKA KATARZYNA, dr, adiunkt w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: milewska.k@gmail.com;
- NALEWAJKO JACEK, dr, starszy wykładowca w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: jacnal@geo.uni.lodz.pl;
- OGRODOWCZYK AGNIESZKA, mgr, asystent w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: aogrodwczyk@geo.uni.lodz.pl;
- TURCZYN MARCIN, mgr, asystent w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: marcinturczyn@poczta.onet.pl;
- ULAŃSKA JOANNA, mgr, doktorantka w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ, e-mail: joanna_2@wp.pl.

Urząd Gminy Zduńska Wola
98-220 Zduńska Wola, ul. Zielona 30, tel. 43 823 41 20, fax 43 823 27 50
www.ugzw.com.pl   sekretariat@ugzw.com.pl
Opracowanie: Karolina Tłokińska

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Operacja pn.: „Wydanie Leksykonu Sołectw Gminy Zduńska Wola”
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działań osi 4 – LEADER
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Projekt i opracowanie DTP:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza
arkadius
98-220 Zduńska Wola, ul. Sosnowa 1
arkadius@arkadius.biz.pl

ISBN: 978-83-931970-4-0